UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Decretum Gratiani

Gratianus <de Clusio>

Parisijs, 1542

Prima querit an sola cordis co[n]tritio deleat p[un]ct[u]m? Sic: si confitendi facultas delit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62466

Visual Library

¶ **Tractatus de penitentia.**

¶ **Queſtio iij.**

His breuiter decurſis in quibus extra negocij finē aliquãtulum [a] euagati ſumus: ad ꝓpoſite cauſe tertiã queſtionē pertractandam (qua querit.

¶ **Diſtinctio j.**

Vtrum [b] ſola cordis cõtritione, ⁊ ſecreta [c] ſatiſfactione abſqꝫ oris cõfeſſione quis poſſit deo ſatiſfacere) redeamus. Sunt [d] enim qui dicunt quemlibet criminis veniam ſine confeſſione facta eccleſie, ⁊ ſacerdotali iudicio poſſe promereri.

Item illud Ambroſij ſuper Lucam.

His breuiter. ¶ Caſus. Poſt incidētes queſtiones ꝓponit hic magiſter tertiã queſtionē in qua queritur an ſola cordis contritione abſqꝫ operis ſatiſfactione, ⁊ oris confeſſione dimittat̃ peccatũ? Et ad hãc queſtionem inſolito more pertractat, occaſione cuiꝰ tractatũ de penitētia pluriũ interſerit: quē in ſeptē diſtinctiones diuidendo diſpoſuit. Allegat autem Gratia. in hac queſtiōe vel diſtinctione prima alternatim ꝓ vtraqꝫ parte: et tandem ipſam inſolutã dimittit, vt arbitrio ꝓuidi lectoris terminet̃. In hac igitur diſtinctiōe tractatur an ſola cordis contritione dimittãtur peccata. Et poteſt dici ꝙ ſic dei gratia interueniēte: neceſſaria tamen eſt poſtea oris confeſſio, ⁊ operis ſatiſfactio ſi fieri poſſit. alioquin peccat mortaliter ex contemptu qui hoc nō facit. In ſecūda querit̃ an charitas ſemel habita poſſit amitti, vel non. In tertia tractatur vtrum penitentia ſit iteranda. In quarta an peccata dimiſſa redeant. In quinta que ſint conſideranda circa penitentiã imponendam. In ſexta tractat̃ cui facienda ſit confeſſio. In ſeptima an penitentia timore mortis accepta ſit vtilis. Primo ergo probat ꝙ ſola contritione peccata dimittantur. Et ad hoc inducit ſequen.ca.

a ¶ Aliquantulum. Quia formauit quaſdam incidentes queſtiones, ⁊ ſoluit.

Vtrũ. ¶ Hec diſt. põt diuidi in.ix. partes. Quarũ prima ſubdiuiditur in ſeptē partes. In prima ꝓbat ꝙ in ſola cordis contritione dimittuntur peccata: et hoc ſm Joã.de fan. Et ꝓbat per.v.ca. vſqꝫ ad ca.ſeq. ſi quis non dicã. vbi incipit ſcđa pars huius prime partis. Tertia prime partis ibi: Contra. Quarta prime partis ibi: Aut facta. Quinta prime partꝭ ibi: Cogitatio. Sexta prime partis ibi: Ex concilio. Septima prime partis ibi: Hoc idem. Jo.de fan.

b ¶ Utrum. Quia mentionem fecerat Gra.de penitentia. ſ.e. q.iij.admonere. ideo hic tractat de ea. Uel ita. Cum matrimoniũ ſit principaliter ſacramētum laicoꝝ, licet in minoribus ordinibus licite ꝯtrahat̃: † qꝛ tamē laicis ſolēnis penitentia debet imponi: vt.l.diſt.confirmandum. ideo hic tractatum inſerit de ea poſt tractatũ matrimonij, cũ ⁊ ipſa ſit ſacramētũ. Nã in veteri teſta. incepit etiã ab Adã: vt.j.ea.ſerpēs. Uidendũ eſt ergo q̃d ſit ipſa, ⁊ vnde dicatur, ⁊ que ſit ſatiſfactio: que attendãtur in ea que ſint neceſſaria, ⁊ de modo agendi in iſto tractatu. Et quid ſit ipſa, habes.j.diſt.iij.penitentia. Dicit̃ enĩ penitentia a penitendo.j.e.diſt.tres ſunt actus. ⁊.j.diſt. iij.intantum. Quid ſit ſatiſfactio, habes.j.e.diſt.iij.ſatiſfactio. Attenduntur autem in ea ſeptem. Perſona ſiue dignitates.ſ.xlj.diſt.non cogantur. Cauſa: vt.xxxiij.q. v.excõmunicatoꝝ. ‡ Itē locus, tempus, qualitas, ⁊ quãtitas.j.e.diſtin.v.conſideret. Itē euentus: vt.xv.q.j.illa. In penitētia tria ſunt neceſſaria.ſ.cordis ꝯtritio, oris cõfeſſio, ⁊ operis ſatiſfactio.j.di.iij.perfecta. Sed tamē cũ facultas non ſuppetit ſufficit cordis ꝯtritio. arg.xlv.diſtin.due. Modus agēdi talis eſt. In prima diſt.tractatur an ſola cordis ꝯtritio deleat peccatum, vel confeſſio poſt contritionem. Baz.dixit ꝙ ſola cordis ꝯtritio non deleat peccatũ vbi copia ſacerdotꝭ habeat̃, ar.j.e.ca.vi. ⁊ in hoc videt̃ G.declinare inducēdo.c.illud vlti.lꝫ in precedenti.§.dicat hoc eſſe lectorꝭ arbitrio relinquendũ. Sꝫ q̃ceq̃d dicat. Baz.dic ꝙ nec cordis cõtritione, nec oris confeſſiōe pctm̃ dimittitur, ſꝫ tm̃ gratia dei.de ꝯſe.diſtinct. iiij.nemo tollit. ſed ipſa cordis cõtritio ſignũ eſt pctã eſſe dimiſſa, ſicut exterior ſatiſfactio eſt ſignũ cordis cõtritionis: gr̃a enĩ precedit cõtritionem: arg.j.e.nõ põt q̃s. cõtritio remiſſionē vnde remiſſio eſt attribuēda gr̃e, q̃ eſt cauſa cauſe. Alij dicũt pctã ꝑ ꝯtritionē dimitti q̃ ad culpam, nõ quo ad penã: vt in glo.ſeq. vtiqꝫ. Tertij dicũt conditionalē fieri remiſſionē per cordis ꝯtritionē. In ſcđa diſt.tractat an charitas ſemel habita poſſit amitti. In tertia an penitētia reiterari poſſit. In quarta an peccata ſemel dimiſſa redeant. In quinta q̃s modus debeat obſeruari in imponenda ea ⁊ accipiēda. In ſexta cui quis debeat confiteri. In ſeptima an penitētia timore mortis accepta ſit fructuoſa. Ideo autem in ſeptē diſt. hũc tractatũ diuiſit, qꝛ ſeptenariꝰ numerꝰ perfectus eſt: arg.xxxij.q.j.nuptie.in fi.

c ¶ Secreta. vtiqꝫ ſola cordis ꝯtritiōe delet̃ pctm̃: vt.j.e.magna. ſꝫ pena debet̃: vt.l.diſt.ſi q̃s ꝓpoſtera. Et hoc verũ eſt ſi ꝯfeſſio nõ ꝯtēnat̃ cũ adhiberi põt: alꝛs p̃mum pctm̃ iputat̃.j.e.di.agite. imo ꝯtritꝰ nõ eſt ſi ꝯfiteri ꝯtemnit: vt.xxxij.q.j.c.vlt.de ꝯſe.diſt.iiij.nõ dubito.

d ¶ Sũt. Alij autē negãt. Dicunt enĩ ꝙ ſicut tribꝰ modis deũ offendimꝰ.ſ.corde, ore, ⁊ opere, ita tribꝰ modis ei ſatiſfaciēdũ eſt.j.diſt.iij.perfecta. Unde dicũt tria hec eſſe neceſſaria: cordis ꝯtritionē, oris ꝯfeſſionē, ⁊ operis ſatiſfactionē. Authoritates autē q̃ dicũt peccatũ dimitti ſola cordis ꝯtritione, aſſerũt ipſi intelligēdas eſſe cũ articulus neceſſitatis excludit oris ꝯfeſſionem, ſcꝫ cum aliquis conteritur et morte preuenitur, vel aliquo alio iuſto impedimēto hoc facere impeditur. † Alij dicũt, inter quos eſt P.mãducator, ꝯditionalē fieri remiſſionē per cordis cõtritionē.j.di.iij.ſane cauēdũ. H.dicit ſola cordis contritione peccatũ dimitti adulto cuilibet.j.e.magna. ſi ꝓ vo cõteritur ⁊ ꝓponit ab alijs abſtinere ⁊ illud ꝯfiteri, ⁊ de illo ſatiſfacere ſm iudiciũ eccleſie, etſi nunq̃ ſequatur oris confeſſio: ‡ vel operis ſatiſfactio: peccatũ tamen iam dimiſſum nõ redit, ſꝫ peccat mortalr̃ ſi poteſt iuxta preceptum eccleſie ꝯfiteri ⁊ opere ſatiſfacere, ⁊ non ſatiſfacit. argu.j.de conſecra.diſt.iiij.non dubito. Authoritates q̃ dicunt ſine confeſſione ⁊ operis ſatiſfactione peccatum non dimitti, intelliguntur de interiori cõfeſſione, que eſt recognitio peccati vel propoſitum cõfitendi, vel gratia qua ſic homo diſponitur vt recognoſcat peccatũ ſuum, ⁊ velit ꝯfiteri ſi locꝰ ⁊ tēpꝰ affuerit, ⁊ de interiore ſatiſfactione que eſt interior dolor ⁊ amaritudo anime: de qua habes.j.diſtinc.iij. et.j.eo.§.his authoritatibus. Hic autem agitur de exteriori: quia ipſa neceſſaria eſt ſi ad-

Pctã vtrũ deleantur ſola cõtritiōe.

Penitētie tractatꝰ ſeptem diſtinctiones continet.

Contritio ſola an tollat peccatum.

† Arg. cõ ꝺ ſentē.excõ. a nobꝭ. ij.

‡ De q̃ ſatiſ no. j.diſ.v. i ſũma. ibi oino videas.

† Ut xxxij. diſ.erubeſcãt. ⁊ ca.ſeriatim.

Penitētia circa multa eſt attēdenda.

‡ Et ex eo.ti.ſignificatur.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

hiberi poteſt. Sed ad q̄d, cum iam peccatū ſit dimiſſum per contritionē preter confeſſionem? Sol. hec fit ad humilitatē ⁊ iuſtitiā exercendam. ȷ. diſ. iij. productior. ⁊ vt ſatiſfaciat eccleſie quam leſit: † ⁊ vt ipſe ⁊ alij reddantur cautiores. Si tamen ſubtiliter intueamur, gratie dei nō contritioni eſt attribuēda remiſſio peccatoꝝ: vt dixi i p̄n. ⁊ notaui. ȷ. e. ca. dixi confitebor. ⁊ in prima parte allegat̄ Gr. vſq; ad. §. alij. contra.

† Arg. ex̄ d̄ ſe. excō. cū deſideres. i. fi.

xxiiij. q. ij. legat̄. ſicut iuramētū non remittit̄ niſi iurare volēti. ff. de iureiur. remittit. nec ei imputat̄, ſʒ ↄtrarium acciderit. ff. de annu. leg. mema. ar. xliiij. di. epheſijs.

l ¶ Impietatē. hoc exponit Gra. ȷ. e. §. ſitr.

m ¶ Agna. ¶ Promiſſionē. i. volūtatē ↄfitēdi. h.

PEtrus doluit et fleuit, quia errauit[a] vt homo: non inuenio q̄d dixerit[b], ſcio ꝙ fleuit: lachrymas eius lego, ſatiſfactionem[c] non lego[d].

Itē Joan. Chryſoſtomus.

LAchryme[e] leuant delictum quod[f] pudor eſt confiteri[g].

Item propheta.

SAcrificium deo ſpiritus contribulatus: cor contritum[h] ⁊ humiliatum deus non deſpicies[i].

Item Dauid.

DIxi, confitebor[k] aduerſum me iniuſtitiā meā dn̄o, ⁊ tu remiſiſti impietatem[l] peccati mei.

Quod Aug. exponens ait.

MAgna pietas dei, vt ad ſolam promiſſionem[m] peccata dimiſerit[n]. nondum p̄nunciat ore, et tamen deus iam audit in corde: quia ipſum[o] dicere quaſi quoddam pronūciare[p] eſt: votum enim pro opere[q] reputatur[r].

In. C. lib. ȷ. de epiſ. ⁊ cle. imperator Juſtinianus.

ps. l.

PEtrus doluit. ¶ Caſus. Probatur in hoc cap. exēplo Petri ꝙ ſola cordis contritione pctā dimittunt̄ cui peccata dimiſſa fuerunt, ⁊ tamē de eius ſatiſfactione non inuenitur.

a ¶ Quia errauit. Nā ideo quia hō, facile corruit. ȷ. diſ. iij. ille rex.

n ¶ Dimiſerit. remiſſio pctōꝝ precedit cordis cōtritionē. Non eīm poteſt quiſq̄ vere ↄfiteri niſi habeat prius fidem per dilectionē cooperantē. Dicūtur ergo peccata dimitti per contritionē: hoc eſt p̄ id q̄d facit cordis contritionē. i. per charitatem. Et nota ꝙ hec oīa ſimul ſunt tempore, iuſtificatio, contritio, dilectio, remiſſio, ſʒ q̄dā tn̄ ex his naturaliter precedunt, et p̄ora ſunt natura, neceſſe eīm habeo intelligere ꝙ prius quis habeat gratiā q̄ͣ conterat̄. Precedit ergo gratia, † ſequit̄ dilectio: quoniā q̄ gratiā habet, diligit. ȷ. eo. omnis qui non. ſequitur contritio: qui eīm diligit, conteritur. ſequitur remiſſio: qui eīm conteritur, ei remittitur. Joan.

p. xxxj.

Contritio, dilectio, iuſtificatio, ⁊ remiſſio ſimul ſūt.

† ſicut p̄cedit cauſatum.

b ¶ Quid dixerit. Et forte ↄfeſſus eſt: vel cui ↄfiteret̄ non inuenit̄, cū oēs a fide receſſiſſent. Uel forte tūc non erat facta inſtitutio ↄfeſſionis q̄ modo eſt. Aliā rationem aſſignat Gra. ȷ. eo. §. his authoritatibus.

c ¶ Satiſfactionem. exteriorem: al's contra. ŝ. l. diſ. vt conſtitueretur.

d ¶ Non lego. Et ita intelligit̄ omiſſum q̄d nō inuenit̄ expreſſum. xxiiij. q. ij. legat̄. ff. de v̄b. obli. q̄cq̄d. Arg. ĉ. de ↄſe. diſ. iiij. quādo a hieroſolymis.

LAchryme. ¶ Caſus. Lachryme ſcʒ interiores lauāt delictū, quia pudor eſt ↄfiteri: vnde ⁊ ſi ꝓpter pudorem nolit q̄s ↄfiteri, ſole lachryme delēt peccata. ¶ Q̄ʒ. i. quia. Uel q̄d pudor eſt confiteri.

e ¶ Lachryme. interiores. i. in quo habet tantam erubeſcētiam vt ad lachrymas veniat occulte etiam non coram ſacerdote.

f ¶ Q̄d. i. quia. ȷ. e. quē penitet. quia pars eſt penitentie erubeſcētia: vt ibi. vel ad literam.

g ¶ Confiteri. In publico, cum ſit occultum: vel quia cum pudore et verecundia confitetur quis. quod ſemper debet fieri, quia pars eſt penitentie erubeſcentia: vt ȷ. e. quem penitet.

h SAcrificium. ¶ Contritum. Non eſt contritum ſi confiteri contemnit. xxij. q. j. ca. vlt. ȷ. de conſe. diſt. iiij. non dubito.

i ¶ Non deſpicies. i. acceptabis: ſicut ſacri non cēſent canones. i. ꝓhibent. ij. q. v. conſuluiſti.

DIxi ↄfitebor. ¶ Caſus. Hoc ca. diuidit̄ in duas partes. In p̄ma ponunt̄ verba ꝓphete. In ſcd̄a parte ponunt̄ v̄ba Aug. exponētis verba ꝓphete. Dicit eīm ꝙ magna eſt dei miſericordia q̄ ad ſolā ꝓmiſſionē ⁊ ↄtritionē pctā dimittit, cū volūtas ⁊ ꝓpoſitū ꝓ opere reputent̄. ¶ Dixi. i. apud me deliberaui, ⁊ in corde ꝓpoſui ipſum dicere. Dicere eīm eſt deliberare, ꝓponere, vel ꝓmittere, voluntatē ↄfitēdi habere. Uotū. i. ꝓpoſitū ⁊ volūtas. Et nota ꝙ q̄dā ibi habēt p̄ncipiū ca. magiſter autē h. nō facit ibi principiū ca. Scias etiā ꝙ in multis locis ſunt ca. tamē ꝓpter breuitatē eoꝝ ſub alijs cap. comprehendūtur, ſicut in ſuperiori ca. ſacrificium.

k ¶ Dixi ↄfitebor. Uenia eīm non ↄcedit̄ niſi penitenti.

o ¶ Ipſum. i. ꝙ vult confiteri.

p ¶ Pronunciare. Supra. xvij. q. ij. nos. Uotum enim pro opere reputatur vt hic. ⁊ ȷ. diſtinc. vj. in prin. ⁊ ȷ. q. v. quod deo. hoc tamen non eſt ſimpliciter verum. nam in quibuſdam caſibus etiā in bono plus eſt ad factum peruenire: vt in baptiſmo. ȷ. de conſe. diſ. iiij. ſine penitentia. nā ibi plus valet baptiſmus q̄ͣ cordis contritio. Item in euchariſtia, quia per aſſumptionem euchariſtie delētur venialia: quod non fit per voluntatem accipientis. ȷ. de cōſecra. diſ. ij. iteratur. Item in confeſſione ipſi ſacerdoti facienda, cum erubeſcētia ipſa in preſentia ſacerdotiſ pars fit penitentie. ȷ. eo. quem penitet. Item in martyrio. arg. ȷ. diſ. vij. nullus. Dic vt not. in glo. illa hoc tantum: que ſtatim ſequitur.

Uoluntas etiā in bonis non reputat̄ ꝓ facto.

q ¶ Pro opere. Ubi deeſt tēpus operādi, ita remunerat̄ q̄s ꝓ ſola volūtate ſicut ꝓ opere. i. in ↄtritione, cū deeſt tēpus ↄfitendi. Et ad hoc, ſcʒ vt ſola volūtas ⁊ ↄtritio ſufficiat ſine ↄfeſſione oris intēdit ꝓbare per leges ſequētes: in quibus oſtenditur ꝙ ſola voluntas ſufficit ad dānationem: ⁊ ad ſimile per contrarium.

Uotū an pro ope ſit reputādum.

‡ Arg. xlv. diſ. duo.

r ¶ Reputat̄. hoc tm̄ in bonis: ‡ ſʒ arg. ĉ. ȷ. e. di. ſi cul. ⁊ vbi facultas deeſt. ȷ. e. §. ſimiliter. al's plus facit q̄ operat̄. fallit tamē in hoc voto ↄfitēdi, quia non ita cito abſoluit̄ ſicut abſolueret̄ a ſacerdote. ȷ. e. quē penitet. in fine. in voto virginitatis quo ad aureolā. arg. xxxij. q. v. paulus. Itē in caſu. ſ. in cautione iudicio ſiſti. ex̄ de eo q̄ mit. in poſ. ca. j. Itē fallit in malis, quia aliud in via, aliud in inuio. ‡ ar. ĉ. ȷ. e. ſi cui. Et in alijs operibus que volūtatē ꝓmouēt: vt ſunt martyriū ⁊ predicatio. Itē hoc intelligas in preſentibus, non in preteritiſ: ſi eīm volo me bona feciſſe, non tamē perinde eſt ac ſi feciſſem. Itē nec in futuriſ: nā ſi ꝓpono poſt annum me iturū hieruſalē, non perinde eſt ac ſi modo irem. Itē in hoc mundo, non in futuro. ar. xiij. q. ij. in preſenti. de ↄſe. diſ. j. hic ergo. Et eſt argu. ꝓ aduocatis. non enim demitiur premium vel ſalarium aduocare volenti:

‡ i. in malis: vbi ſola volūtas nō punitur ſine effectu.

‡ imo .i. in bonis: vbi ſola voluntas reputat̄ ſine ope exterior.

Si quis[a] non dicā rapere, ſed attētare[b] tantum matrimonij iungendi cauſa ſacratiſſimas ꝟgines auſus fuerit, capitali feriatur pena.

Itē lib.eo.ti. de poſtulando. imperatores Leo ⁊ An. Nicoſtrato prefecto p̄reto.

Nemo vel ī foro magnitudinis tue, vel in prouinciali iudicio, vel apud quēꝗ iudicē accedat ad togatorū̄ conſortiū, niſi ſacroſanctis catholice[c] religionis fuerit imbutus myſterijs. Sin autē taliū aliq̄d q̄quo modo vel q̄dā machinatione factū vel attentatū fuerit officiū[d] q̄dē ſublimitatis tue. c. librarū auri iacturā ꝑ cōdemnatione ſuſtineat.

Idem Auguſtinus.

Quicūꝗ auſus fuerit cōtra ꝓuidū noſtre ſerenitat̄ decretū officiū aduocationis ꝑ ſubreptionē arripere, ⁊ ꝓhibitū patrociniū p̄ſtiterit ab aduocationis officio remot⁹, ſtylum ꝓſcriptionis, atꝗ perpetui exilij ſpecialiter penam ſuſtinebit: ſciturus etiam ꝓuinciarum rectoribus ꝙ is ſub cuius adminiſtratione aliq̄d huiuſmodi fuerit attentatū, partis[e] bonorum dimidie proſcriptionem, et penam exilij[f] per quinquennium ſuſtinebit.

Item lib.ix.C.ti. ad legē Jul. maieſtatis.

Quiſquis[g] cum militibus cogitauerit ⁊c̄. eadem enim ſeueritate voluntatē ſceleris, qua effectum puniri iura voluerunt[h]. Item ad legē corneliā de ſica. Si quis cum telo[i] ambulauerit[k] hominis necandi cauſa: ſicut is qui hominem occiderit, vel cuius dolo malo factum fuerit cōmiſſum, legis cornelie de ſicarijs pena[l] coerceatur.

Imperato. Uale. ⁊ Gratia.

Si quis necādi infantis piaculū aggreſſus fuerit, ſciat ſe capitali ſupplicio eſſe puniendum.

Imperato. Gratian⁹ ⁊ Uale.

Si forte mulier marito mort̄ paraſſe inſidias, vel quolibet alio genere voluntatem occidendi habuiſſe inueniat̄, vel forte marit⁹ eo modo inſectet̄ vxorē: in eadē queſtione ab omni familia[m] nō ſolum mariti, ſꝫ etiā vxoris, q̄ tū̄ tunc tēporis domi[n] fuerit, querēdū eſt ſine cuiuſꝗ defenſione[o].

nec valētí: vt.ff.de var.⁊ extraor.cog.l.j.§.penult.argu. xlvij.diſt.q͛ ad nos. Arg. cōtra predicta ex̄ de eo q̄ mit. in poſ.cauſa rei ſeruā.c.j.ff.loca.ex conducto.§.ſed ⁊ ſi. item ſi.diſ.lxxxvj.non ſatis. Et eſt ſimile huic, quia ſufficit ꝙ ſeruus bona fide rationes reddat: ⁊ ſi non ad plenū.ff.de ꝯdi.et demonſtra.ꝗuis.

ſi.ps. pūme. Si q̄s non dicā. ¶ Hec eſt ſcďa pars hui⁹ prime partis, in q̄ facit Gratian⁹ prout dicit̄ in glo.per hāc ſm̄ Jo.de fan.

¶ Caſus. Non ſolum qui rapuit ſacras virgines: ſed etiā q̄ rapere attentauit, capitis ſentētia feriatur.

a ¶ Si quis. Per hāc legē ⁊ ſequentes probat a ſimili per contrariū peccata ſola volūtate cōtrita deleri, ⁊ votum ꝓ opere reputari. nā ſicut in bono remunerat̄ ſola voluntas: ita in malo dānatur q̄s pro ſola voluntate vel voto. ⁊ ſic inducuntur he leges.

b ¶ Sed attētare. Attentatio non fit ſine actu. j. ea. ſi quis tam maſculū. vnde he leges ⁊ ſequētes ſunt argumēta etiā pro contraria parte ⁊ opinione.

Nemo. ¶ Caſus. In hac lege loquit̄ imꝑator prefecto pretorio, ⁊ ſtatuit vt nullus in foro ſuo vel alterius iudicis officiū aduocationis exerceat niſi fuerit baptizat⁹. ſi autē ꝯtra hoc factum fuerit attētatum, officiales prefecti pretorio q̄ debuerūt hoc ꝓuidere, in centum libris auri puniantur. ille vero q̄ ꝯtrafecerit, ab officio aduocationis remot⁹, oib⁹ bonis ſuis ꝓſcribetur, ⁊ in exiliū mittetur perpetuū. Rector ꝟo ꝓuincie ſub cui⁹ adminiſtratione hoc fuerit attētatū, medietatē ſuoꝝ bonorum amittet, ⁊ erit in exilio per q̄nquēniū. (Togatoꝝ) i. aduocatoꝝ. (Stylū) i. ſententiā. Tres autē ſequētes leges plane ſunt, et eas per te videbis.

c ¶ Catholice. Simile eſt ꝙ dicit ꝯciliū Carthaginēſe: ꝙ ſi q̄s appellat ad iudicē nō catholicū, debet excōicari. ij.q.vj.catholic⁹. Sed quare hoc infidelib⁹ ꝓhibet̄, cum et iudei ꝓ ſe poſtulare poſſint, arg.xvij.q.iiij.iudas. ⁊ ex̄ de iude. iudei? Reſpō. ꝙ non ꝓhibet̄ hic alicui ꝓ ſe poſtulare: ſꝫ dicit̄ ꝙ infideles non poſſunt poſtulare vt gerant hoc officium. ſ. ꝓ alijs quaſi ex officio publico, ne facultas ledēdi chriſtianos ⁊c̄. xvij.q.iiij.conſtituit. Uel quia ſunt infames infamia canonica: vt.vj.q.j.omnes.

Inſideles poſtulare nō pſſt.

d ¶ Officiū. i. officialis. Sed quare pro peccato iudicis punitur officialis? Quia ſibi noluit repugnare ⁊ reſiſtere: arg.C.de ap.qm̄.arg.C.de mag.ſa.ſacri.l.vna.li.xij. arg.lxxiiij.di honoratus. a contrario.

e ¶ Quicunꝗ. ¶ Partis ff.de interdic. et rele. relegatorum.§. ad tp̄s.contra. Nā ibi dr̄ ꝙ qui relegā tur, non amittunt partem bonorum. ſed hec lex. C. corrigit illam, vl' hoc eſt ſpeciale.

f ¶ Exilij. improprie. Nā exiliū ꝓprie perpetuū eſt: argu.ff.de pu.iu.l.ij. dicitur tamen tripliciter exilium.ff. de interdic. et rele. exilium.

g Quiſquis. ſupra. vj. q.j.§.verum.

h ¶ Uoluerūt. h⁹ caſu. alias ſec⁹. ſ.e. cogitatiōis. Ul' hoc cum voluntas ſuis finibus non eſt contenta ꝓcedens ad actum exteriorem. hec lex iulia punit voluntatē: cornelia etiā conſiderat eā. ff. ad legē corneliā. l.diuus.

Cōc. tex.i.l. qm̄ mlr ta.C. ad leg. iul.de vi pu. ⁊ i.l.ſ. §.diu⁹ ff.ďſic.

i ¶ Si quis cum telo. Telum eſt generale nomen cuiuſlibet rei que nocere pōt, arg.inſti. de publi.iu.§.item lex cornelia.

Telum qd ꝯprehēdit.

k ¶ Ambulauerit. Et ita voluntas ꝓ facto reputatur in delictis: vt.s̄.diſtinct.lj.ſi quis poſt acceptum. extra de cleri.pug.in duel.c.j.⁊.ij.ff.ad legem corneliam. de ſica.l.diuus.

l ¶ Pena. Scꝫ vltimo ſupplicio.ff. ad legē corne. de ſic. l.j. Et dicitur ſica quaſi ſeca, a ſecando, ⁊ eſt cultell⁹ ferreus: inde ſicari⁹ qui cultellum huiuſmodi portat ad interficiendum.

Sica qd ſignat.

Si forte. ¶ Caſus. Dicitur in hac.l. ꝙ ſi vxor accuſatur ꝙ voluerit maritum occidere, vel econuerſo: ſerui vtriuſꝗ vel familia teſtificabuntur contra eos aliquo indicio precedente.

Cōc. tex. i.§. itē lex corne.ď ſic.cum gl.inſti. de pub. iudi.

m ¶ Familia. Que inſidias non preſenſit, ⁊ ideo dn̄m periclitātē nō adiuuit. al's vltimo ſupplicio dꝫ puniri. C. ad ſylleia.l.vl. Uel exaudi hoc de ſeruis tūc tēporis infirmis.ff.ad ſylleia.l.ſi q̄s in graui.

n ¶ Domi. i. q̄ñ hec admiſſa ſunt. nā iſtos veriſimile eſt ſcire factū. s̄.xvj.di.q͛ dicit̄. ex̄ de p̄ſump. quāto.

o ¶ Defenſione. Scꝫ exceptione, non em̄ poterit excipi:

quia ſit ſeru⁹ vel ancilla: vt.xij.q.ij.§.in patronos. Item propter hanc cauſam licitū eſt dare viro libellū repudij vxori, C.de repu.l.conſenſu.

Si quis tam maſculum. ¶ Caſus. Dicitur in hac lege ꝙ ſi quis attentauerit facere impudicos maſculos vel feminas: ſiue ſint ingenui, vel alterius cōditionis, iniuriarum tenet. Similiter iniuriarum tenet ꝗ aliū percutit vel facit vt percutiat. ¶ Mala.i.maxilla. Caſ⁹ autem ſequent legis patet.

a ¶ Attētauerit. Punitur quādoꝗ ſola attētatio, vt hic, et.xxxvj.q.ij.ſi ꝗs non dicam. Solus conat⁹: vt.xxiij.q.iiij.qm̄ multi. Sola voluntas: vt xxvij.q.j.nuptiaruz. Sola expectatio mercedis.xiiij.q.iij.ſi feneraueri. Sola cogitatio.vj.q.j.ſi ꝗs. Sola intentio: vt.§.e.ſi ꝗs cum telo. Sola aggreſſio: vt.§.eo.ſi quis necandi. Solus auſus: vt.j.eo.ſi ꝗs pulſat⁹. Sola ſollicitatio: vt.j.eo.ſollicitatores alienarum.

Adde an ⁊ qñ ſola attētatio puniat. no.gl.i l.ſi ꝗſꝗs C.ad legē iul.maie.⁊ i l.ſi ꝗs nō dicā.cū gl.C.de epiſ.⁊ cleri.

Item.ff.titu.de iniurijs.l.ſed eſt queſtionis.

Si ꝗs tam maſculū ꝗ͂ feminā, ſiue ingenuos ſiue libertinos ipudicos facere attētauerit[a], iniuriaꝝ tenebit[b]. Sꝫ etſi ſerui pudicitia attentata ſit, iniuria locū hꝫ. Attētari pudicitia dicitur, cū id agit[c], vt ex pudico impudicus fiat.

¶ Nō ſolū is iniuriarū tenet: qui fecit iniuriā, hoc eſt ꝗ percuſſit: verū ille quoꝗ tenet ꝗ dolo fecit vel ꝓcurauit[d] vt cui mala pugno percuteretur.

Itē lib.eo.apud labeonem.

Si quis pulſat⁹ quidem non eſt, verū manus aduerſus eum leuate ſunt, et ſepe territus quaſi vapulaturus[e], nō tamen percuſſus: iniuriarū actione tenetur. Contra[f] lib.eo.titu.de penis.

Cogitationis penā nemo patiatur[g]. Itē tit. de extraordinarijs criminib⁹.

Sollicitatores alienaruz nuptiarū, itēꝗ matrimonioꝝ interpellatores, ⁊ ſi effectu ſceleris potiri nō poſſunt ꝓpter volūtatē pernicioſe libidinis extra ordinē[h] puniunt.

Qui puero ſtuprū (abducto vel corrupto comite) perſuaſerit, aut mulierē aut puellā interpellauerit, ꝗd ve impudicitie grā fecerit, domū[i] prebuerit, preciū ve quo is ꝑſuadeat dederit: ꝑfecto flagitio punit capite, imperfecto[k] in inſulam deportat. Corrupti comites ſummo ſupplicio afficiunt.

Item in titu.de furtis.

Vulgaris eſt queſtio, an is ꝗ ex aceruo frumenti modium ſuſtulerit, toti⁹ rei furtum faciat, an vero tantum eius quod abſtulit. Offili⁹ totius acerui furem eſſe putat. Nam ⁊ ꝗ aurē alicuius tetigit

eſt.ſi em̄ in corde conſentitur libidini, mors interuenit.j.diſt.ij.ſicut tribus.⁊ in palea.§.diſt.vj.teſtamētum.§.ſꝫ penſandum. ſunt etiam caſus ſpeciales vbi volūtas punitur, nam ſola voluntate incidit ꝗs in hereſim, argu.ex de here.ad abolēdam. nam eoipſo ꝙ ꝗs credit hereticis, incidit in excōmunicationē: vt ex de hereti.excommunicamus.§.credentes. Ꝟſi. receptatores, et ſic non ſunt contra.§.diſt.xix.nulli, et ca.Anaſtaſi⁹. alias autem homo non punit maleficia niſi cognita, niſi inueniri ſpecialia: immo canon et lex bene punit volūtatis peccatum. vnde et repelitur a promotione ponderoſus.i.ꝗ mente peccat, nec ad actum procedit.§.xlix.di.c.hinc etem̄.verſi.ponderoſus.

Solicitatores. ¶ Caſus Dicitur in hac lege ꝙ ſi quis ſolicitat vel interpellat vxorem alterius vt ſecum coeat, vel vt ei nubat, ⁊ ſi non ſequatur effectus, tamē punitur: et hoc eſt qđ dicit nuptiaꝝ.i.ſolicitat eas vt ſecū coeant.matrimonioꝝ.i.ſolicitat alienas vxores vt ſaltē de facto ſecum contrahant.

b ¶ Tenebit. Sed etiā tenent ſerui corrupti.ff.de ſer.corrup.l.j.§.vlt.C.de fur.ſi ꝗs ſeruo.

c ¶ Agit. Ergo act⁹ exigit vt volūtas puniat: al's qualiter probaretur de voluntate?

d ¶ Procurauit. Arg.ex de ſen.excō.mulieres.

e Si ꝗs pulſat⁹. ¶ Vapulatur⁹. Hic argui poteſt inſecutorē clerici in canonē incidere, licet nō percuſſerit.arg.§.e.ꝗſꝗs.j.eo.omnes.⁊ ca.ſi ꝓpterea.⁊ ca.ſi cui. ſed ꝙ nō incidit, arg.j.e.c.hec autē verba. Arg.cōtra ex de ſen.excō.nuper.⁊ ca.cū deſideres.in parte decisa. Sꝫ ꝗd de eo ꝗ manū mittit in veſtē clerici, vel in rem ab eo detentā? Videt ꝙ incidat in canonē: arg.ij.q.vij.c.plerūꝗ.§.itē obijcitur. De Dauid ꝗ precidit oram chlamydis Saulis. Itē de Oza ꝗ manum adhibēs ad arcā percuſſus eſt.arg.xvij.q.iiij.ſi ꝗs ꝯtumax.qꝛ res eccl'ie coherēs, ei⁹ gaudet ꝑuilegio: vt ca.q.ꝗſꝗs, verb, auferēdo.⁊.ff.de iniur.ſed eſt queſtionis.

Clerici inſecutor an incidat in canonē.

¶ Cōtra. ¶ Hec eſt tertia pars ꝑme partis in ꝗ ꝓbat lege ciuili ꝙ volūtas ſine effectu nō punitur. Ioan.

¶ Caſus. Probatū eſt.§.ꝙ ꝗs ꝑ ſola volūtate punitur. nunc ꝓbat Gra.ꝯtrariū, ⁊ ad hoc ꝓbādū ſubdit quaſdā leges, quarū prima patet.

f ¶ Contra. predictis legib⁹ oſtēditur ꝙ quis punitur pro ſola voluntate, modo ꝓbat contrariū, ſcꝫ ꝙ pro ſola voluntate non punitur quis.

Cogitatio ad ꝯſenſuz perueniēs eſt mortalis.

g Cogitationis. ¶ Patiatur. Ab homine, ſꝫ a deo bene.j.e.omnis.cogitationē enim, ſi ad ꝯſenſum peruenit, mortalē et puniendam eſſe omnino fatendum

h ¶ Extra ordinem. Et ita non tantum quantum ſi effectus eſſet ſecutus. ſed in hoc facit lex iſta pro Gratiano: quia ſicut pro voluntate aliter punitur ꝗ͂ pro ipſo facto, ita ⁊ cordis contritio aliter delet peccata ꝗ͂ exterior ſatiſfactio. aliter iſta lex eſſet contra Gratianum, et male eam induceret.

¶ Qui puero. ¶ Caſus. Dicitur in hac lege ꝙ ꝗ maſculum vel feminam ad ſtuprum interpellauerit, ⁊ qui vt hoc fiat operam dederit, ſcꝫ domum prebendo, vel dando precium cauſa perſuadendi: hoc vel aliud faciendo ſi effectus fuerit ſecutus, capite punietur. ſi autem nō fuerit ſecut⁹ in inſulā deportabitur. (Abducto).id eſt remoto. (Interpellauerit) de ſtupro.

i ¶ Domum.ff.de adulte.qui domum.

k ¶ Imperfecto. Et ita non ſic punitur affectus vt effectus, licet arg.ſit contra.j.eo.pene.⁊.l.aut facta.in fi.ſed in remuneratione ſecus eſt. eque enim remuneratur affectus ⁊ effect⁹.§.eo.magna, ⁊ ita aliud eſt in via, aliud in inuio.§.xxxj.q.vlt.c.vlt.

Affect⁹ ⁊ effect⁹ nō equaliter puniunt.

Vulgaris. ¶ Caſus. In hac lege proponitur queſtio talis. Utrum quis faciat furtum totius acerui frumenti, ſi modium vel partem aliquam de aceruo furatur. Et reſpondet ꝙ ſm̄ ſententiam Offilij et trebatij, totius acerui furtum facit, ſed tamen non tenetur actione furti, niſi de eo quod abſtulit. Nam etſi quis armarium quod aſportare non poterat, aperuit, et res

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

que erant in eo contrectauerit: et portando vnam fuerit deprehenſus anteq̄ ad locum deſtinatum peruenerit: eiuſdem rei fur dicitur manifeſtus ⁊ non manifeſtus.
¶ Idem in eo qui ſegetem ſecat: ⁊ partem ſecum portat. cum qua fuerit deprehenſus.

bet ne aliquis edificet, et edificatur contra, datur actio mihi ex delicto edificantis: ⁊ ita modificatur. ar. ff. quod vi aut clam. l. iij. Dic ergo nec manifeſtus quo ad primam contrectationē. tunc em̄ de ſtricto iure furtū cōmiſit, non tamen actione furti tunc conueniri pōt, niſi tunc contrectauerit animo furandi rem.

(vt inq̄t trebati⁹) totū[a] eū tetigiſſe videt̄. Proinde ⁊ qui doliū aperuit, ⁊ exinde parū vini abſtulit, totius[b] furtū videtur feciſſe: ſed verū eſt[c] eū intantū actione furti teneri quantum abſtulerit. Nā ⁊ ſi q̄s armariū q̄d tollere nō poterat, aperuit: ⁊ oēs res q̄ in eo erāt cōtrectauerit[d], atq̄ ita diſceſſerit, deinde reuerſus vnā ex his abſtulerit, ⁊ anteq̄ ſe receperit quo deſtinauerit[e] deprehēſus fuerit: eiuſdē rei ⁊ manifeſt⁹ ⁊ nō manifeſtus[f] fur erit. Sed et ſi q̄s segetē[g] aū lucē ſecat, ⁊ contrectat[h], ei⁹ quā ſecat manifeſtus eſt fur, ⁊ nec manifeſtus[i].

Item lib. ij. titu. quod quiſq̄ iuris. l. j.

Hec aūt v̄ba, q̄d ſtatuerit[k] q̄ iuriſdictioni p̄eſt cū effectu accipimus[l], non verbotenus: ⁊ ideo ſi cū vellet ſtatuere ꝓhibitus ſit, nec effectū decretum habuerit, ceſſat edictū. nam ſtatuit verbū, rē pfectam ſignificat, ⁊ conſummatam iniuriam non ceptam.

Pene (ſicut[m] in. ff. tit. de penis legitur) legū interpretatione molliende ſunt[n] potius quam nimis exaſperande[o]: atque ideo proprium caſum † non excedunt[p]. Sed que de raptu virginum, vel

a ¶ Totū. ar. iniuriam factam clerico vl' canonico redundare in collegium. argu. xij. q. ij. c. epiſcopus. §. q̄ manumittit̄. Item arg. q̄ baptizatus reputat̄ cui quantalibet pars aque infunditur. arg. de cōſe. diſtin. iiij. nec quicq̄. Arg. cōtra de ꝯſe. di. iiij. c. prima. vbi dicit: toto corpore. arg. ꝓ prima parte: q2 ſi ingredior partē fundi vel predij: toti⁹ nanciſcor poſſeſſionē. ff. de acq̄r. poſ. poſſideri. §. quod autem.
b ¶ Totius furtū. Stricta ratione ſm̄ rigorē: ſecus de equitate: vt. e. tit. et ea. l. in. ff. §. ſed ſi de naui. Uel hoc vbi totum tollere potuit: ſecus vbi totum auferre non poſſet: vt in predicto. §. Sed cōtra hāc ſolu. eſt. ff. de fur. l. j. vbi d2 q̄ ſola cogitatio furti faciendi nō facit furem: ſed ⁊ hic actus interuenit. ſed illud eſt contra quod hic ſequitur de armario.
c ¶ Sed verum eſt. Licet totius rei furtum ꝯmiſerit: tamen verum eſt intantum teneri: inquantum ⁊c̄. Sepe enim furtum committitur: non tm̄ furti actio naſcitur. ff. rerum amo. l. j. arg. C. de noxa. l. j. ſicut ecōuerſo agetur furti quandoq̄: licet furtū non cōmittat̄. ff. de vſu. ſequitur. §. ſi rem pigno. C. de fur. ſi quis ſeruo.
d ¶ Cōtrectauerit. Animo furandi. ſecus ſi aio tentandi quā rē poſſet tutius ⁊ leui⁹ ferre. eo em̄ caſu non fecit furtū niſi ei⁹ partis quā abſtulit: vt ea. l. §. ſ3 ſi de naui.
e ¶ Quo deſtinauerit. eo die cum furto manere. ff. de fur. quo deſtinauerit.
f ¶ Manifeſtus. Quo ad deprehenſionem: et ita non ſunt hec duo contraria.
g ¶ Segetē. Sed nunq̄d iudex eccleſiaſticus iniunget ei penitentiā qui oliuam meam vel ſegetem ſecuit tempore opportuno: animo tamen ſurripiendi: ⁊ diſceſſit relicta ſegete? Uidet̄ q̄ non: q2 conditionē meā meliorē fecit: cū mihi impēſas dedit: vn̄ locū nō h3 aquil. ff. ad leg. aquil. ſi ſeruus ſeruū. §. ſi oliuam. Ego ei penitētiam iniungerem: mala em̄ voluntas nihilominus eſt puniēda, licet ex ea bonum ſit ſecutum. xxiij. q. v. relegentes.
h ¶ Et contrectat. Et poſtea in luce deprehendatur in factione: vel in itinere cum ſegete anteq̄ perueniat ad locum deſtinatum.
i ¶ Nec manifeſtus. S3 quomodo pōt hoc eſſe q̄ primo competat actio furti nō manifeſti, poſtea manifeſti, cū lex dicat q̄ quātūcunq̄ rē cōtrectet poſtea, nō oritur alia actio furti. ff. de fur. ei qui. in princ. Reſpō. ex prima contrectatione tm̄ agit̄, nec ex deprehenſione alia oritur actio furti, ſed prima modificat̄, ſicut ⁊ ꝑ liberā ꝑſonam procuratorē ſc3 meū non acquirit̄ mihi actio: ſi tm̄ prohi-

Hec autē verba. ¶ Caſus. Dictū eſt. ſ. in precedēti parte legis qui magiſtratū poteſtatē ve habebit ſi aliquid noui iuris ſtatuerit, ipſe quādoq̄ aduerſario poſtulāte eodē iure vti d3. Dicitur ergo hic q̄ predicta verba itelligēda ſunt cū effectu, ⁊ nō verboten⁹: ſc3 ſi in v̄itate ſtatuerit. nā ſtatuit rem pfectā ſignificat ⁊ conſummatam.
k ¶ Statuerit. ar. q̄ rubrice ſunt autentice. nā ex verbis rubrice argumentatur hec lex, ⁊ loquitur in caſu cum iudex decernit ius iniquū contra aliquē: quo iure poterit ille vti contra illum poſt depoſitā adminiſtrationē, ⁊ hoc propter malitiam cōſtituētis. nec em̄ lex equior vlla eſt q̄ necis artifices arte perire ſua. pōt etiā poni caſus in literis dn̄i pape ex̄ de matu. pe. prudentiā. C. de iude. die ſabbati.
l ¶ Cum effectu accipimus. Argu. cum effectu verba eſſe accipienda. arg. ſ. xvij. q. iiij. ſi quis ſuadente. argu. non obeſſe alicui malum niſi ad finem perducatur. arg. voluntatem ſiue conatum non puniri ſine effectu. arg. j. eo. §. cogitatio. ⁊ ſ. e. cogitationis.

Pene ſicut. ¶ Caſus. Poſtq̄ magiſter poſuit ꝯtrarietatē legum de volūtate punienda, ſubdit duas ſolutiones. Unam. j. e. §. cogitatio. Aliā hic, ſcil3 q̄ regulare eſt q̄ pro volūtate ſola non debet quis puniri: quia pene poti⁹ ſunt emolliēde q̄ exaſperāde: niſi in caſibus exceptis a lege vel canone, qui etiā notant̄ in hac litera. Ininiuria vero certa pena nō ſtatuitur: ſed multiplex. nam varietas criminum varietatem inducit penaꝝ. Adducit legem ſequentem.
m ¶ Pene ſicut. Poſita cōtrarietate legum de voluntate punienda vel non punienda: ſubdit duas ſolutiones: vnam. j. e. §. cogitatio. aliā hic, q̄ regulare eſt ꝓ ſola volūtate quem nō puniri, niſi in ſpecialibus ‡ caſibus. Dic ergo pene voluntatē punientes in quibus caſibus inueniuntur determinare alique leges.
n ¶ Molliēde ſunt. ſc3 tolerande, ⁊ non ad alios caſus extendende, et hoc eſt quod dicitur infra.
o ¶ Nimis exaſperande. Niſi ex cauſa propter multitudinem: vt. ff. de penis. l. aut facta. §. vltimo. et propter rationem perſonarum: vt. ff. de penis. l. capitalium. §. vltimo.
p ¶ Non excedunt. ſimilia ſunt ad. l. iſtā extra de proba. ex literis. l. diſti. eos. ff. de re iudi. inter pares. §. j. Et iterum vbi lex mētionē facit de pena, et dubitatur an de maiori, an de minori cogitauerit: preſumēdum eſt q̄ de minori. ff. de penis. ſi preſes.

† .i. modum.
Argumentum ſumi poteſt ex rubricis.
Voluntas ſine effectu non punitur.
‡ Scil3 exceptis a lege vel canone: q̄ etia3 in lr̄a multi noiantur. Item ꝓ iniuria non certa pena ſtatuit̄, ſ3 ꝓ varietate iniurie pōt aliq̄s multiplicit̄ fieri reus. arc.
Pena i dubio itelligit̄ de minori.

aduocatis, ſeu de crimine maieſtatis, vel de ſicarys dicta ſunt: fauore religionis ⁊ fidei, atq principali odio ſicarioꝝ[a] introducta ſunt. Iniuriaruꝫ[b] vero pro eaꝝ varietate multiplicirer quis reus fieri poteſt: varietas itaq criminū, varietatem inducit penarum,

Unde in. ff. titu. de penis.

Aut facta puniūt, vt furta, cedeſq: aut dicta: vt conuitia[c], ⁊ infide[d] aduocatiões: aut ſcripta vt falſa charta, ⁊ famoſi libelli. aut cõſilia, vt cõiurationes, ⁊ cõſciẽtia latronum[e] quoſq[f] alios ſuadendo iuuiſſe[g], ſceleris eſt inſtar.

Sed hec q̄tuor[h] genera cõſiderāda ſunt ſepte modis: cauſa, pſona, loco, tpe, qualitate, quātitate, euētu. Cauſa, vt in verberibus q̄ īpunita[i] ſūt a magiſtro illata vel a parente[k]: qm̄ emendationis aio, nõ iniurie gr̄a videtur adhiberi. puniuntur cū quis per iram[l] ab extraneo pulſat. Perſona dupliciter ſpectatur: eius[m] q̇ fecerit, et eius q̇ paſſus eſt. aliter em̄ puniūtur ex eiſdē facinoribus ſerui q̄ liberi: et aliter q̇ in dominū parētem ve[n] aliquid auſus eſt, q̄ qui in extraneum, et in magiſtratū[o] q̄ qui in priuatum. In hmōi cõſideratione, etatis[p] quoq ratio habet. Locus[q] facit vt idem vel furtum[r] vel ſacrilegium[ſ] ſit capite luēdū, vel minore ſupplicio. Tēpus diſcernit emanſorē[t] a furtiuo: ⁊ effractorem[v] vel furem diurnum[x] a nocturno. Qualitate factū vel atroci' vel leui' eſt: vt furta manifeſta[y] a non manifeſtis diſcerni[z] ſolent: rixa[ꝯ] a graſſaturis[a], expilationes[b] a furtis, petulātia[c] a violentia: qua de re maxim' apud grecos orator Demoſthenes ſic ait. Gre. Quātitas diſcernit furē ab abigeo[d]. Nā q̇ ſuē vnum[e] ſurripuerit, vt fur coercebit: qui gregeꝫ, vt abigeus. Euēt' ſpectat vt a demētiſſimo quoq facta: q̄q̄ lex non min' eū q̇ occidēdi hoīs cauſa cū telo fuerit inuētus, q̄ eum qui occiderit, puniat[f]: et ideo apud grecos exilio volūtario[g]

a ❡ Sicariorum. Et ideo pene voluntatis in eo ſtatute proprium caſum non excedunt.

b ❡ Iniuriarum. Quare in crimine iniuriarum non ita aſſignatur certa pena ſicut in prefatis criminibus ſupponit? q: pro varietate iniuriarū eſt multiplex varietas penarū: vt oſtēdit et ꝓbatur in lege ſequenti.

Aut facta puniūt. ❡ Hec eſt q̄rta ps huius prime partis, in q̄ dicitur ꝙ quatuor modis punit peccatum. Io. de fan.

❡ Casus. Hug. ſic ponit hunc caſum. Primo ponit quatuor genera puniēdorum. Secundo dicit illa q̄tuor ge- (iiij. ps prime.) nera puniēdorum eſſe conſideranda ſeptē modis qualiter ſunt puniēda: nunc magis, nunc minus, nunc nullo modo: et de omnibus iuriſcõſultus exempla ſupponit (Puniuntur) ſcilꝫ vbo. (Emanſorē.) Dicit emanſor qui diu vagatus ex̄ caſtra manens, tandem ad caſtra reuertitur. Furtiu' dicitur qui latēter moratur in aliquo loco ex̄ caſtra exercendo malefactuꝫ, et cito reuertit ad caſtra. (A graſſaturis.) Dicuntur graſſature q̄ fiunt a latronibus in itinere: ⁊ crudeliter contra tranſeuntes graſſantur. (Petulantia) id eſt laſciuia.

c ❡ Ut conuitia. Pro cõuitio deponit clericus. ẽ. xj. q. j. ſi quis ſacerdotum. ⁊ quid ſit cõuitium, habes. ff. de iniur. l. item apud Labeonem. §. ij.

d ❡ Infide. i. non fide. i. ſine fide: vt cum aduocat' preuaricatur. ij. q. iij. ca. ſi quem. §. preuaricator.

e ❡ Latronū. Uelut cū quis ſciēs recipit eos, q̇ ita puniunt vt ipſi latrones: vt. ff. de receptatorib'. l. peſſimū.

f ❡ Quoſq. Hoc ſcꝫ punitur.

g ❡ Iuuiſſe. i. cõpuliſſe ad aliqđ maleficiū faciendū.

h ❡ Sed hec quatuor. Facta, dicta, ſcripta, conſilia.

i ❡ Impunita. Supra. xxiij. q. iiij. ea vindicta. ff. ad legem aquil. ſed etſi. §. ſi magiſter.

k ❡ Uel a parente. C. de emenda. libe. l. vna. ẽ. xxiij. qõ. iiij. duo iſta nomina.

l ❡ Per irā. Uel lvdū noxiū. ff. de fur. in furti. §. vlt.

m ❡ Eius. Aliter enim punitur nobilis q̄ ignobilis: ſeruus q̄ liber: vt. xxiiij. q. j. qui contra pacem. ff. de penis. l. capitalium. §. vlt. (Nobil' alit' q̄ ig̃bilis punit'.)

n ❡ Parente ve. Nam talis inſuitur ſacco ex corio cum gallo gallinaceo et ſerpente: ⁊c̄. vt. ff. ad legē pompe. de (Parricide de punitio.)

par. pena. C. de his qui paren. vel libe. occid. l. vnica. multo fortius qui contra patrem ſpiritualem. arg. vj. q. j. infames. xxx. q. iij. pyctacium.

o ❡ Et in magiſtratum. C. de iniur. atrocem. nā in his ius eſt publicū. arg. ẽ. diſt. j. in publicū. ⁊ q̇ preposito manus intulit, capite plectend' eſt. ff. de re mili. oē delictū.

p ❡ Etatis q̄ꝫ rõ. vt. xv. q. j. c. illud.

q ❡ Locus. j. eo. diſt. v. ca. j.

r ❡ Furtum. ff. ad legē iul. pecul. diui. cõtra. † ſꝫ ibi ſubaudit tantū. († Non tenetur nota. ẽ. xvij. q. iiij. quiſquis. ſꝫ qđ ſeq̄t hic, h. approbat ſcꝫ ꝙ ſubaudit tantū.)

ſ ❡ Uel ſacrilegiū. Scꝫ tm̄. ibi eī dr, ſi res priuati de ſacro loco ſurripiatur, actionem furti nõ ſacrilegij eē.

t ❡ Emanſorem. Emanſor eſt ille q̇ diu vagatus eſt et ad caſtra reuertit. ff. de re mil. l. iij. §. j. iſtud tēp' diſcernit furem hūc a latrone qui latenter moratur in aliquo loco cauſa maleficij exercēdi, et cito reuertit ad caſtra (Emanſor.)

v ❡ Effractorem. Effractores dicuntur q̇ frāgunt carcerem vel aliud vt euadant, vel vt inde aliquid ſurripiant. ſed al'r ſūt puniēdi nocturni, aliter diurni: vt. ff. de effra. et expil. l. j. et. ij. (Effractor.)

x ❡ Diurnū. Diſtinguit em̄ fur nocturnus a diurno: q: nocturni atrociores ſunt: ⁊ acerbius puniūtur: vt ex̄ de homi. ſi quis perfodiens. ff. ad leg. aquil. itaq. (Fures noctni, acerbi' puniūt'.)

y ❡ Manifeſta. Hec, pena quadrupli, illa dupli puniri (ſolent. ‡)

z ❡ Diſcerni. ẽ. xuij. q. v. penale.

ꝯ ❡ Rixa. rixa eſt iter altercātes, ⁊ ꝓprie inter duos.

a ❡ A graſſaturis. que fiunt a latronibus in nemore. Et dicitur a graſſor graſſaris, quod eſt ſeuire.

b ❡ Expilatiões. Expilare eſt res iacentis hereditatis ſubtrahere. ff. de cri. expil. hered. ſi expilate. §. apparet. nec eſt hoc furtum: quia non contrectat res alienas inuito dño: q: nondū aliquis dñs eſt: vt. ff. de fur. hereditarie rei. ff. de effrac. ⁊ expil. l. j. ⁊. ij. (‡ Cõc. gloſ. in aut. ſed nouo iure. C. de ſer. fu. ⁊ in. l. ij. ff. ar. fur. ceſſa.)

c ❡ Petulātia. i. laſciuia. Al'r em̄ punit qđ fit ꝑ laſciuiā et al'r qđ fit per violentiā. ex̄ de ſen. excõ. ſuper eo. (Laſciuia et violentia diuerſa ſunt.)

d ❡ Ab abigeo. ff. de abig. l. j. ⁊. iiij. q. iiij. §. abacti. Ar.

e ❡ Unū. ⁊ ita nūer' diſcernit eos: vt. ff. de abig. oues.

f ❡ Puniat. Hic non ſpectatur euentus.

g ❡ Uoluntario. i. proprio motu iudicis: ſcꝫ ꝑm voluntatem iudicis duraturo, non em̄ erit tps determinatum in exilio. Uel volūtario. i. pro motu ⁊ voluntate rei quantum ad locum in quo erat in exilio agendum.

a ¶ Fortuiti. Arg. contra hãc eãdẽ legẽ, et .ff. de of. presi. diuus. sed hoc apud grecos, cum nõ erat tantus furor q excusaret, alias satis ipso furore punitur.

Cogitatio. ¶ Hec est quinta pars prime partis in q dicitur q distinguit inter maleficia an habuerit iudicium vel non. Jo. de fan.

¶ Casus. Ponit Gratianus aliã solutionem meliorẽ ad supradictã legũ contrarietatem, scilicet q volũtas non punitur ab homine, sed a deo cũ est suis finibus contenta: sed actus exterior punitur ab homine, vt in maleficijs. verũtamen ea q effectum iuris desiderant: vt matrimoniũ, et diuortium, et similia a maleficijs discernuntur. In his em que de iure effectũ desiderant, deliberatio exigitur, in his vero non. Et ad hanc suam distinctionem probandã inducit legẽ sequẽtem. H. tñ intellexit q sola volũtas in maleficijs punit, et ita intellexit hunc locũ: secus in alijs que de iure effectum desiderant.

fortuiti [a] casus luebantur: vt apud precipuum poetarũ scriptum est. Greg.

Cogitatio [b] non meret [c] penã lege ciuili, cũ suis terminis contẽta est: discernunt [d] tñ a maleficijs [e] ea q de iure effectũ desiderãt [f]. in his em nõ nisi animi iudiciũ [g] considerat.

Unde in .ff. tit. de repudijs.

Diuortiũ nõ est verum nisi qd animo ppetuã cõstituẽdi discessionẽ fit. itaq quicqd calore iracũdie fit: vel dicit: nõ aliter ratũ est [h], quam si perseuerantia apparuerit iudiciũ animi fuisse. Ideoq per eũ calorem [i] misso repudio, si in breui reuersa est vxor non diuertisse videtur.

Hinc etiam in canonibus.

Si quis [k] iratus crimen alicui obiecerit et cetera.

Ex cõsilio [l] autem velut ex facto aliquem teneri Augustinus probat ita dicens.

¶ Nõ solũ q manibus occidũt, sed etiã quorum consilio et fraude alij occidũt, homicide probant.

Periculose [m] decipiunt qui existimant eos tantum homicidas esse, q manibus hominẽ occidũt, et non potius eos per quorum consiliũ [n] et fraudẽ et exhortationẽ homines extinguunt. nã iudei nequaquam proprijs manibus Christũ occiderũt: sicut scriptũ est: Nobis nõ licet [o] interficere quẽquam. sed tñ illis [p] mors dñi imputat, quia ipsi lingua eũ interfecerunt dicẽtes. Crucifige, crucifige eũ. vnde

diuertit, puniri non debet, nisi perseuerantiam et deliberationem habuerit. Nam non videtur diuertisse que est in breui reuersa.

h ¶ Ratum est. Arg. nõ dici quid factum si non perseuerauerit. extra de verbo. signi. nam et ego. ff. de no. ope. nun. si opus. ff. ad legẽ corne. de fal. q falsam. xxxij. q̃ e. j. apd. et .j. q. j. cõstat. Arg. contra. ff. de Edil. edic. qs sit fugitiuus. §. celsus quoque scribit.

Factum non dicitur qd non perseuerat. vj. ps prime.

i ¶ Calorem. Excusat hoc casu calor feminã, sed grauissime peccet: ita etiã q si minor esset, non restitueretur. ff. de mino. si ex causa. §. si mulier. et ita excusat ira. argu. ij. q. iij. si quis iratus. et quandoque rescindit contractum. ff. de publicitatio. quandoque minuit delictum. C. de adult. gracchus. similiter ira siue fruniculum. i. parua ira, facit donationẽ perire nisi inuicem amor sit reconcilia tus. ff. de dona. inter virum et vxorem, cum hic status. §. diuortium.

Femina calore excusatur.

Joan. xviij. f.

Mat. xv.

k Si quis. xxij. q. iij. si quis iratus.

¶ Ex cõsilio. ¶ Hec est. vj. pars huius prime partis in qua probat p. ix. authoritates q etiã in malis volũtas et cõsilia pro opere reputant. Jo. de fan.

l ¶ Ex cõsilio. q. d. nõ tantũ ex volũtate tenet qs, sed ex cõsilio. Cõsiliũ autẽ plus est quam voluntas, quia in eo proceditur ad actum.

Periculose. ¶ Casus. Nõ solũ ille est homicida qui manu interficit aliũ, sed etiã ille q prebet consilium. Et hoc probat exẽplo iudeorum q dicebãt: Nõ licet nobis interficere quẽquam. et tñ clamabãt, crucifige. vnde magis imputat illis mors Christi, quam Pilato vel militibus q manibus interfecerũt, vnde q aliũ tradidit ad occidẽdũ, ipse eũ occidere videt. Qd probat authoritate dñi et psalmiste. Unus, scilicet Marcus: alius, scilicet Joannes.

m ¶ periculose. Casus. Qui consiliũ dat occidẽdi, homicida est. vñ iudei probant fuisse homicide Christi, quia illũ etsi nõ manibus, lingua tñ occiderũt, et magis peccauerũt quam Pilatus vel milites q eum crucifixerunt.

n ¶ Consilium. Extra de homici. sicut dignum. xx. dist. l. si quis viduam.

o ¶ Licet. Hoc dicũt propter diẽ festũ. lex em precepit ne parceret malefactoribus, et licebat eis interficere. xxiij. q. v. qd ergo. presertim seducẽtes populũ et deo detrahẽtes, qualẽ istũ dicebãt. sed propter diẽ festũ nõ licebat eis tũc interficere quẽquam. vel nõ licebat iterficere quẽquam. i. hũc, propter qd scriptũ est: Tradet em gentibus ad illudendũ et conspuendũ et crucifigẽdũ et cetera. et sic adimpletus est sermo. Jesu quo se predixit a gentibus occidendũ. ipsi tñ contra se hoc dicunt, cũ eũ interfecerũt lingua. et si non manibus.

Judei lingua solum xpm crucifixerunt Judeis nõ licebat interficere quẽquam: qualiter intelligit hoc.

p ¶ Illis. xx. xxiij. q. iij. ca. vlti. et alia ratio ibi assignatur

¶ Cogitatio. Ecce supponit aliam solutionẽ meliorẽ predicte contrarietatis legũ, scilicet q volũtas nõ punitur ab homine, cũ suis finibus est contenta: et hoc casu intelligũtur authoritates que dicũt volũtatẽ nõ puniri, scilicet ab hoie: et subaudit hic, vel sic cogitatio et cetera.

c ¶ Nõ meret. Quo ad hominẽ, alias secus. ar. xlix dist. hinc. versus ponderosus.

d ¶ Discernunt tamẽ a maleficijs. q. d. licet in maleficijs magis attendat volũtas quam animus. i. perseuerantia, secus est in illis qui sortiunt effectũ de iure, in quibus magis animus. i. perseuerantia attẽdit, quam voluntas sola. et ad hoc inducit oia vsque ad. §. alij econtra. non enim semper in cõtractibus considerat sola voluntas et animi destinatio, argu. contra. C. de fide instru. contractus, vnde et resoluitur emptio re integra, et perinde est ac si non esset de consensu vtriusque partis celebrata. C. quando licet ab emp. disce. l. j. et licet millesies velit contrahere, si hoc nõ declaret, non tenebit contractus.

Voluntas an [illegible] perseuerantia.

e ¶ A maleficijs. in maleficijs volũtas spectat: non exitus. ff. ad legẽ cor. de sica. diuus. C. de excu. tu. amplissimi.

f ¶ Desiderant. vt sunt contractus vt matrimoniũ: diuortiũ, emptio, et vẽditio, et huiusmodi q de iure sortiunt effectũ: sed maleficia nõ de iure sortiunt effectũ, immo tãtum ex corde procedunt. xv. q. vj. c. j.

Scilicet animi iudiciũ i. perseuerantia. propositum et deliberatione.

g ¶ Judiciũ. i. perseuerãtia: et effectus deliberatio: sed in maleficijs non considerat perseuerãtia vel iudiciũ animi: sed sufficit si affuit volũtas. et si incõtinẽti peniteat. ff. de fur. qui ea. xxij. q. v. q peierare. in princi.

Diuortiũ. ¶ Casus. Dicitur in hac. l. q diuortium non debet ratũ haberi qd animi perseuerantiam non habet. vnde si mulier calore iracundie a marito suo

a ¶ Hora tertia.j.de conſe.diſt.j.nocte.
b ¶ Hora ſexta. Arg.ad teſtes contradicētes ſibi in tēpore concordādos: vt ex̄ de teſtib⁹.cū tu fili⁹. Argu.ↄtra.iij.q.ix.nihilomin⁹.in fi.ſed hic nulla eſt contrarietas.ſu per diuerſis factis teſtificantur, vnus ſuper crucifixione facta linguis hora tertia, alius ſuper crucifixione in cruce facta a militib⁹ hora ſexta.

Mar. xv. Joan. xix.f. Joan. xix.b.

c ¶ Malus.ſ̄.xiiij.q.iij.q̄ alioꝝ.
d ¶ Vñ ps.in p̄o. Miſerere mei de⁹: miſerere mei.
† Laqueū .i. latēter pedib⁹ meis.
e ¶ Filij hoim. Parauerunt laqueū † pedibus meis.
f ¶ Dētes.i.corroſiones ⁊ ↄuitia.
j. Pe. iij.b.
g ¶ Et ſagitte.ↄ̄ tum ad ↄſilia.
h ¶ Gladi⁹.quātum ad verba.
i ¶ Acut⁹. Dum clamarent, crucifige crucifige.etiam voces ille incitatiue fecerūt mortē, vt gladi⁹ acut⁹.
k ¶ Se penitētie. ⁊ irregulares fiūt. l.diſtinc.ſi quis viduā.⁊ eſt arg.contra clericos qui ſures iudicādos poteſtatib⁹ tradunt. xxiij.q.v. vnū ſolū eſt. Dic vt ex̄ de homi.tua. ⁊.lxxxj. diſtin. maximianus.
Cleric⁹ ſola voluntate pōt effici irregularis. Sz nunq̄d dices irregularē clericū q̄ homicidium voluit facere nec fecit, q: nō potuit? irregularis eſt tā̄ de homicidio, lz nō ſit homicida.j.e. ſi cui, vbi tamē factū ſequiꝛ, grauius eſt peccatū.

vnus euāgeliſta dixit dñm eſſe crucifixū hora tertia[a], alius hora ſexta[b]: q: iudei crucifixerūt eum hora tertia lingua, milites hora ſexta manib⁹. Qui ergo hominē tradit, ille interficit eū, dño dicēte: Maius[c] peccatū habet, q̄ me tradidit tibi. vnde ps[d]. Filij hominū[e] dentes[f] eoꝝ arma ⁊ ſagit.[g] ⁊ ling. e.gla.[h] acu.[i] Subijciant ergo ſe penitentie[k] quorum conſilio ſanguis funditur, ſi veniam promereri volunt.

Item ex epiſtola Clemētis.

¶ Interfectores fratruz, detractores eorū, eoſq̄ odientes homicide habentur.

Homicidiorū vero tria genera[l] dicebat eſſe.b. Petr⁹ ⁊ penā eoꝝ parilē[m] fore dicebat. ſicut eñ homicidas interfectores fratrū ita detractores q̄q̄ eoꝝ, eoſq̄ odiētes homicidas eſſe manifeſtabat: q: ⁊ q̄[n] occidit fratrē ſuū, ⁊ q̄ odit, ⁊ q̄ detrahit[o] ei, pariter[p] homicida eſſe demonſtratur.

Item Hiero.in Eſaia.

¶ In maleficijs voluntas p̄ opere reputatur.

Omnis iniquitas et oppreſſio[q] ⁊ iniuſtitia iudicium[r] ſanguinis[ſ] eſt: et lz gladio non occidas, volūtate[t] tamen interficis.

Itē Cyprια. ¶ De eodē.

Nunquid[v] Cain[x] cū dño mun⁹ offerret, peremerat fratrē, ⁊ tamē fratricidium mente conceptum deus prouidus ante damnauit[y]. † Vt illic cogitatio mala et pernicioſa conceptio deo p̄uidēte p̄ſpecta eſt: ita ⁊ in dei ſeruis apud quos cogitaꝛ, ⁊ martyriū mente concipiꝛ, animus ad bonum deditus deo iudice coronatur. Aliud eſt martyrio animum deeſſe, aliud animo[z] defuiſſe martyriū. Qualē[a] te inuenit dñs cū vocat[b], talē pariter ⁊ iudicat, q̄m ipſe teſtaꝛ[c] ⁊ dicit: Et ſciēt oēs eccl'ie, q: ego ſuz ſcrutator renū[d] ⁊ cordis[e].

Item Auguſtinus.

¶ Homicida eſt q̄ fratri ſuo mala perſuadet.

Noli putare te non eſſe homicidā q̄n fratri tuo mala perſuades[f]. Si fratri tuo mala perſuades, occidis. et vt ſcias quia occidis, audi pſalmiſtā: Filij hoim, dentes eoꝝ, arma ⁊ ſagit. ⁊ lig.eo.machera[g] acuta. Idem.

Homicidiorū. ¶ Caſus. In hoc ca.ponunꝛ tria genera homicidiorū.nam non ſolum diciꝛ homicida q̄ manu alium interficit: ſed etiam ille qui fratrem ſuum odit, vel qui ei detrahit: quod probatur aſſertione Petri. Sequens ca.patet.
l ¶ Tria genera. Dicūtur eſſe precipua.nam large homicidium dicitur quilibet illicitus motus ad nocēdum.j.e.homicidium.
homicidiū q̄d ſit.
m ¶ Parilē.i.ſimilē quantū ad deū, al's eñ aſperior penitentia imponitur ‡ interfectori.
‡ Scz p ecclesiā A.
n ¶ Et qui.ſ̄.lxxxvj.diſt.paſce.
o ¶ Detrahit. Detractores dicunꝛ homicide, q: quātum in eis eſt priuant animā (que melior pars hominis eſt) vita; dum negāt virtutes quibus anima viuit, eſſe in ea. Nam detrahere eſt bona que alicui ſunt a deo collata: negare vel inuertere: vt ſi quis dicat ſapientē ſapientiam non habere: vel caſtū caſtitatē, vel ea que bono zelo fiūt: inuertendo aſſerat malo zelo vel ſpiritu fieri, ſicut Judei Chriſtum dicebant in beelzebub demonia eijcere. xxj.diſt.§.j.⁊ quidē hoc eſt peccatū in ſpiritū ſanctum: q: qđ eſt ſpiritus ſancti, maligno ſpiritui attribuunt. vnde in euangelio: † Qui dixerit fratri ſuo fatue, reus erit gehenne.lv.di.ſi euāgelica. xxxij.q.v.q̄ viderit.
Detractores dicūtur homicide.
† mat. v.c.
p ¶ Pariter. Nō q: equiter peccēt, ſz q: dignus eſt pena eterna vterq̄.
q Omnis. ¶ Oppreſſio.C.qđ met.cau. ſi per impreſſionē.
Gen. iiij.b.
r ¶ Judiciū ſanguinis eſt.i.ita puniꝛ ⁊ eſt digna puniri vt homicidiuz, q: vtrunq̄ ſufficit ad damnationē.
ſ ¶ Sāguinis.i. iudicaꝛ eſſe effuſio ſanguinis i. homicidiū ſm Hug.
t ¶ Volūtate.i. actu volūtario.ſm Hug.
ps.vij. Hier. xvij.b. Apo. ij.f.
v Nunquid Cain. ¶ Caſus. De⁹ reſpicit volūtatē hominū anteq̄ p̄ducaꝛ ad actū: tā bonā vt eam remuneret ⁊ corroboret, q̄ malā vt eā condēnet. De mala probat p̄ Cain, de bona per eū qui vult pati martyriuz, q: remuneratur etſi martyrium non ſequatur.
x ¶ Cain.ſ̄.iij.q. vij.in grauib⁹.hoc legiꝛ in Geneſi.
ps.lvj.
y ¶ Dānauit. Si damnauit, ergo commiſſum fuit: nam nulli deus immeritam ingerit penam.xj.q.iij.illud.ſed expone dānauit.i. damnabile oſtendit.ſ.eius victimas reſpuendo, vel dānabile preſciuit.
z ¶ Animo.vt in beato Martino, ſufficit enim affect⁹. arg.j.e.opportuna.
a ¶ Qualem.ſ̄.diſt.xxv.qualis.
b ¶ Vocat.xij.q.ij.q̄ prepoſterum.
c ¶ Ipſe teſtatur. In Apocalypſi.
d ¶ Renum.i.delectationum.
e ¶ Cordis.i.cogitationū, vnde Auguſtin⁹ ſuper illū locū ſcrutans corda ⁊c̄. Corda.i.qđ quiſq̄ cogitat. Renes.i.qđ quecunq̄ delectat.
f Noli. ¶ Perſuades.ſ̄.diſt.xlv.ſane.pl⁹ eñ eſt p̄ſuadere q̄ facere. Ar.ff.de ſer.cor.l.j.§.p̄ſuadere.q̄ eñ perſuadet corrūpit: non q̄ cogit: vt ibi.
g ¶ Machera.i.gladius.alia tranſlatione diciꝛ gladi⁹ acutus.ſ̄.e.periculoſe.
† ex tuo ter. inferiur (qđ eſt ↄ̄ pnā partem glo.) p̄ ſine acu certe non q̄ homicidium cōc. i. q̄ cū telo, ⁊ ibi gl. ⁊ C. ad legē cor. d ſi.

a Homicidiū. ¶ Putabatur. male intelligentibus. nam prohibitū erat: et omne vnde malū oritur. extra de conſti. nam concupiſcentiam.
b ¶ Aperuit. In euangelio vbi dicit. Qui dixerit fratri ſuo fatue: reus erit mortis. ſi quis dixerit fratri ſuo racha: reus erit cōſilio. lv. diſt. ſi euāgelica.
c ¶ Motum. poſt primū qui in poteſtate nr̄a non eſt.
Deut. vb. Mat. ic.

Si propterea ¶ Caſus. Si habuiſti animū furandi: quanuis nihil furatus faeris qr timeas ne videreris: furtum tñ quo ad deū cōmiſiſti.
d ¶ In corde. ſ. xiij. q. vlt. ca. vlt.
e ¶ Teneris. quo ad deū: nō quo ad hoiem: cū rem non ɔtrectauerit. ff. de acquiren. poſ. poſſideri. §. ſi rē. qr ſolo aio furtum non ɔmittitur: ſm. l. vt ibi dicitur.

Si cui etiam. ¶ Caſ. Gra. infert ex ſupradictis cum voluntas quo ad deū remuneretur: et nō op⁹: volūtas autem in cordis contritione conſiſtit: opus vero in oris confeſſione: tamen manifeſtum eſt ꝙ ſola cordis contritione dimittunt peccata.

est paſſio: ſcꝫ afflictio qua punitur quis interius ꝓ peccato, nec illa que eſt actio qua ſe punit aliquis. h.

Porro illi. ¶ Caſus. In hoc cap. proſper intendit inuitare homines ad emēdationem et confeſſionem peccatorum. qui ſi nolunt peccata emendare, ſed volunt in ſua malitia perſeuerare, dānabūtur eterno ſupplicio, quia noluerūt ſubire humanū iudiciū. Pretea melius eſt vt hō ſponte confiteatur peccatum ſuum, ꝙ vt expectet inde conuinci, ſiue cōfiteatur illud publice in iudicio vel extra: ſiue occulte et intra ſe.
k ¶ Porro. ¶ Caſus. Inuitat proſper quemlibet hominem ad penitentiam. qui enim noluerit emēdare delicta, eterno ſupplicio damnabitur: qr noluit ſubire temporale ſupplicium melius eſt ergo ꝙ quis confiteat̄ peccatum occulte vel etiā in iudicio cum poteſt inde cōuinci, ꝛ penitētiā agere vt ſic commutet penā eternā in tēporalem.
l ¶ Et vltorem. quaſi ſine cōfeſſione. et i hoc facit ad ꝓpoſitum, ſed tamen hoc nō eſt verum: quia confiteri tenetur ſacerdoti: ſed hoc vult dicere ꝙ deberet cognoſcere peccata ſua, et inde ſe damnare, et ſe redarguere et dicere, tali pena ſum dignus. ꝛ ſic ſunt ſui iudices.

Supplicium patiet̄ eternū q̄ tpale nō ſubijt.

¶ Occidit qui ad nocendum mouetur.

Homicidiū lege vetitū putabat̄[a] nō aliud eſſe niſi corporis pemptio. Aperuit[b] ergo dn̄s omnē iniquū motū[c] ad nocēdū fratri, in homicidij genere deputari. Itē Aug.

¶ Furti tenent̄ qui ſolo timore non furantur.

Si ꝓpterea nō facis furtū, qa times ne iudiceris, intus i corde[d] feciſti: reus furti teneris[e], et nil tuliſti. Idem de libero arbitrio.

¶ Non ideo minus delinquit cui ſola deeſt facultas.

Si cui etiā nō cōtingat facultas concūbēdi cū coniuge aliena, tamē planum ſit eum aliquo modo cupere ꝛ ſi poteſtas detur eſſe facturū nō minus[f] reus eſt ꝙ ſi in ipſo facto deprehenderet̄. Itē. Sicut authoritas teſtat̄, volūtas remunerat̄, nō opus: volūtas[g] aūt in cordis cōtritiōe[h] eſt, op⁹ vero in oris ɔfeſſione: luce clari⁹ cōſtat cordis cōtritione[i], nō oris cōfeſſione peccata dimitti. Item.

Porro[k] illi quorꝫ pctā humanā notitiā latent nō ab ipſis ɔfeſſa, nec ab alijs publicata: ſi ea ɔfiteri vel emēdare noluerint, deuꝫ quē hn̄t teſtē, ipſum habituri ſunt ꝛ vltorē[l]. Et quid eis ꝓdeſt vitare humanū iudiciū, cū ſi in malo ſuo pmāſerint, ſunt ituri in eternū deo retribuēte ſuppliciū? q̄ ſi ſui iudices fiāt ꝛ veluti ſue iniqtatis vltores hic i ſe volūtariam penā ſeueriſſime aiāduerſionis exerceāt, tpalibus[m] penis mutabūt et̄na ſupplicia, et lachrymis ex v̄a cordis cōtritione fluētibus extinguēt eterni ignis incēdia. ꝛ. ſ.

Facili⁹[n] deū ſibi placabūt q̄ nō humano conuicti iudicio, ſed vltro[o] crimē agnoſcūt: qui aut ꝓpriis illud cōfeſſionibus prodūt, aut neſciētibus[p] alijs (quales occulti ſūt) ipſi i ſe volūtarie excōicationis ſn̄iam[q] ferunt, ꝛ ab altari cui miniſtrabant, non aio[r],

f ¶ Non minus. ſ. xxxij. q. v. ſicut enim. vj. q. j. c. quero. §. verū hec. in fi. xv. q. vj. c. j. viij. q. j. ſciēdū. xiij. q. v. ſi quid. xxxij. q. v. qui viderit. contra. ſ. diſtin. ij. ſicut tribus. contra. Solu. re vera magis reus eſt ſi opus adhibeatur: ſed hoc quo ad ſufficientiam eterni interitus accipe. Vel dic ꝙ non minus eſt reus. i. nihilominus reus eſt: ꝗuis ad factum nō perueniat: non quin plus peccet (vt dixi) ſi opus ſequatur: qḋ patet ex eo qr prohibitū eſt malā voluntatē in opus ꝓducere. ſic ergo contra prohibitionē illam faciens plus peccat. qui ergo opus adijcit voluntati: iniquitatem adijcit iniquitati.
g ¶ Voluntas. Non opus tantū: vel non facit vt opus ſit remuneratorium ſed voluntas: ſicut ꝛ alibi dicit: ſcilicet ꝙ ſufficit eleemoſyna cordis: nō corporis. xlv. diſtin. dne. quandoqꝫ tamen opus etiam minus bonum in bonum conuertitur diligentibus deum. ſ. diſt. ij. nullus eorum. argu. extra de reg. iur. eſtote. Illud autem nota ꝙ peccata que ſola voluntate contrahuntur, ſola voluntate dimittuntur: ſm Baz. arg. ff. de pac. ab emptione. ſed contrarium credo ſi ad conſenſum voluntas peruenit. ar. ſ. vj. diſt. teſtamentum.
h ¶ Contritione. ſ. eo. §. non ita.
i ¶ Contritione, illa ſcilꝫ que eſt virtus: non illa que

m ¶ Temporalibus. in ſuſtinēdo tēporales penas euadunt eternas. ſ. xiij. q. vlt. ca. vlt.
n Facilius. xj. q. iij. ca. ad menſam. §. euidenter. ibi allegabatur hoc pro capitulo.
o ¶ Sed vltro. Arg. l. diſt. preſbyterum. argu. ꝓ ſponte confeſſo.
p ¶ Neſcientibus. ſ. e. §. ſimiliter.
q ¶ Sententiam. quod fit cum in ſecreto interius compunguntur, et confitentur ſacerdoti: vt. ſ. e. diſt. vide benignum. ꝛ ca. iudicet. non tamen ſibi penitentiam imponendo, vel ſe ligando: ſm quod inducit. c. ſed ferunt voto ꝛ propoſito quo ſe damnent ad talem penitentiā ſubeundam iudicio ſacerdotis.
r ¶ Non animo. Scilicet in perpetuum, ſed officio. ſcilicet ad tempus. propoſitum quippe ꝛc. vel non animo tantum, ſed officio authoritate ſcilicet ſuperioris vel nō animo tantum, ſed officio. id eſt iudicio ſuperioris ab officij executione abſtineant: vt. ſ. ea. diſtinc. in actione. ꝛ. ſ. diſtinc. v. ca. j.

Ut. ſ. eo. tres vltra me. Ad hoc facit qḋ dicit Augu. peccatum tuū te iudicē habeat non patronū. Archi.

Ut. ſ. eo. i gl. i. pter miſſa.

ſed officio ſeparati, vitā ſuam tanq̄[a] mortuā plangunt, certi q̄ recōciliati ſibi efficacis penitētie fructib⁹ a deo nō ſolū amiſſa[b] recipiāt[c], ſed etiam ciues ſupne ciuitatis effecti, ad gaudia ſempiterna pueniant. Hoc idē pbat authoritate illa prophetica. In q̄cūq̄ hora peccator fuerit cōuerſus ⁊ ingemuerit ⁊c. nō em̄ d̄r ore confeſſus fuerit, ſed tm̄ cōuerſus fuerit ⁊ ingemuerit, vita viuet et non morietur. Hinc etiam idem propheta ait.

Scindite corda veſtra ⁊ nō veſtimēta. oſtēdens in contritione cordis q̄ in eiuſdem ſciſſione intelligit, non in confeſſione oris: que pars eſt exterioris ſatiſfactiōis, quam ſciſſurā veſtiū noīauit[d], a parte[e] totū intelligēs peccata dimitti. Hinc etiam per eundem prophetam ait dicens.

Conuertimini[f] ad me i toto corde vr̄o, et ego conuertar ad vos. Cōuerſio[g] autē dicit̄ quaſi cordis vndiq̄ verſio. Si autē cor noſtrū vndiq̄ a malo ad deū vertit̄, mox ſue cōuerſionis[h] fructū meretur: vt de⁹ ab ira ſua ad miām conuerſus, peccati preſtet indulgentiā, cuius primo preparabat vindictā. vn̄ datur intelligi q̄ etiā ore tacēte, veniā cōſequi poſſumus. Hinc etiā leproſi[i] illi quib⁹ dn̄s p̄cepit vt oſtenderent ſe ſacerdotibus[k], in itinere anteq̄ ad ſacerdotes venirent mūdati ſunt. Ex quo facto nimirū datur intelligi q̄ anteq̄ ſacerdotibus ora nr̄a oſtēdamus. i. peccata nr̄a cōfiteamur, a lepra pcti mundamur. Hinc etiā Lazarus[l] q̄ viuus de monumēto pdijt, nō prius de monumento eſt eductus, et poſtea a dn̄o ſuſcitat⁹ ſʒ lapide[m] remoto quo monumētū claudebat̄, i ſepulchro[n] reuixit: ⁊ foras viuus prodijt. Hinc etiam vt dn̄s oſtēde-

a Tanq̄ .j. ea. diſtin. in actione. ꝟ. l. diſt. et purgabit. et ca. de his vero.

b Amiſſa .i. pretermiſſa ⁊ dimiſſa ad tempus. ppoſitum quippe habent peracta pnia ad priſtinum altaris officiū vn̄ ſpōte receſſerāt, remeare. vt. l. diſ. dn̄o ſancto. et. c. et purgabit.

c Recipiant .i. iudicētur digne recipere. h.

Hoc idem. ¶ Hec eſt. vij. pars prime partis, in qua intē dit magiſter pbare q̄ non in confeſſione, ſed in cordis cōtritione dimittūtur peccata. ſi em̄ cōfeſſio eſt ſignum pnie tantum ⁊c. et hoc probat. ix. authoritatib⁹ ſanctorum. Jo. de fan.

Caſus. Ab hoc loco vſq̄ ad. §. ſequentem per multas authoritates ⁊ per exēpla: et per argumēta probat Gratia. peccata dimitti in cōtritione cordis abſq̄ oris cōfeſſiōe, ⁊ operis ſatiſfactiōe: ⁊ ſunt plana oīa q̄ vſq̄ illuc inducunt̄. ⁊ facit vnū. §. tm̄ vſq̄ ad illū. §. alij econtra. et ſatis poteſt hoc ſtare. ſʒ in quibuſdā libris inuenio plures. §. et h⁹ voluit Lau. Beñ. ſic ponit caſum. Ab iſto loco inducit Gratianus authoritates euidentiores ad probandum ſuum propoſitum, ⁊ ſuſpendit concluſionem ſuam vſq̄ ad. §. item ſi anteq̄. et ibi infert concluſionem: et ab eodem. §. ſuſpendit iterum ſuam concluſionem vſq̄ ad. §. cum ergo. et ita peruenit vſq̄ ad. §. alij econtra. et hoc videbis per decē authoritates quas ponit in litera. Et ſcias q̄ quidam in principijs omnium authoritatū caſum faciunt: ſed Hugo non facit, nec Gratianus: cum ſepe pauca verba de authoritate inducat. Octaue ſcilicet etatis ſurgentium. tunc enim fiet iudiciū, quod ab hominibus timetur. vel octaue diei que dicitur dies iudicij ⁊ aduentus. Dicit ergo timore octaue. i. iudicij et aduētus. Cum enim deus. verba ſunt Gratiani.

d Scindite. ¶ Nominauit. Et bene: quia ſicut ſcindere veſtimenta inutile eſt: niſi ſciſſio fiat per diſtinctionem ⁊ proportionem eius quod debet veſtiri, ita etiam ſatiſfacere exterius: id eſt confiteri exterius non prodeſt niſi precedat ſciſſio cordis: ſcilʒ contritio ſecūdū cuius motum ⁊ modum ſequitur oris confeſſio ⁊ operis ſatiſfactio que ſciſſura veſtium appellatur. Pe.

e A parte. Oris confeſſio eſt pars exterioris ſatiſfactionis, que hic totum dicitur: et. j. eod. quem penitet. Uel dic, ſuperius infinitatum efficitur pars inferioris infinitati. cum enim hec vera ſit, omnis homo eſt animal: vtroq̄ termino infinitato recte conuertitur: ergo omne non animal eſt non homo. et ſic non ſcindere corda eſt inferius ad non ſcindere veſtimenta. planius dixiſſet a toto ad partem.

f Conuertimini. Sed nūquid ſtandum eſt huic ordini, vt p̄ma ſit noſtra conuerſio, ſequēs dei? videtur. argu. xliij. diſtinct. ſit rector. extra de vita et honeſta. cleric. cap. vlt. in fine. Argum. contra. j. diſtinc. iij. dicit dominus. ff. de ſol. nec enim. Et preterea nemo meretur primam gratiaʒ. quo modo ergo hoc p̄cipitur alicui cōuertimini ⁊c. Solu. tale eſt † iſtud quale illud: ſurge q̄ dormis, et exurge a mortuis: et illuminabit te Chriſtus. Uel reſpicit hic ordinem iuſtificationis: quia contritio qua ɔterimur cauſaliter precedit remiſſionē et ſic contritio que ex libero arbitrio pcedit meretur remiſſioneʒ: que tamē gratie (q̄ omnia p̄cedit) erit attribuenda tanq̄ cauſe. quidam tamen prius ponunt remiſſionem. Uel cōuertimini. i. oſtēdite vos humiles ad conuerſionem: ⁊ ego conuertar ad vos. i. primā gratiā vobis infundā: arg. j. diſt. v. falſas. Uel dic conuertimini per omiſſionem culpe ad quā quilibet tenet̄: non per gratiā habendā quā nemo meretur vel demeret̄: ſicut vides in radio ſolis: ſi enim aperio feneſtrā intrabit ſol. ſi clauſero non intrabit. tm̄ nō poſſum eum cogere q̄ intret. vnde dictum eſt de hoie q̄ eſt ſpūs vadens ⁊ nō rediēs p ſe. ſi tm̄ habeat gratiā, pōt mereri vitā eternā. vn̄ non valet hoc arg. iſte nō pōt mereri q̄d min⁹ eſt: ergo nec q̄d maius. Itē nec hoc: iſte eſt magis malus hodie q̄ heri: ergo minus habilis ad ſuſcipiendā gratiā q̄ heri. inſtantia eſt in cepha. i. Petro. h. ‡

g Cōuerſio. Arg. q̄ nō tm̄ valet verbū ſimplex quātum compoſitū. Arg. cōtra. ff. ad leg. aquil. ſi ſeruus. §. inquit. vbi dicitur ruperit. i. corruperit.

h Sue conuerſionis. arg. ɔtra. xj. q. iij. qui iubente. ‡‡ ſed hic de fructu remiſſionis diuine: ibi humane.

i Leproſi. Scʒ decem: de quibus legitur in euangelio Luce: qui deſignant peccatores.

k Sacerdotib⁹. Primo ergo eſt deo cōfitendū: poſtea ſacerdoti. j. e. §. ex his omnibus.

l Hinc etiā Lazarus. i. peccator cōſuetudine peccādi depreſſus. Arg. j. diſt. ij. ſicut tribus.

m Lapide. Onere peccati.

n In ſepulchro. Id eſt in cordis contritione.

vij. ps prime.

Johelis. ij. c

Johelis. ij. c. zach. j. a.

Supl⁹ īfinitatū efficitur ps inferioris infinitati.

Cōuertimini ad me, et ego conuertar ad vos: aliter intelligit.

Luce xvij. d.

† .i. talis eſt modus loq̄ndi.

Contritio p̄cedit remiſſionem.

‡ Ul. l. diſt. ſi de leo.

‡‡ Ubi loquit̄ d̄ venia pene.

Cōfitere primo deo deinde ſacerdoti.

ret ꝙ non ſacerdotali iudicio, ſed largitate diuine gr̃e pctõꝛ emundatur, leproſum tangendo mundauit[a], ⁊ poſtea ſacerdoti ſacrificium[b] ex lege offerre precepit[c]. Leproſus eñ tangitur, cuꝫ reſpectu diuine pietatis mẽs peccatoris illuſtrata cõpungitur. Unde poſt trinam negationẽ Petrus dño eũ reſpiciente ꝓfudit amaras lachrymas quib⁹ culpã negationis ſue diluit. Leproſus ſemetipſum ſacerdoti repreſentat, dũ pctm̃ ſuũ ſacerdoti penitens confitet̃. Sacrificiũ ex lege offert, dũ ſatiſfactionem ex eccleſie iudicio ſibi impoſitam fact̃ exequit̃. Sed anteq̃ꝫ ad ſacerdotẽ perueniat emundatur, dũ per contritionẽ cordis ante cõfeſſionẽ oris peccati venia indulgetur. Hinc etiã medici negantur ſuſcitare aliquem vt reſuſcitatus confiteatur, dũ per prophetã dicitur: Nũquid medici[d] reſuſcitabũt et confitebuntur tibi? Item. A mortuo[e] (vt authoritas[f] dicit) perit[g] confeſſio, velut[h] ab eo qui non eſt. Unde penitens ille qui timore octaue reſurrectionis territus exclamauerat, Domine ne in furore tuo arguas me, neq̃ꝫ in ira tua corripias me: poſtea ſupplicans aiebat: Saluum me fac ꝓpter miſericordiã tuam, quoniã nõ eſt i morte qui memor[i] ſit tui: in inferno autẽ nullus tibi confitebit̃. Si ergo[k] nullus cõfitebit̃ tibi niſi reſuſcitatus, nemo autem viuit eterne gehenne fili⁹, ⁊ ꝑpetua dãnatiõe[l] digñ⁹: patet[m] ꝙ anteq̃ꝫ q̃ſq̃ꝫ cõfiteat̃ pctm̃, a reatu ſue preuaricationis quo eterna ſibi debebãtur ſupplicia, per gratiam interne cõpũctionis abſoluit̃. Item. Si anteq̃ꝫ[n] quiſq̃ꝫ cõfiteatur, a deo reſuſcitatur: vel reſuſcitatus viuit dum cõfitetur, vel poſt reſurrectionẽ iterũ mortuus eſt, ⁊ confitetur. ſed ſicut anteq̃ꝫ reſuſcitaret̃ mortuus confiteri non poterat: ſic poſt reſurrectionẽ mortuus cũ fuerit, cõfiteri non valet. reſtat ergo vt reſuſcitatus viuat dum pctm̃ cõfitetur. ergo ſola contritio in qua fit reſuſcitatio, tollit peccatum. habet itaq̃ꝫ reſuſcitatorẽ ſuũ ſibi preſentẽ, ſeq̃ꝫ inhabitãtem. Unde Auguſtinus ait in pſalmo.lxij.

Reſuſcitatus corpore, viuit abſente reſuſcitatore. non autẽ ſic reſuſcitatus in aia[o]. cum eñ deus ſit vita anime, anima vero vita corporis: ſicut corpus viuere nõ poteſt abſente anima, ita nõ niſi deo ꝓſente aia viuere valet. habet itaq̃ꝫ aia ſibi deũ preſentẽ per gratiã, q̃ viuẽs pctm̃ ſuũ confitet̃: eãq̃ꝫ vitã q̃ deus eſt inhabitat, quã inhabitando viuere facit. ſi aũt[p] illã ĩhabitet, ergo templũ ſpũſſancti facta eſt, ergo illuminata eſt, ergo a tenebris peccatorũ expiata eſt, ergo templũ diaboli eſſe deſijt: q̃ ad lucẽ venit cuius reſpect⁹ tenebras fugat. Nulla enim (vt ait apl̃s[q]) cõuẽtio[r] Chriſti ad Belial[ſ], nulla participatio lucis[t] ad tenebras, nulla cõicatio iuſtitie et iniquitatis, nullus cõſenſus templo dei cum idolis. Item vt Chriſtus ait: Omnis qui odit malum, in luce agit. qui autẽ in luce agit (ſicut Augu. ait) in Chriſto opatur. q̃ autẽ in Chriſto opat̃, ei⁹ filius ꝓbatur. Cuius eñ opera quiſq̃ꝫ facit, eius filius eſſe perhibetur. vnde quibuſdam dñs ait[v]: Si filij Abrahe eſtis, opera Abrahe[x] facite. Item. Uos ex patre diabolo eſtis: q̃ opera patris veſtri facere vultis. Nemo autem filius dei et diaboli ſimul eſſe poteſt. nemo enim (vt ipſe ait) duobus[y] dominis ſimul ſeruire poteſt.

Item vt Jo. ait in ep̃la ſua.

a ¶ Mũdauit. in euãgelio matthei.
b ¶ Sacrificiũ. i. ſatiſfactionem.
c ¶ Precepit. ꝟ. xxiij. diſtinc. dñs. et ita ex precepto tenetur q̃s cõfiteri.
d ¶ Medici. i. ſacerdotes, qui medicinã anime preſtãt. † ſed deus dicitur medicus: vt ꝟ. diſtinc. iiij. adhuc inſtant. xxiij. q̃one iiij. nabuchodonoſor. et. xj. queſt. iij. quomodo.
e ¶ A mortuo. i. permanẽte in peccatis.
f ¶ Authoritas. Jn libro Jeſu filij Syrach, ſcilicet eccleſiaſtico.
g ¶ Perit. id eſt non eſt: quia non penitet talem: vt ꝟ. diſti. iij. iudas. et ita perit hoc quod nõ eſt. Argum. ff. de conſtit̃. pecu. id quod. vel ſi eſt, nõ eſt vtilis quo ad vitam. arg. ꝙ reſcriptum ab excommunicato impetratum ſit nulluꝫ ipſo iure. Arg. cõtra. ꝟ. de conſec. diſtinct. ij. et dixit.
h ¶ Uelut. Qui enim peccat, null⁹ eſt: quia peccatum ducit ad non eſſe, cũ nihil ſit, ‡ iuxta illud: Et ſine ipſo factum eſt nihil. et eſt velut ſimilitudinarium. ſed ad literam poteſt hic intelligi: quia poſt mortem nemo valet confiteri, vt de illo diuite legitur i euangelio.
i ¶ Qui memor. quantum ad gratie ſuſceptionẽ duꝫ eſt in peccato.
k ¶ Si ergo. quaſi dicat nullus ad ſui ſalutem.
l ¶ Damnatione. extra de bap. et eius effect. maiores.

Sacerdotes dicunt̃ medici.
† Nam ſit medici aia ruꝫ, ſed ca ſa peccat̃ nõ mũdãt ſed ad eaꝫ mundanonem ſuũ officiũ exercent. Archi.
Peccatum du cit ad ſi eſſe.
‡ ꝟ. co. ij. ꝟ. fina.

m ¶ Patet. Ecce concluſio magiſtri.
n ¶ Si anteq̃ꝫ. habito ꝙ ante confeſſionem peccator reſuſcitatur, probat ꝙ quando confitetur, non eſt in peccato. ſi eñ poſt reſurrectionẽ ſuaꝫ anteq̃ꝫ confiteatur incipiat mori, id eſt peccato obligari, ſequeretur ꝙ mortuus: id eſt in peccato exiſtens confiteret̃, quod tamen non poteſt eſſe ante reſurrectionem nec poſt. a mortuo enim ⁊c̃. perit confeſſio. concludit ergo ꝙ viuens id eſt a reatu peccati abſolutus cõfitetur, et ita in confeſſione non dimittitur peccatum.
o Reſuſcitat⁹. ¶ Anima. Nota animaꝫ alio modo ſuſcitari q̃ꝫ corpus.
p ¶ Si autẽ. verba magiſtri.
q ¶ Apoſtolus. Jn epiſtola ſecunda ad Corinthios vj. ca. ij. cor. vj. c.
r ¶ Conuentio. id eſt communicatio.
ſ ¶ Belial. apoſtata interpretat̃.
t ¶ Lucis. id eſt illuminationis. et eſt arg. ꝙ contraria ſeſe nõ patiuntur. argu. xvj. q̃oe vij. in nona. ꝟ. eo. §. cum ergo. Joan. iij. c.
v ¶ Dominus ait. Jn euangelio Joannis.
x ¶ Abrahe. ꝟ. xxij. queſtio. ij. que ritur. §. item opponitur. Joan. viij. c.
y ¶ Duobus dominis. exigẽtibus contraria. Mat. vj.
y ¶ Duobus. diuerſis, puta in eo ꝙ ſunt diuerſi. al̃s ſecus. ff. de ope. li. duorum.

a ¶ Qui natus. ¶ Ex deo, cooperante per gratiã vel baptiſmum.
b ¶ Peccat. coniunctim intellige dum morať in ſanctitate percepta, & regeneratione dei. Q ſic debeat intelligi, habetur .ſ. diſt. ij. §. item ſm. et ca. ſi enim inquit.
h ¶ Sine confeſſione. Id eſt ea contempta, vt primam opinionem defendas, iuxta verbum illud dominicum: Uade, & amplius noli peccare. ſ. diſt. iij. ſi apoſtolus.
i ¶ Per prophetam ait. Dic, duplex eſt cõtritio & confeſſio, ſcilicet interior et exterior. de interiori, ſcilꝫ que fit deo, dicitur ꝙ ſine cõfeſſione non dimittũtur peccata. Uel dic, id eſt ꝑ poſitum habes dicendi ore.
rum vrgent ſi diligenter exponantur.

c ¶ Diaboli. et ita ex virtute vel peccato nomen aſſumimus, ſicut et lex dicit ꝙ adoptatus a ſenatore ut filium, filius ſenatoris dicit. ff. de ſenato. ſenatoris filius. & nupta clariſſimo quãdiu non nubit alij inferioris ordinis, clariſſima dicitur: vt. ff. de ſenato. femine.

ſ. Joã. iij. b.
Nomẽ amittit ex virtute vel pctõ.

d ¶ Solo. magnũ aũt peccatum eſt non agere penitentiã, & ſuo ſibi cõplacere delicto. ſ. diſtin. e. ſup tribus.

ſ. Jo. iij.

e Omnis. ¶ Uiuit. ꝑ graz.
f ¶ Alien⁹. a charitate pciſus, ſcilꝫ ad mortem. ſ. eo. in actiõe. extra de regula. & trãſeun. ad reli. licet. in ſi.

¶ Alij econtrario.
¶ Hec eſt ſecunda pars di. in qua probat magiſter ꝙ ſi poteſt cõfiteri qs, et nõ vult, non ſaluať. qđ eſt verum. Et ſubdiuidiť hec pars i. vj. partes. Scđa ibi, et venit. Tertia ibi, Nemo poteſt. Quarta ibi Poteſt fieri. Quinta ibi, Quantuſlibet. Sexta ibi. Nõ nulli. Jo. de fan.

Gẽñ. xvij.

¶ Caſus. Allegat nunc Gra. pro alia parte ſcꝫ ꝙ adulto et diſcreto peccatũ nõ dimittatur ſine oris confeſſione, et operis ſatiſfactione: & ad hoc inducit multas authoritates vſqꝫ ad §. illum, his authoritatibus. que quandoqꝫ modicum quandoqꝫ nihil faciunt ad ꝓpoſitũ, ſicut tu ipſe videbis, ſicut etiã ſuperius fecit.

Qui natus eſt ex deo[a] nõ peccat[b]. ergo non eſt filius diaboli[c]. ſolo[d] enim peccato diaboli filij ſumus. ergo de eius regno tranſlati ſumus in regnũ claritatis filij dei, et ſumus erepti de poteſtate tenebrarum, et facti ſumus filij lucis. Cum ergo ante confeſſionem (vt probatũ eſt) ſumus reſuſcitati per gratiam, & filij lucis facti: euidentiſſime apparet ꝙ ſola cordis cõtritione ſine confeſſione oris peccatũ remittitur. Item Joannes.

Omnis q̃ nõ diligit deũ, in morte manet. ſi ergo viuit[e], et diligit: ſi diligit, dilectio eſt in corde. dilectio autez in malo non eſt: eſt eñ ꝓprius fons bonorũ, in quo nõ cõicat alienus[f]. ergo bon⁹ eſt iſte factus per gratiã ante confeſſionem pcti. non itaqꝫ malus eſt. bonus eñ et mal⁹ aliqs ſimul eſſe nõ põt. ꝙ ſi malus nõ eſt, mẽbrũ diaboli non eſſe ꝓbať. nec ergo dignus eſt gehẽna, q̃ diabolo et mẽbris ei⁹ ſolũmodo debeť: ſicut eterna beatitudo ſolũmodo mẽbris chr̃i paratur. Non ergo in cõfeſſione pctm̃ remittiť, quod iã remiſſum eſſe ꝓbatur. Fit itaqꝫ confeſſio ad oſtẽſionem pnĩe, non ad impetrationem venie: et ſicut circuncíſio data eſt Abrahe in ſignũ iuſtitie, non in cauſam iuſtificationis: ſic confeſſio ſacerdoti offertur in ſignũ venie accepte, nõ in cauſam remiſſionis accipiẽde. Alij ecõtra teſtanť[g] dicẽtes ſine cõfeſſione[h] oris, & ſatiſfactione operis neminem a peccato poſſe mũdari, ſi tp̃s ſatiſfaciẽdi habuerit. vnde dñs per ꝓphetã ait[i]: Dic tu iniq̃tates tuas vt iuſtificeris[k]. Item Ambro. in libro de paradiſo.

Non põt quiſqꝫ a pctõ iuſtificari niſi peccatuꝫ ante fuerit cõfeſſus[l]. Idem in ſermone quadrageſime.

Ecce nunc tp̃s acceptabile adeſt, in quo cõfeſſio aĩam a morte liberat. cõfeſſio aperit paradiſum. cõfeſſio ſpem ſaluandi tribuit. Unde ſcriptura dicit: Dic tu iniquitates tuas vt iuſtificeris. His verbis oſtẽdiť q̃ nõ mereť iuſtificari, q̃ in vita ſua pctã noluit cõfiteri. Illa ergo cõfeſſio nos liberat a morte que fit cũ pnĩa. ¶ Pnĩa vera[m] eſt dolor cordis et amaritudo aĩe ꝓ malis que quiſqꝫ cõmiſit vel conſenſit. Penitentia eſt preterita mala plangere[n]: & plangenda iterum non committere. Item Joãnes chryſoſtom⁹.

Perfecta[o] penitẽtia cogit[p] pctõrẽ oĩa libẽter ſufferre. in corde eñ cõtritio, in ore confeſſio, in opere tota[q]

Confeſſio eſt duplex

k ¶ Juſtificeris. i. a peccato munde ris, vel bonis operib⁹ repleartis. vel vt, conſecutiuũ nõ eſt. vel vt iuſtus alijs videaris exemplo tui proficientibus. Uel intelligiť de exteriori: vt iuſtificeris quo ad alios, non quo ad deuꝫ: apud quem iuſtificatus es. ar. ſ. eo. c. iudicet.

ij. q. 5. Decõfeſſione. de Joã. Cyri. Confeſſio ẽ ſa⁹ aiaꝫ reſtauratrix virtutũ diſſipatrix vitiorũ expurgatrix demonũ: qđ plaraſ obſtruit os inferni: pcẽ tas apperit paradiſi.

l Non poteſt. ¶ Cõfeſſ⁹. deo: vt. ſ. e. ſufficit. confeſſio oris fit ſacerdoti: cordis fit deo. ſ. eo. quãuis. & opio ꝓmo. xj. q. iij. exiſtimant.

Ecce. ¶ Caſ⁹. Confeſſio liberat hominem a peccato: q̃a ſine ea nemo põt ſaluari: et ad hoc probandũ inducit authoritatem prophete, & hoc in prima parte. In ſecũda parte ponit duas diſtictiones penitentie, per quas ꝓbat ꝙ actus exterior eſt neceſſari⁹ ad penitentiam. Secunda ibi Penitentia vera. Sed certe prima definitio magis ꝓbat primã opinionẽ q̃ ſecundam.

De iſta habetur i pñ. Cõfteni dño qm̃ bo nus.

m ¶ Uera eſt. ergo ſufficiens. melius probat authoritas hec primam opinionem q̃ ſecundam.
n ¶ Plangere. non eſt hec deſcriptio, quia hoc habuit Judas ex timore ſeruili: ſed eſt qualiſcunqꝫ aſſignatio.
o. Perfecta. ¶ hoc cap. habes. ſ. diſtinctione. iij. circa principium.
p ¶ Cogit. hoc intellige quãtum ad ſenſualitatem que ſemper rationi repugnat. vnde apoſtolus: Caro concupiſcit aduerſus ſpiritum, & econuerſo. Gala. v.
q ¶ Tota. Id eſt omnis eius gradus.

Sẽſualitas rõni repugnat.

g ¶ Alij econtrario teſtantur. Ab hoc loco vſqꝫ ad §. his authoritatibus. ꝓ alia parte allegat, ꝙ ſcilicet adulto peccatum non dimittitur ſine oris confeſſione. quod tamen falſum eſt. bene tamẽ dicimus ꝙ licet cordis contritione dimittatur peccatum, confeſſio tamen mundat, et ſatiſfactio mundat: et ſic magis ac magis mundatur homo, ſicut magis ac magis innouatur homo. ſ. de conſecra. diſtin. iiij. non ex quo. Authoritates hic inducte parum vrgent ſi diligenter exponantur.

Confeſſio & ſatiſfactio mũdant.

humilitas[a], hec eſt fructifera[b] penitentia. Idem.

NOn poteſt q̇s[c] gratiā dei celeſtis accipe, niſi prius purgatꝰ fuerit ab omni ſorde[d] pcti per penitētie cōfeſſionē[e], per donū baptiſmi[f] ſalutaris. Idem Auguſtinus.

NUllus debite grauioris pene accipit veniā[g] niſi qualemcunqꝫ etſi longe minorem q̄ꝫ debeat penā[h] ſoluerit. ita enim impertitur a deo largitas[i] miſericordie, vt non relinquat[k] iuſtitia diſcipline.

Idem Uincentio.

NEminem putes ab errore ad veritatem, et a quocunqꝫ ſeu magno[l] ſeu paruo peccato ad correctionem ſine penitentia poſſe tranſire[m].

Idem de penitentia.

AGite[n] penitētiam qualis agitur in eccleſia, vt oret pro vobis eccleſia. nemo dicat ſibi occulte ago, apd̓ deū ago, nouit deus qui mihi ignoſcat que in corde[o] ago. Ergo ſine cauſa dictum eſt: Que ſolueris in terra, ſoluta erunt et in celo. Ergo ſine cauſa claues[p] date ſunt eccleſie dei, fruſtramꝰ euangeliū[q] dei, fruſtramus verbū Chriſti: ſi ꝑmitti-

a ❡ humilitas. ne ſuperbia efferatur, vt phariſeus. Uidetur approbare eoꝝ ſententiam qui dicunt ꝙ remiſſio preponēda eſt iuſtificationi. ſed hec dicta ſunt de gratia iuſtificante. vel gratiā .i. gratie augmentum: vt non intelligas de gratia iuſtificante, vel non poteſt innoteſcere gr̄e acceptio. nā res tunc fieri dicit quando innoteſcit. Uel hec dictio purgatus, ponitur in vim noīs, nō participij. oīa enim hec ſimul ſunt tēpore.

b ❡ Fructifera. Not. ꝙ in peccato mortali tria attendunt, impudētia, delectatio, et perpetratio. cōtra hec tria triplici remedio opus eſt: contra impudentiā cōfeſſio: in q̄ eſt verecūdia. ſ. e. quē penitet. delectationi opponit amaritudo cōtritionis: perpetrationi opponitur operis ſatiſfactio.

Mortali pctō tria attendunt.

ſ. diſtin. ij. ꝛ. iij. Sed nunquid de venialibus tenetur quis cōfiteri? videtur ꝙ non, q꞉ res pene ꝯtra naturā eſt ꝛc̃. vt. xxv. di. ❡. criminis. Dico ꝙ de venialibus maioribus tenetur quis confiteri: de quibus dicit authoritas, vitaſti grandia, caue ne obruaris arena. ſ. ea. tres ſunt. ſꝫ eſt generalis confeſſio ꝛ ſpecialis. ſpeciali indigent mortalia. vnde pſ̄. Lauabo per ſingulas noctes lectum meum id eſt conſciētiam meā emundabo diſcurrens per ſingulas noctes. i. per ſingula mortalia: de ſingulis ſcilicet confitendo et ſatiſfaciendo ſingillatim non confuſe. in generali vero ſufficit confiteri venialia, vt fit in miſſa cum dicit ſacerdos: ꝯfiteor deo ꝛc̃. Illud non credo ꝙ exiſtenti in mortali peccato dimittuntur venialia. ſ. diſtinc. iij. de quotidianis.

Confeſſio an debeat fieri de venialibus.

Idem Lau. et Pet.

c NOn poteſt q̇s. ſ. de conſe. diſt. iiij. non poteſt.

d ❡ Sorde. ſ. de pe. diſt. iij. ❡. his authoritatibus. et ca. ſunt plures.

e ❡ Confeſſionem. interiorem. i. cordis dolorem ꝛ amaritudinem quo ad adultos.

f ❡ Baptiſmi. quo ad infantes. vel per baptiſmum primo: ſecundo per penitentiam que eſt ſecunda tabula. ſ. eo. quamobrem.

g NUllus. ❡ Ueniam. quātum ad eccleſiam.

h ❡ Penam. non videt hoc eſſe verum nec de interiori penitētia, nec de exteriori. nam ſi de interiori que peccata deleuit, ergo ꝛ charitas affuit: q꞉ aliter non delentur peccata niſi per charitatē. tanta ergo eſt hec pena ex quo charitas adeſt quanta eſſet maior que excogitari poſſet: et hic dicit qualemcunqꝫ. ſed nec de exteriori: q꞉ quandoqꝫ ſine omni pena exteriori dimittitur peccatum, iuxta illud: Uade, et amplius noli peccare. ſ. diſt. iij. ſi apoſtolus. ſed tamen exaudi hoc de interiori. ꝙ ergo dicit, ꝛ ſi longe minorem, dic quo ad acerbitatem ſcꝫ pene. nam pena interior et ſi tanta ſit, non tamen ita acerbe affligit: et ita non eſt contra. ſ. diſt. iij. productior. quia illud de exteriori, vel illud de peccato originali: vt ibi dicam. Item contra. ſ̄. xlvij. diſtinc. omnes. vbi eſt verbum apoſtoli: Sicut exhibuiſtis membra veſtra ꝛc̃.

Idem Lau. et Pet. et Hu. vñ dic penā. ſ. interiorē, ſ. cordis amaritudinē, et dolorē ꝛ cōpūctionē: ſine q̄ ſ. pena interior peccatū nō dimittit ſm Hu. pctā ſine charitate nō delentur.

hic autem dicitur ꝙ non ſic, ſed ſufficit qualitercunqꝫ. Sol. non attenditur ibi paritas ſm radices motuum, ſed ſm modum penitēdi. q. d. ſi manibꝰ peccauimꝰ, extēdimus eas ad bona opera. ſi lingua loquamur bonum: et ita de alijs membris. vt in quibus plus deum offendimus, plus in illis peniteamꝰ. vnde legitur ꝙ rane interemerunt reliquias Pharaonis, hoc eſt vaniloquia: non autem poſſet attēdi ſm radices motuum.

i ❡ Largitas. q꞉ in infinitum magis extenditur bonitas q̄ꝫ iniquitas: cum enim charitas creſcit, non habet obicem, ſed in infinitum creſcere poteſt. Nam ratio naturalis eſt illi cōſona, que eſt ꝯtraria iniq̄tati. vnde iuſtorum ſemita quaſi lux ſplēdēs creſcit in perfectū dic. ſ. diſtin. ij. non reuertebant. ſꝫ iniq̄tas habet obicē, ſcꝫ ſuperiorē partē rationis, q̄ ſemper remurmurat male agēti, ꝛ etiā offenſio creatoris. ſ̄. diſt. vj. ❡. ſed penſandū.

Charitas i infinitum creſcere pōt. Mat. xvj. c.

k ❡ Non relinquat iuſtitia. ita eſt miſericors deus ꝙ etiam iuſtꝰ, q꞉ nullū peccatū preterit impunitū. q. d. lꝫ ſit ita miſericors, non tñ ita eſt de eiꝰ miſericordia ꝯfidēdū, vt euaneſcamus per ſpem: immo miſericordiam ꝛ iudicium cantabo tibi dñe: territ ergo iuſtitia, confidamꝰ de miſericordia: confiſi de miſericordia, timeamus de iuſtitia: miſericors eſt, q꞉ quemlibet punit citra demeritum, et remunerat vltra meritum: iuſtus, q꞉ nullū peccatum preterit impunitum. xxij. q. vl. quotiens.

Deꝰ eſt nō ſolū miſericors, ſꝫ etiā iuſtus.

l NEminem. ❡ Magno. ſi de venialibus hoc intelligas, ponitur penitētia pro penitudine. arg. ſ. de conſe. diſt. ij. iteratur. arg. ſ. e. tres.

m ❡ Trāſire. vt magis iuſtificemini. ſ. de ꝯſe. di. iiij. oēs q̇ iam. ſ̄. xxiij. q. iiij. q̇d faciet. ꝛ. q. vij. quēadmodū.

AGite penitentiā. ¶ Caſus. Quidā erant q̇ cōtēnebant ꝯfiteri vel ſatiſfacere de peccatꝭ ſm preceptū ecclie, dicētes ſibi ſufficere ſi occulte penitētiā agāt: qbꝰ precipit Aug. vt penitentiā in ꝯſpectu ecclie agāt: cui nō ſine cauſa date ſunt claues ligādi ꝛ ſoluēdi: ꝛ ꝙ hoc facere debeant: ꝓbat authoritate Job.

n ❡ Agite. Alloquitur contemnentes ꝛ negligentes cōfiteri ꝛ ſatiſfacere ſm preceptum eccleſie. vt intelligatur de exteriori penitētia. inferēda eſt hec authoritas ꝛ quedam ſequentes. Uel hec authoritas intelligitur de interiori penitētia ꝛ ſatiſfactione: ſicut magiſter dicit. ſ. eo. ❡. his authoritatibus.

o ❡ In corde. Supple: ꝛ ideo non indigent ſacerdotali iudicio: ꝛ ſic bene ſequitur: ergo ſine cauſa. ſimile eſt de ſenten. excom. a nobis. ij.

p ❡ Claues. ſi eñ ſine arbitrio ſacerdotꝭ penitētia ageret: fruſtra ſacerdotibꝰ claues eſſent cōmiſſe.

q ❡ Euangelium. Eſt ergo preceptum euangelij. penitentiam agite. ꝛ Salomon: Qui abſcondit ſcelera vel peccata ſua: non videbit lumen in eternum. Et Jacobꝰ: Confitemini alterutrum ꝛc̃.

Confeſſio eſt ꝑcepti.

a ¶ Verbis.i.inutiliter,ſic.ff.ſi cer.pet.certi.§.quoniã igitur.in fi.§.
b ¶ Peccata. Apoſiopeſis.i.defectus orationis pre indignatione vel alio ſimili.
c ¶ Preter vxores.tres enim tantum ſunt ſtatus ſaluandorum,cõiugatorum,continentiũ,⁊ virginum:vt extra de ſum.trini.firmiter.§.xiij.qõ.ij.in preſenti,xiij.diſtin. nerui.

sed erat hic nud9 virtutib9.j.diſt.ij.c.nõ eſt.§.romanos, nec tñ erubeſcebat Adã,ſicut ⁊ pueri q̃diu non peccãt, nõ erubeſcũt ire nudi:ſʒ poſtq̃ pruritũ ſenſerint in mẽbris illis,natural'r ſtatim erubeſcũt ire nudi.
i ¶ Ego amplius,modus loquendi eſt iſtius Hiero.vt viij.queſt.j.lʒ.⁊ eſt argu.pro veritate ſepius examinanda:vt.xxxv.qõ.ix.graue.

Job xix.a. Stat9 ſaluandoꝝ eſt triplex.

Et fuit hec viſio Ezechiel'.ꝓphete q̃ vidit tres viros ſaluãdos,ſ.Abrahã per quẽ figurant̃ ↄtinentes Danielẽ ꝑ quẽ virgines,Job ꝑ quẽ coniugati. Pe.

Et venit. ¶ hec eſt ſecũda pars ſcõe partis,in qua probat̃ ꝙ qui ſtatim confitetur,non videtur cecidiſſe,quia ſemper eſt in cõſpectu dei.⁊ hoc ꝓbat per vj.ca.Jo.de ſan.
¶ Caſus. Probat Hierony.in hoc ca. ꝙ in conſpectu eccleſie debet q̃s facere penitentiam, et hoc facit exemplo preſbyteroꝝ iſrael,qui cum ſocero Moyſi in conſpectu eccleſie cõederunt.mali vero a conſpectu eccleſie ⁊ dei fugiũt:quod ꝓbatur exẽplo Adam,⁊ exemplo Cain.boni autem omnia in conſpectu dei et eccleſie faciũt. ¶ Inq̃t,ſcʒ Moyſes:⁊ tangit id quod legit̃ in Exodo,ſcʒ cum Jetro ſocer Moyſi veniſſet ad euʒ in deſertum,venit Aaron et oẽs ſeniores vt comederent panem cum eo coram domino.

mus verbis[a] qđ ille negat,nõne vos decipimus:' Job dicit: Si erubui in conſpectu populi peccata[b] mea confiteri. Atq; ideo ſi non potuiſtis vel noluiſtis habere pudicitiam coniugalem ſeu continentiam,⁊ deuiaſtis a propoſito vel vinculo cõiugali:vel deuotione continentie ſit in vobis dolor ⁊ humilitas penitentie. Apertius dico:nemo dicat,non intellexi:q̃ poſt vxores veſtras illicito cõcubitu vos maculaſtis,ſi preter vxores[c] veſtras cum aliqua concubuiſtis,agite penitentiam ⁊c̃.

Item Hiero.ſuper Exodũ.

Et venit[d] (inq̃t) Aaron et omnes preſbyteri de Jſrael manducare panẽ cum ſocero Moyſi in cõſpectu dei. Oĩa ergo que faciunt ſancti, in conſpectu[e] dei faciunt:peccatores autem a cõſpectu dei fugiunt[f]. deniq; ſcriptũ eſt ꝙ Adam poſtq̃ peccauit fugit a conſpectu dei,⁊ interrogatus reſpondit:Audiui(inquit) vocem tuã ⁊ abſcondi[g] me,q̃ nudus[h] eram. Sed ⁊ Cain de fratricidio condẽnat9 a deo,exijt (inq̃t)a facie dei,⁊ habitauit in terra Naim. Exijt ergo a facie dei q̃ indign9 eſt conſpectu eius.ſancti autẽ manducant ⁊ bibunt in conſpectu dei:et oĩa que agũt,in ↄſpectu dei agũt. Ego amplius[i] adhuc locum preſentem diſcutiens,video ꝙ qui pleniorẽ[k] dei ſcientiã accipiunt,⁊ plenius diuinis imbuti ſunt diſciplinis,iſti etiam ſi malum faciunt,coram deo faciunt,⁊ in conſpectu[l] eius faciunt,ſicut ille qui dixit:Tibi ſoli[m] peccaui,⁊ malum corã te feci ⁊c̃.quid ergo plus habet[n] qui malum coram deo facit:' illud profecto ꝙ continuo penitet,et dicit peccaui.qui autem diſcedit a cõſpectu dei,neſcit[o] ↄuerti,⁊ peccatũ purgare penitẽdo. Hoc ergo intereſt,malum corã deo facere,⁊ a cõſpectu dei diſceſſiſſe peccantẽ.

Item Auguſtinus.

Sed ⁊ cõtinuo qui dixerat,ſicut adam a faciam te,⁊ ſicut Seboim[p]:que due vrbes ex vicinia[q] Sodomoꝝ parilis excidij traxere cõſortium conuerſum eſt(inquit)cor meũ in memetipſo,conturbata eſt anima mea:nõ faciam ſm iracundiam furoris mei. Nonne ergo apparet ꝙ ideo nobis peccantib9 indignatur dominus Jeſus,vt indignatiõis ſue terrore nos conuertat:' Jndignatio ergo eius:nõ vltionis executio,ſed magis abſolutionis operatio eſt.

Itẽ Ambro.in li.de paradiſo.

k ¶ Pleniorẽ.ſẽſus eſt,peccat coram deo qui tanq̃ dei preſentiam erubeſcens continuo penitet.non enim diuertit qui in breui reuertitur,et a cõſpectu dei diſcedit qui penitere cõtẽnit.ar.§.e.diſtin.diuortium.
Pſ.l. Reuertens in breui,non diuertit.
l ¶ In cõſpectu.§.xvij.q.j.q̃ bona.
m ¶ Soli.regum enim delicta ſolum deũ habent vltorẽ,nã aliũ non timent.j.diſtic.iij.torã.hic tamen alia videtur expoſitio.
n ¶ Plus hʒ.q̃ ille q̃ a cõſpectu dei fugit,et malũ agit non corã deo.
Oſee xj.c.
o ¶ Neſcit.i.contẽnit.arg.xxv.q.j.hoc conſona.redibit tamen ſi predeſtinatus eſt.j.di.ij.cap.ſuper trib9.§.hec itaq;.⁊ ca.q̃cũq;.§.firmum.
Sed ⁊ ↄtinuo. ¶ Caſ9. Probat Aug.hoc exẽplo iudaici populi,ꝙ ſi peccator vult penitere,et peccatum corrigere,de9 q̃ pro peccato fuerat iratus,reuocat iram,et indulgentiam preſtat.et ad hoc inducit authoritatem Oſee prophete contra Hieruſalem. Sed certe in hoc ca.non bene colligitur vtrum de interiori ſatiſfactione loquatur.

d ¶ Et venit. Illud tangitur quod legit̃ in Exodo,ſcʒ cum Jetro ſocer Moyſi veniſſet ad eum in deſertum,venerunt Aaron ⁊ ſeniores omnes iſrael vt comederẽt panem cum eo. Jetro pater fuit Ethiopiſſe vxoris Moyſi.ij.q.iij.c.plerũq;.§.item obijcitur.
e ¶ In ↄſpectu.q̃ ſtatim penitẽt cũ forte malũ faciũt.
f ¶ Fugiũt.q̃ penitere ↄtẽnũt,vt dicit̃.j.
g ¶ Abſcondi.ſʒ fruſtra:q̃ ſi aſcendero in celũ,tu illic es.vnde ſuper illo verſu poſuit Anſelmus hos ꝟſus.
Quo fugis encelade:'quaſcũq; acceſſeris oras:
Sub ioue ſemper eris,bene fac ſi viuere queris.j.diſtinctione.ij.§.vlti.
h ¶ Nudus.non ſolũ amictu corporis,ſed etiã mentis, q̃ etiã prius nudus erat veſte.j.diſt.ij.vt cognouerunt.

Gen. iij.b. Gen. iiij.
Verſ9. Adam ãte peccatum erat nudus.

p ¶ Seboim. Sex fuerunt ciuitates quas deſtruxit domin9 iuxta iordanẽ,Sodoma,Gomorra,Adama,Seboim,Segor,Eleale,que eſt Bale.vnde effectus eſt locus aſphalti,qui dicitur mare mortuum:⁊ aqua illa nec eſt natabilis,nec potabilis.ibi ferrum natat,pluma mergitur:ibi ſunt poma pulcherrima exterius,interius autem plena fauilla ⁊ cinere.his verbis deſcribitur luxuria.xxxv.diſt.luxurioſa.
Ciuitates ſex deſtruxit dñs iuxta iordanẽ.
q ¶ Ex vicinia.ff.de contrahen.empt.quod ſepe.§.vlti.argu.ex vicinitate contrahi vitium.xliij.diſti.ca.cum

Lupanaria caſtitatē nō infamāt.

autem. Argu. contra. quia lupanaria non infamant caſtitatem. xxxij.q.v. tolerabilius. et eſt argu. ad queſtionem de duobus fratribus domum communem habentibus. vnus habet partez inferiorem: alius ſuperiorem. an vno peccante tota domus dirimenda ſit. hoc autem capitulum nō multum facit ad propoſitum quia nec de interiori nec de exteriori penitētia tractat.

Gen. iij.

Serpēs. ¶ Caſus. Hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima ponūt verba Eue ſe excuſantis. In ſecunda parte ponuntur verba Ambroſij ſuper locum illum. Dicit enim q̄ qui non vult pro peccato puniri: agat penitentiam in hoc ſeculo: quod q: Eua fecit: ſalutem obtinuit. Cain autē quia non doluit: reſeruatū eſt eius peccatū eternaliter puniendū. Secūda pars ibi: Venialis. ¶ Nam paſtor. quaſi diceret: vere penitens eſt recipiendus: et non abijciēdus. nā paſtor ⁊c. eſt loquitur de exemplo quia de eo fit ſermo in euangelio.

Gen. iij.

Serpens[a] decepit me, ⁊ manducaui. ¶ Venialis[b] culpa, quā ſequit̄ profeſſio delictoꝝ: ideo non deſperata[c] mulier, q̄ non reticuit deo, ſed magis confeſſa[d] pctm̄ eſt: quā medicinalis[e] ſnīa ſecuta eſt[f]. Bonū eſt cōdēnari in pctō, et flagellari in delicto: vt cū hoībus flagellemur. Deniq̄ȝ Cain qui voluit crimen negare, indignus[g] iudicat⁹ eſt q̄ puniret̄[h] in pctō: ſz remiſſus eſt ſine pſcriptiōe[i] pene, fortaſſe nō tā re⁹ maiori crimīe parricidij, q̄ȝ ſacrilegij. Illud enim cōmiſit in fratrem, qd̄ deo[k] credidit mētiendū, dicens, Neſcio: numq̇d ego cuſtos fratris mei ſuz? Et ideo accuſatori diabolo ei⁹ accuſatio reſeruata eſt: vt cuz eo et eius angelis flagellet̄, q̇ cuz hoībus noluit flagellari. nā paſtor[l] ille euāgelic⁹ lapſam ouē vexiſſe legit̄, nō abieciſſe. ⁊ ſalomon ait: Noli eſſe nimis iuſtus[m]. debet eñ iuſtitiā tēperare moderatio. nam quemadmodū tibi curādus prebeatur quē faſtidio habes, q̇ cōtēptui ſe nō compaſſioni medico ſuo futurum putet? Idem.

Luce xv.a.

Eccle. vij.c.

Libenter[n] ignoſco: prōpte idulgeo: miſericordiam magis volo q̄ȝ ſacrificiū: quia per ſacrificiū iuſtus commēdatur[o] per miſericordiam peccator redimitur. Nō enim veni vocare iuſtos[p]: ſed peccatores[q] ad penitentiā. In lege[r] ſacrificiū: in euangelio miſericordia eſt. lex p Moyſem[ſ] data eſt: per me gratia. Itē Leo epūs theodoro Foroliuiē. epō.

Oſee vj.

Mar. ij.c.

Multiplex mia dei ita lapſibus humanis ſubue...

ideo dicit P. manducator eam non fuiſſe cōfeſſam: quia non pure confeſſa eſt. dixit enim: Serpens decepit me. confeſſa eſt tamen cum dixit: et manducaui.

e ¶ Medicinalis. ſcȝ confeſſio.

f ¶ Secuta eſt. cum dixit ei deus: Multiplicabo erumnas tuas: et conceptus tuos: paries in dolore ⁊c.

g ¶ Indignus. propter vilitatem. Nam: ſicut de ea q̄ miniſtrat in caupona dicit lex q̄ non poteſt accuſari de adulterio propter ſui vilitatem. C. de adult. qui adulterium. et eſt ſenſus hui⁹ litere: licet hic punitus fuerit: tamen eius pena tēporalis nō fuit: ſed eterna: que hic incepit: arg. j. diſt. iij. in ca. ſunt plures. § authoritas.

h ¶ Puniretur. temporaliter certa pena que iponitur pro fratricidio.

i ¶ Sine preſcriptione. i. ſine certa pena ſibi preſcripta et prefixa.

k ¶ Qd̄ deo. arg. q̄ ſacrilegiū committit q̄ pape mentitur. ipſe enim obtinet vicem dei viuentis in terris. j. diſ. iij. inter hec hircum. augetur hoc ſacrilegium ex perſona in quā committitur. ſ. e. aut facta. circa prin.

Pape mētiēs ſacrilegus eſt

l ¶ Paſtor. Sed qui cū hominibus flagellari vult recipiendus eſt: ⁊ non abijciendus. nam eſt paſtor.

m ¶ Nimis iuſtus. et alibi: Qui multum emungit: elicit ſanguinem: vt. ſ. diſ. iiij. deniq̄ȝ.

Libēter. ¶ Caſus. Ambro. in hoc ca. introducit verba domini ignoſcentis penitēti ⁊ recognoſcēti peccatum ſuum. magis enim vult miſericordiam q̄ȝ ſacrificium veteris teſtamēti: cum per ſacrificium iuſtus commendetur: per miſericordiam peccator a pena redimat̄. Quod autem dicit commendatur. i. commendabilis apparet. Miſericordia: id eſt opa miſericordie. Lex, id eſt vindicta. Per me: ſcilicet Chriſtum.

† Dic clarius qd̄ h̄ dr̄ lex: ideſt q: ex ſacrificio ſiue ex alijs opibus legis nō iuſtificabat̄: ſz iuſt⁹ exiſtēs ex eis cōmendabilis reddit̄. Pet.

n ¶ Libenter. In perſona Chriſti loquitur.

o ¶ Commendatur. id eſt commendabilis redditur. † non autem per ſacrificium iuſtus fit aliquis.

p ¶ Iuſtos. i. qui ſe putant iuſtos: ⁊ confiteri nolunt.

q ¶ Sed peccatores. i. peccata ſua recognoſcentes.

r ¶ In lege. xij. q. ij. gloria epiſcopi.

ſ ¶ Per moyſem. tanq̄ȝ per miniſtrum.

Multiplex. ¶ Caſus. In hoc capitulo dicitur q̄ deus ſubuenit peccatoribus per baptiſmum et per penitentiam: quam quis debet accipere ab eccleſia. hanc enim poteſtatem dedit Chriſtus prelatis eccleſie: vt penitentibus congruam ſatiſfactionem iniungant. Si vero aliquis ſine baptiſmo vel ſine penitentia deceſſerit: remiſſionem peccatorum quam hic non habuit: in alia vita non conſequetur. In fine vero vite petentibus pe=

Puniri in futuro q̄ nō penitet p pctō.

pctm̄ veniale dr̄ multipharia.

a ¶ Serpens. Caſus. Qui non vult in futuro puniri pro peccato: agat hic penitentiam, et confiteatur: quod q: fecit Eua: ſalutem obtinuit. Cain autem quia noluit, reſeruatum eſt eius peccatum eternaliter puniendum.

b ¶ Venialis. Sed quomō eſt venialis culpa Eue, qua totus mundus ligatur? v. diſt. ad eius. † Dic quo ad vitam eternam: non temporalem. veniale ergo eſt peccatum quod ſequitur ꝯfeſſio: vt hic. Veniale etiam dicitur quod in veteri lege morte non puniebatur: ſed per ceremonias purgabatur: nec aliam penitētiam eis lex imponebat: vt. j. diſt. vj. j. verſi. nam venialia. Item dicitur veniale quod cauſam venie habet annexā: vt quod fit per ignorantiam vel impotentiam: quod eſt peccare in patrē ⁊ filium. vnde apoſtolus: Veniam merui: quia ignorans feci. ſ. viij. diſt. conſuetudo. ſed ei qui peccat in ſpiritum ſanctum: quod fit per malitiam: non remittitur. xxv. diſ. qualis. viij. diſt. conſuetudo. j. e. poteſt.

† Dic q̄ in veritate mortale ſz dr̄ veniale a facilitate venie poſt confeſſionez. Archi.

c ¶ Non deſperata. nō enim deſperare debemus: immo debemus moli inter duas molas, ſcilicet ſpei et timoris. vnde dictum eſt: noli pignorare ſuperiorem molam nec inferiorem. Ille ſuperiorem pignorat qui non timet: ille inferiorem qui ita timet q̄ in deſperationem cadit: ſicut Cain. xx. diſt. neq̄ȝ.

d ¶ Confeſſa fuit, ergo Eua confeſſa eſt: ⁊ etiā Adam ſimiliter. j. e. diſtinct. ſicut primi. et confeſſa eſt cum dixit: manducaui. Dicitur tamen in hiſtorijs P. manducatoris in illo. c. tunc ferūt. q̄ Eua non penituit: immo peccatum retorſit in ſerpentem: et ſerpentis authorem, ſed

Adā et Eua cōfeſſi ſūt

nitentiam et reconciliationem neutrum denegetur. ſi tamen ſunt heretici, ſchiſmatici, vel excommunicati, recipiantur per ſcripturam ⁊ per iuramentum. ſi vero ex toto vocem amittant et intellectum: neutrum denegetur ſi per aſtantes conſtiterit illos ſic petiſſe. et.c. conuenientibus. ⁊.c. ſaluberrimum.

o ¶ Nemo poteſt. ¶ Hec eſt. iij. pars huius ſcde partis di. In qua pbat ꝙ ſolus deus dimittit peccata: ſed ſacerdos eſt miniſter ⁊ de omni pctō. Jo. de fan.

¶ Caſus. Nulli datur indulgētia niſi qui eam ſperauerit ⁊ petierit. Quidam tñ heretici dicūt ꝙ lapſis in preuaricatione eſt cōmunio denegāda: ſꝫ male: cum deus omnia mala penitēti dimittat, ⁊ nullum excipiat.

nit, vt non ſolū per baptiſmi[a] grām ſꝫ etiā p pnie medicinā ſpes vite reparet̄ et̄ne: vt q̄ dona regn̄ationis violaſſēt, ꝓprio[b] ſe iudicio cōdēnātes, ad remiſſionē criminū puenirēt: ſic diuine volūtatis p̄ſidijs ordinatis, vt indulgētiā dei niſi ſupplicationibus[c] ſacerdotuꝫ nequeant obtinere. mediator em̄ dei et hoim hō dn̄s ieſus chr̄s hāc p̄poſit̄ eccl'ie tradidit poteſtatē vt cōfitētib⁹ pnie ſatiſfactionē darēt, ⁊ eadē ſalubri ſatiſfactione purgatos, ad cōmunionē ſacroꝝ p ianuā recōciliationis admitterēt[d]. ⁊ poſt pauca: Si aūt aliquis eorum[e] pro q̄b⁹ dn̄o ſupplicam⁹, quocūqꝫ interceptus obſtaculo, a munere indulgentie p̄ñtis exceſſerit, et priuſqꝫ ad cōſtituta remedia pueniat: tpalē vitam hūana ꝯditiōe finierit: qđ manēs in corpe nō recepit, cō ſeq̄ carne exutus nō poterit[f]. Et poſt pauca. His aūt[g] q̄ tpe neceſſitat̄ ⁊ piculi vrgētis inſtātia, pnie preſidiū ⁊ mox recōciliationis implorāt: nec ſatiſfactio īterdicēda eſt: nec recōciliatio deneganda[h]: qꝛ mīe dei nec mēſurā poſſum⁹ ponere, nec tpa definire: apud quē nullas patit̄ moras venie[i] conuerſio. Et itē. Ita ergo neceſſitati auxiliādū eſt, vt nec actio illis pnie, nec cōionis gr̄a deneget̄ ſi eā etiā amiſſo vocis officio per indicia[k] integri ſenſus querere comprobētur. ꝙ ſi ita aliq̄ egritudine fuerint aggrauati, vt quod pauloante poſcebat, ſub p̄ſenti ſignificare non valeant: teſtimonia[l] eis fideliū[m] circūſtantiū prodeſſe debūt: ſimul tamen ⁊ penitentie et recōciliationis beneficiū conſequātur: ſeruata tñ regula[n] canonum paternoꝝ circa eoꝝ perſonas qui in dn̄ica fide diſcedendo peccauerint.

Item Ambroſius.

Nemo[o] pōt bene agere penitentiā niſi qui ſperauerit indulgētiam[p]: ſed negāt[q] his oportere cōionē reddi, q̄ p̄uaricatione[r] lapſi ſunt. de⁹ autē nullū crimē excepit[ſ], qui peccata[t] omnia donauit.

Item Ambroſius.

Verbum[v] dei dimittit peccata: ſacerdos eſt iudex[x]. Sacerdos quidē ſuuꝫ

¶ Multiplex. id ē multipliciter ſubueniens: al's natura ſimplex[†] eſt. [† vt Jo an. c. ij. Hug. Baptiſmus eſt p̄ma tabula.]

a ¶ Per baptiſmi gratiā. puerit̄. nam ꝙ baptiſmus dicitur p̄ma tabula, ad pueros refertur, qui penitere nō poſſunt. adultis enim, niſi peniteant, baptiſm⁹ tabula non eſt. j. eo. ſecunda.

b ¶ Proprio. non ꝙ ipſimet ſibijpſis iniungant penitentiā: qꝛ ſi ita intelligatur, pro nihilo eſſēt ſacerdotibus date claues eccleſie: vt. ſ. e. diſ. cap. omnis. §. alij econtra. et ca. agite. ſed ꝙ ꝓprio motu cōfiteat̄ ſacerdoti: vt ſ. e. c. non poteſt. ⁊ c. ecce nunc. et cap. porro. ⁊. c. facili⁹. [Penitē tiam ſibimet nullus pōt iniūgere.]

c ¶ Supplicationibus. Si contemnatur oris confeſſio: al's ſecus. j. de conſe. diſtin. iiij. baptiſmi vicē. vel niſi inuiſibili adminiſtratione. j. e. ca. vlti. in fine.

d ¶ Admitterēt. Aliter pro nihilo eſſent date claues eccleſie ſacerdotibus: vt. ſ. e. diſt. c. omnis. §. alij contra. et. c. agite.

e ¶ Eoꝝ. ſcꝫ impenitētium. pro oibus enim viuis orat eccleſia, neſciēs quis ad numerū predeſtinatoꝝ pertineat: vt. ſ. xxiiij. q. iij. corripiāt̄. xiij. q. ij. nō exiſtimem⁹. [Eccl'ia ignorat q̄s ad p̄deſtinationē ptineat.]

f ¶ Non poterit. ſ. xxv. di. qualis. contra. Solu. hic de mortali, ibi de veniali. ſed niſi ſigna penitentie ⁊c. extra de ſentē. excō. a nobis. qđ dic vt not. xxvj. q. vj. ſi aliquis.

g ¶ His autem. ſ. xxvj. q. vj. his qui.

h ¶ Deneganda. ita ꝙ nec appellatio valet. extra de appel. qua fronte.

i ¶ Venie. ſcriptum eſt enim, ſpiritus ſancti gratia tarda neſcit habere molimina. arg. xxvj. q. vj. agnouimus.

k ¶ Per indicia. argum̄. ff. de leg. iij. nutu. ff. de noua. delegare.

l ¶ Teſtimonia. ſ. xxvi. q. vj. qui recedunt. j. de conſe. diſ. iiij. egrotantes.

m ¶ Fidelium. maxime, quia etiā infidelis teſtimonium pro catholico dare poteſt. ſ. ij. q. vij. ſi hereticus.

n ¶ Regula. extra de here. ſicut. j. ſ. j. q. vij. quotiens.

o ¶ Nemo. adhuc probat ꝙ oris confeſſio et operis ſatiſfactio neceſſaria eſt: cuꝫ ſolis ſacerdotib⁹ ſit tradita poteſtas ligādi et ſoluendi. xj. q. ij. abſit. oſtendit etiā ꝙ omni petenti datur venia. [Poteſtas ligādi et ſoluēdi ſolis eſt ſacerdotib⁹ tradita.]

p ¶ Indulgentiam. Que obtineri non poteſt niſi ſupplicationib⁹ ſacerdotum: vt. ſ. c. proximo.

q ¶ Sed negant. quidaꝫ heretici, vt nouatiani. j. diſ. iij. ca. naum. §. itē ꝙ. et. c. adhuc inſtat. xxiiij. q. iij. quidaꝫ. ver. nouatiani. [iij. ps ſcde.]

r ¶ Preuaricatiōe. id eſt per preuaricationem apoſtaſie, vel poſt primā penitentiam.

ſ ¶ Excepit. Cuꝫ dixit, In quacūqꝫ hora cōuerſus fuerit peccator ⁊c.

t ¶ Peccata. ar. contra. j. eo. c. importuna. §. quod auteꝫ. ſed ibi ſoluitur, et intellige hoc de finali impenitentia.

Verbū dei. ¶ Caſus. Oris confeſſio ⁊ operis ſatiſfactio eſt neceſſaria ad remiſſionē peccatoꝝ: cum ſolis ſacerdotib⁹ eccleſie ſit data poteſtas ligādi ⁊ ſoluendi tāqꝫ miniſtris dei. ¶ Verbum. i. filius dei. ¶ Nullius poteſtatis. i. nulla ſua poteſtate peccata dimittit. [Filius dei qre dr̄ vbū.]

v ¶ Verbū. i. filius dei: qui dicit̄ verbū: qꝛ ſicut per verbū manifeſtat̄ volūtas alicuius: ita per filiū volūtas patris. arg. xxij. q. ij. is autem. Vel verbū. i. predicatio, que quādoqꝫ eſt cauſa cōtritionis, ⁊ ita per cōſequētiam remiſſionis. Et nota ꝙ licet dicat verbū, nō tñ propter hoc excluditur ſpiritus ſanctus, per quē etiam dicitur peccata dimitti. j. q. j. remiſſionem. nec pater, qꝛ inſeparabilia ſunt opera trinitatis. de conſe. diſti. iij. omnes. xxviij. q. j. ſic enim. quandoqꝫ etiam eccleſie charitas dicitur dimittere peccata: vt de conſe, diſ. iiij. eccleſie charitas. [† Vn̄ ſacerdos dr̄ miniſter remiſſiōis vt. xv. q. j. nec is. ſiue executor vel interp̄s. xxiij. q. v. c. vlt. Archi.]

x ¶ Judex. i. miniſter. miniſterio enim non authoritate habet dimittere, de conſe, diſ. iiij, aliud.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

a ¶ Officium. ſ. xxiij. q. v. remittunt. ſ. xi. q. iij. quomodo. ⁊ ca. audi officiũ. i. orationẽ. j. q. j. ⁊ miſſionẽ.
b ¶ Exhibet. in moderãda ſatiſfactione. j. e. mẽſurã.
c ¶ Poteſtatis. i. nulla ſua poteſtate.
d ¶ pari. Illa ſcz: ſi diligis me, paſce ⁊c. ⁊ ex̃ de elect. ſignificaſti.

ꝙ licet Chriſtus ſemel ſit paſſus pro nobis, quotidie tamen immolatur in eccleſia, cum corpus ⁊ ſanguinem eiꝰ ſumimus. Quinto dicitur ꝙ omni penitenti ⁊ penitentiã agenti dimittitur peccatum.
g ¶ Neget. Et ita peccat mortaliter: q: nulla conditione dꝫ ad hoc adduci: vt. xxij. q. ij. primũ. ⁊. xi. q. iij. nolite. xxxij. q. v. c. ita ne. vnde in ep̃la ad Ro. petm̃ fuit Petro ore denegare, cũ corde adoraret. l. diſt. fidelior.

e ¶ Nec ligandi. ff. de regu. iur. nemo qui condennare nõ põt, abſoluere põt. xxi. di. inferior. ff. de re. iu. qui cõdemnare. habes tamẽ quatuor exceptiones † j. de conſecra. diſ. iiij. ſanctum. ex̃ de ſentẽ. excom. tua. C. vbi ſena. quotiens. ſ. adeo. C. de offi. p̃con. l. ij.

† huiꝰ declaratio nem videas ꝙ not. m. diſ. inferior in glo. f.

[1] Poteſt fieri. ¶ Hec eſt q̃rta pars huius ſecunde partis diſt. in qua querit̃ quid fiat de illis q̃ deum in corde cõfitẽtur, et ore negant in pena. ⁊ dicitur ꝙ non perdant meritum. Io. de fan.

iiij. ps. ſde.

¶ Caſus. Hoc ca. diuidit̃ in quatuor partes. In p̃ma dicitur ꝙ licz aliquis bonus inter ſupplicia neget deum ſermone, ſed corde cõfitetur: tamẽ ei penitentia confitenti vel penitenti venia non negat̃. Qđ p̃bat Ambroſius quadam ſimilitudine. In ſecunda parte dicitur ꝙ q̃ recedit ab vnitate eccleſie, et cenſet claues eccleſie non habere ius ligandi ⁊ ſoluendi, ipſe veniam de ſuis peccatis non conſequetur. In tertia parte dicitur ꝙ quando poteſtas datur diabolo vt iuſtum affligat, in eo plus ipſe diabolus affligitur. In quarta parte dicitur ꝙ licet Chriſtus ſemel paſſus ſit pro nobis, quotidie tamen immolatur in eccleſia, cum corpus et ſanguinem eius ſumimus. Secunda pars incipit ibi: Et. j. Tertia ibi: Et paulopoſt. Quarta ibi: Sicut ſemel. Aliquos, id eſt hereticos. Dicis, o deus. Debeant, ſcilicet ſacerdotes.

officiũ[a] exhibet[b], ⁊ nullius poteſtatẽ[c] iura exercet. et paulopoſt. Dñs par ius et ſoluendi eſſe voluit ⁊ ligandi, q̇ vtrunqꝫ pari[d] cõditione permiſit: ergo q̃ ſoluẽdi ius non habet, nec ligandi[e] habet. ⁊. j. Certum eſt ꝙ eccleſie vtrunqꝫ licet, hereſis vtrũqꝫ non habet. ius enim hoc ſolis permiſſum eſt ſacerdotibus. recte igitur eccleſia hoc vendicat, que veros habet ſacerdotes: hereſis vendicare non poteſt, que ſacerdotes dei non habet.

Item in eodem.

Poteſt fieri[f] vt aliquis victꝰ ſupplicijs, ſermone neget[g] deum, et corde adoret[h], nunquid eadem eſt cauſa eius q̃ ſponte negat, et eiꝰ quẽ tormenta inclinauerunt ad ſacrilegium? Non, qm̃ indignũ[i] eſt, cũ apud hoĩes valeat certaminis gratia vt apud deũ non valere[k] aſſerat̃. nã ſepe in hoc athletaruꝫ ſeculari certamine etiã victos quorũ fuerunt certamina probata, hoĩm vulgꝰ[l] cum victoribus coronare conſueuit: maxime quos forte viderit, aut dolo, aut fraude excuſſos victoria: et Chriſtꝰ ipſe athletas ſuos q̃s viderit granibus paulisper ceſſiſſe ſupplicijs, ſine venia patiet̃[m] permanere? Nunq̃d non habebit remunerationẽ laboris q̇ etiam aliq̃s p̃iecit? ⁊ infra. Dicis Petro excuſanti ne eius pedes[n] lauares: niſi lauero tibi pedes, nõ habebis partẽ mecũ. qđ ergo iſti ꝯſortiũ tecũ poſſunt habere q̃ claues regni celorũ non ſuſcipiũt, negantes ꝙ peccata dimittere debeãt? qđ[o] recte q̇dem fatent̃ de ſe. non enim habent Petri[p] hereditatẽ q̃ Petri ſedẽ[q] nõ habẽt quã impia[r] diuiſione diſcerpunt. ⁊ paulopoſt. Egritudo carnis peccatũ repellit, luxuria autẽ carnis culpã adolet. Illudit̃ ergo diabolꝰ, vt ſeipſum morſu ſuo vulneret, ⁊ cõtra ſe armet quẽ debilitandũ[s] eſſe putauit. ⁊ infra. Quod nocet corpori ſuo, iuuat ſpiritum. ⁊ paulopoſt. Sicut ſemel p̃ oĩbus[t] immolatus eſt Chriſtus: ita quotienſcũqꝫ peccata donantur, corporis[v] eius ſacramẽtum ſumimus: vt per ſanguinem eius remiſſio peccatorũ detur. Ergo euidẽtiſſime dñi predicatione mandatum eſt etiam grauiſſimi cri

h ¶ Adoret. i. credat ⁊ diligat vt piꝰ licet eñ nõ habeat charitatẽ, reputat tñ eũ dñm ſuũ.
i ¶ Indignuꝫ. ſ. di. l. preſbyteros.
k ¶ Non valere. Non tñ valet q̇ ad vitã eternam, niſi fiat cũ charitate. ſi eñ tradidero corpus meũ ita vt ardeã ⁊c. vt. j. q. j. vide. Uel loq̃tur de eo q̃ poſtea penitet ar. j. diſ. iiij. ſepties. Et ita eſt ar. hic ꝙ deꝰ remunerat opera mortificata per pctm̃. j. diſ. ij. ſ. hec itaqꝫ. ⁊ ca. nõ eſt tã iniuſtus.

Opera mortificata vtrũ remunerentur a deo.

l ¶ Uulgus. j. di. iij. ille rex. ver. ſcti. ⁊ eſt pars. c. eiuſdẽ ſcz Ambroſij.
m ¶ Patiet̃. q. d. nõ, ſi poſtea penituerint. Uel dic ſine venia. i. pene alleuiamẽto. j. diſ. iij. piũ. p̃ hoc dat̃ intelligi ꝙ penitẽti peccata dimittunt̃.

f ¶ Poteſt fieri. ¶ Caſus. Primo dicitur ꝙ licet aliquis bonus inter ſupplicia neget deum, tamen non minus coronatur a deo. ⁊ hoc probat quadam ſimilitudine. Secundo dicitur ꝙ qui recedit ab vnitate eccleſie dicens claues eccleſie non habere ius ligandi vel ſoluendi: ipſe veniam de peccatis ſuis non conſequetur. Tertio dicitur ꝙ quandoqꝫ poteſtas datur diabolo vt iuſtum affligat, ⁊ in eo plus ipſe affligitur. Quarto dicitur

n ¶ Pedes. i. affectus: ſcz venialia.
o ¶ Quod. ſcz ꝙ claues non habent.
p ¶ Petri hereditatẽ. i. innocẽtiam: vt. ſ. diſ. xl. nõ nos. Uel Petri hereditatẽ. i. poteſtatẽ dimittẽdi pctã.
q ¶ Sedẽ. i. eccleſiã a q̃ ſunt alieni per ſchiſma.
r ¶ Impia. xciij. di. qui cathedram.
ſ ¶ Debilitãdũ. p̃ infirmitatẽ vel aliđ incõmodũ. ſepe eñ diabolꝰ nitit̃ vt homo patiat̃ egritudinẽ vel afflictionem, vt ſic iraſcat̃ ⁊ deũ offendat. ſꝫ ſepe per talia recognoſcit pctm̃ ſuũ, ⁊ cõpungit̃ ⁊ armat̃ ꝯtra diabolum: vt Iob. ⁊ ſic diabolꝰ illudit̃. fortior eñ reſurgit poſt lapſuꝫ: vt. l. diſt. ferrum. ⁊ ca. fidelior.

Infirmitas ſepe nos armat ꝯ diabolum.

t ¶ Pro oĩbꝰ. q̃ ad ſufficiẽtiã, nõ q̃ ad efficaciã, q: nõ niſi p̃ ſaluãdis. j. de ꝯſe. di. ij. ſemel. ⁊ ca. iteratur. †
v ¶ Corporis. H. ꝯuertit hãc literã ſic. i. quotiẽs ſumimus ſacrũ corpꝰ, nobis peccata dimittunt̃. Sꝫ tu dic vt j. ea. glo. vlti. q̃cunqꝫ eñ interius cõterimur, ore cordis corpꝰ Chriſti ſumimꝰ. j. de conſecra. diſt. ij. quid ſit ſan:

† viij. q. j. in ſcripturis. hug.

guis.in prin.ſed peccata adulto ſine confeſſione ⁊ contritione non dimittuntur.j.e.diſt.tres.vnde cum dimittuntur,corpus chriſti ſumitur.
a ¶ Manifeſta.in hoc facit ca.ad propoſitum.
b ¶ Sacramenti.i.eccleſiaſtice vnitatis: vt.xxxij.q.iiij.

h ¶ Erubeſcat.Ar.ꝑ penitētiā deleri infamiā.Ar.contra.ij.q.iij.c.enthemiū.§.hinc.⁊ ꝙ pctā ſanctoꝝ nō reuelabunt in die iudicij.arg.j.e.§.non itaqꝫ.
i ¶ Cui peccatū.Qd̄ ꝯfitet tribꝰ modis,oris ꝯfeſſione, cordis ꝯtritione,⁊ operis ſatiſfactione. Penitētia ī tribus ꝯſiſtit.

minis reis,ſi ex toto corde et manifeſta[a] confeſſione peccati penitentiam agāt,ſacramēti[b] celeſtis gratiā ꝑfundendam.

I dem.

Q Uantuſlibet[c] ergo mortuiꝰ fetor ſit,abolet omnis vbi ſacrū redoleuerit[e] vnguentū:⁊ ſurgit defunctus,et ſolui iubent eiꝰ vincula qui adhuc in peccato[f] eſt:tollit velamen[g] de facie eius,qd̄ veritatē gratie quā acceperat obumbrabat.ſed qꝛ venie donatꝰ eſt, reuelare faciē,aperire vultū iubet.non enim habet qd̄ erubeſcat[h] cui peccatū[i] dimiſſuꝫ eſt. in tanta em̄ gratia dn̄i, tātoqꝫ diuini muneris miraculo cum oporteret vniuerſos letari cōmouebant impij, et aduerſus Chriſtū ꝯciliū ꝯgregabāt,Lazarum[k] quoqꝫ interficere volebant[l]. Nōne merito eoꝝ[m] ſucceſſores[n] vos eſſe cognoſcitis: quoꝝ duritie heredes eſtis: nā ⁊ vos indignamini,⁊ cōtra eccleſiā ꝯgregatis ꝯciliū,qꝛ videtis mortuos in eccl'ia reuiuiſcere, ⁊ pctōꝝ indulgētie reſuſcitari. itaqꝫ[o] (qd̄ in vobis eſt) per inuidiā rurſus vultis interficere reſuſcitatos,ſed Jeſus nō reuocat[p] beneficia imo liberalitatis cumulos āpliſicat[q]: reuiuiſcit ſollicite ſuſcitatꝰ,⁊ celebrata reſurrectionis gr̄a letꝰ ad cenā[r] venit. I tem.

I Js poteſtatis[s] ſue gratiā negat (q̄ i remiſſiōe peccatoꝝ eſt) q̄ celeſtē eiꝰ poteſtatē[t] diabolico ſpū ſeparāt ab eccleſia dei, vt oīm tēpoꝝ hereticos[v] ⁊ ſchiſmaticos cōprehenderet: qbꝰ indulgentiā negat[x], quia omne[y] peccatum circa ſingulos eſt ac vniuerſos.⁊ infra. Quid mirum ſi ſalutem negatis alijs,qui veſtrā[z] recuſatis: licet ⁊ illi nihil a vobis differāt mone leproſo.

nemo.in fi.de qua quilibet vere penitens efficitur : vt.j.diſt.vj.qui vult.℣.laboret. vel ſacramenti.i.corporis et ſanguinis Chriſti: quia ex quo quis vere penitet,digne pōt ſuſcipere corpus et ſanguinem chriſti:⁊ ſm̄ hoc eſt rectus ordo in ſuperiori litera:et eſt ſenſus ſumimꝰ digne.i.poſſumus ſumere digne. v.ps. ſcđe. Penitēs vere,pōt digne Chriſti corpꝰ ſumere.

Q Uātuſlibet. ¶ Hec eſt.v.pars huiꝰ ſcđe partis diſt. Jn qua dicit ꝙ quantūcunqꝫ ſit pctm̄ magnū,tamē delet a gratia. Jo.de fan.

c ¶ Quātuſlibet. ¶ Caſꝰ. Jnuehit Amb. contra predictos hereticos , dicens ꝙ illi qui dicunt aliquē iterum penitere nō poſſe, volunt eos qui per contritionem ſuſcitati ſunt,iterum interficere:ſicut iudei voluerunt interficere lazarum a dn̄o reſuſcitatum. Joan. xij.b.

d ¶ Mortui.Tāgit de lazaro ⁊ de ſorore Martha q̄ dixit dn̄o precipiēti ſibi tolle lapidē:dn̄e iam fetet.

Additio Notandum eſt ꝙ Lazarus fetidus ſignificauit quelibet peccatorē ſe ⁊ alios ſuo exemplo corrumpentem:qui in bethania(que interpretatur domus obedientie,⁊ que ſignificat eccleſiam)ſuſcitatur a Chriſto. Fractio alabaſtri ſignificat fractionem corporis Chriſti in cruce per paſſionem.cuius odor totam domum.i.vniuerſalem eccleſiam implens,mortuos viuificat: quia fama paſſionis eius per totum orbem diffuſa,peccatores credentes iuſtificat.Pe. Quid lazarꝰ ſignificet.

e ¶ Redoleuerit vnguentum.i.virtutes ⁊ bona opera, vel Chriſti miraculū.vel gr̄a eſt illud vnguentū de quo dicit euangeliū ꝙ fracto alabaſtro.i.Chriſto lanceato et clauis perfixo repleuit totā domū.i.vniuerſalē eccleſiā de quo vnguēto dicit:ſicut vnguētū in capite ⁊c.in barbā ⁊c.prima barba in quam deſcendit,fuerūt apoſtoli: et ab eis deſcendit in barbam Aaron.i.epiſcopos ⁊ alios prelatos.Uel vnguentū.i.penitētia fructifera.iſtud vnguentū ꝯficit tribꝰ modis,ſcꝫ contritione cordis,ꝯfeſſione oris,⁊ ſatiſfactione operis. Alabaſtri fractio qđ ſignificet.

f ¶ Jn pctō.i.in pena peccati.ſ.ſatiſfactione.nō em̄ lazarꝰ reſuſcitatꝰ fuit in pctō.Dic ergo in pctō eſt q̄ ad eccleſiā:lꝫ de eo iam ꝯtritꝰ ſit quo ad deum.

g ¶ Uelamē.Qd̄ impediebat eū ne videri poſſet: vnde Eſaias:Oppoſuiſti nubē ne trāſeat oratio.

k ¶ Lazarū.Jſte fuit primus proditor inferni: et ideo diabolus ſuggerebat iudeis vt ipſuꝫ interficerent.
l ¶ Uolebāt.ſtulta volūtas erat:q̄ſi nō poſſet ſuſcitare occiſum,q̄ ſuſcitauit defunctū.
m ¶ Eorū.Jd eſt impiorum,ſcꝫ Judeorum.
n ¶ Succeſſores. Jd eſt imitatores: vt.j.q.j.cito turpē.
o ¶ Jtaqꝫ.de ꝯſe. di.iiij.queris. vj.ps ſcđe.
p ¶ Nō reuocat. Supra.xxij.q.ij.c. ſi quelibet.§.qn̄qꝫ. ij.xvj.q.ij.viſis.
q ¶ Amplificat, Quia dimittit peccatū,⁊ poſt ſeipſuꝫ cōfert: vt.l.diſt.penitentes.de conſe. diſt.iiij.nemo. Mat. xij.a.
r ¶ Ad cenā.Jpſe Lazarus ſcilꝫ vbi et ipſa martha miniſtrabat quando fuit inuitata a Si-

I Js poteſtatis ſue.¶ Caſus. Adhuc ꝓſeq̄tur Ambro.de hereticis q̄ per Judeos deſignātur. Et hunc caſum ſic ponit Laurentius. Loq̄tur Ambro.hic contra Judeos q̄ dicebāt Chriſtū in beelzebub noīe eijcere demonia,qbus dn̄s dixit: Qui peccat in filiū vel in patrem, remittit ei : q̄ vero peccat in ſpiritū ſanctū,non remittit ei,neqꝫ hic,neqꝫ in futuro. Jſti ergo Judei ſeparabāt celeſtem poteſtatē ab eccleſia,q̄ eum in beelzebub dicebāt eijcere demonia: qbꝰ dn̄s loquēs (vt predixi) complexꝰ eſt omnes hereticos tam illius temporis ꝗ̄ futuros. Quod omne,ſcꝫ ſeparare poteſtatē ab eccl'ia:eſt om̄e.i.magnū et grauiſſimū peccatum. Uel hoc ideo dicit q̄ in hoc delinquit,factus eſt omnium reus. Pctm̄ ī ſpm̄ ſācꝫ eſt irremiſſibile.

s ¶ Jis poteſtatis. Adhuc ꝓſeq̄tur Ambroſius de hereticis per predictos Judeos deſignatis.
t ¶ Poteſtatē.ſ.dimittēdi pctā,ſoluēdi ⁊ ligādi.
v ¶ Hereticos. Per Judeos,qui ſuſcitationem Lazari non credebant.
x ¶ Negat. Dicens. Uos in peccato veſtro moriemini, ⁊ hoc ſi perſiſtāt in hereſi: qꝛ cōuerſis preſto eſt indulgētia.xxvj.q.vj.ſi preſbyter.
y ¶ Omne peccatū.i.magnum peccatum. Uel ideo hoc dicit,qꝛ q̄ in hoc vno delinquit: factus eſt omnium reꝰ.j. diſt.v.fratres.
z ¶ Qui veſtrā.xlvij. diſt.c.ſicut.§.neceſſe.⁊ ibi. Conuenient nulli q̄ ſecum diſſidet ipſe.arg.ff.de edil.edi.cum autē.§.excipit,⁊ alibi. Qui ſibi non parcet,mihi vel tibi

qui a vobis penitētiā[a] petunt: arbitror[b] em̄ ꝙ ⁊ Judas[c] potuiſſet tāta miſeratione dn̄i nō excludi a venia, ſi penitētiā nō ſolū apud iudeos, ſꝫ apꝺ Chriſtū geſſiſſet[d]. ⁊ paulopoſt: Qui agit penitētiā, nō ſolū diluere pctm̄ lachrymis debet, ſꝫ etiā emendationib[e] operire ⁊ tegere[f] delicta ſuperiora vt non imputetur ei peccatum.

Idem in eodem.

NOnnulli enim ideo paſcunt penitentiā, vt ſtatim ſibi cōmunionem reddi velint. hi nō tā ſoluere ſe cupiunt ꝗ̄ ſacerdotē ligare[g]. ſua em̄ cōſciētia nō tā ſe exuūt, ꝗ̄ ſacerdotē induere cupiūt cui preceptū eſt. Nolite[h] dare ſanctū canib[i], neqꝫ miſeritis margaritas ante porcos[k]: hoc eſt, imundis ſpiritib ſacre cōionis non ſunt facile tribuēda ꝯſortia[l].

Idem in eodem.

SUnt ꝗ arbitrant̄ hāc eſſe penitentiam, ſi abſtineāt a ſacramētis celeſtib. hi ſeueriores in ſe iudices ſunt, qui penā preſcribunt ſi remediū[m] declinant: quos ob penā conuenīebat dolere, q: celeſti fraudarent̄ gr̄a. et paulopoſt. Facilius[n] autē inuenit̄ ꝗ innocentiā ſeruauerit, ꝗ̄ ꝗ cōgrue[o] egerit penitētiam peccati, vbi acquirende[p] ambitio dignitatis[q], vbi vini effuſio[r], vbi ipſius copule coniugalis vſus[ſ], renunciandum ſeculo[t] eſt: et ipſi ſomno minus indulgendum eſt ꝗ̄ natura[v] poſtulet. interpellādū eſt gemitib: irrūpendum eſt ſuſpirijs, ſequeſtrādū eſt orationib: viuēdū eſt ita vt in tali[x] vita huic moriatur vſui: ſemetipſum homo abneget, et totus immutet̄. ⁊ infra. Nemo in peccatis[y] poſitus arrogare ſibi debet authoritatē aut vſurpationē ſacramentorū, q: ſcriptum eſt: Peccaſti: quieſce[z]. et paulopoſt: Dicimus[a] ergo agendam penitentiā ⁊ eo tempore quo culpa deferueſcat[b] luxurie: et in peccati captiuitate poſitos reuerētiores[c] non vſurpatores eſſe debere. et infra. Nā ſi Moyſi accedere ꝓpius geſtienti vt cognitionem celeſtis myſterij[d] audiret, dicitur: Solue[e] calceamentum

quomodo parcet? Alia litera habet noſtraꝫ. i. a nobis accipere. xxiij. q. v. ſi non licet.

a Penitētiā. Nō ergo lꝫ accipere penitētiā ab heretico ſicut nec euchariſtiā: vt. xxiiij. q. j. c. vlt. ſꝫ baptiſmū bene in neceſſitate: vt. xxiiij. q. j. ſi quem.

b Arbitror. Id eſt certus ſum. nā quantuſlibet ſit fetor, aboletur ꝑ penitētiam: vt. ſ. eo. quantuſlibet.

c Judas. j. diſt. vj. ꝗ vult. in pn.

d Geſſiſſet. ſed iuit ipſe ad diuiſos j. di. iij. Judas.

e Emendationibus. ergo nō ſufficit ſola cordis contritio. ⁊ ita facit ad ꝓpoſitū Grani.

f Et tegere. j. diſtin. iij. ille rex.

vj. ꝑs ſcde. Nonnulli. Hec eſt. vj. pars ſcde partis huius diſt. In qua reprehendit eos qui paruas penitētias poſtulant a ſacerdote propter faſtidium benefaciēdi.

Mat. vij. a. Jo. de fan.

Caſus. Quidā poſtulabant penitentiam a ſacerdotibus vt ſtatim in priſtinū ſtatum reuertant̄. hi potius obligant ſacerdotes ꝗ̄ ſe abſoluūt: quibus ſacerdotibus dictū eſt, nolite dare ⁊c.

g Ligare. in ſe onus penitētie ſuſcipiēdo: qꝺ poteſt et debet quādoqꝫ ſacerdos. j. di. vj. c. j. Uel indiſcrete ſoluēdo. arg. l. diſt. ſi ꝗs prepoſtera.

h Nolite. ſ. xj. q. iij. nolite.

i Canibus. prius. iam em̄ poſt penitentiā canes non ſunt. ⁊ intellige canib. i. manifeſtis. nā de occultis ſecus. de conſe. diſt. ij. non prohibeat.

k Ante porcos. i. peccato ſordidatos.

l Cōſortia. q: ſumma ⁊ ima ſociant̄ ⁊c. vt de ꝯſe. diſ. ij. qꝺ ſit ſanguis. ⁊. xliij. diſt. in mādatis.

SUnt ꝗ. Caſus. Quidā erāt ꝗ nolebāt accipere penitentiā a ſacerdotib, nec de peccatis ſuis ſatiſfacere ⁊ dolere, putātes ſibi ſufficere ſi ꝓpria authoritate a ſacramentis abſtineāt. quos Ambro. in hoc ca. reprehendit, hortās eos multipliciter vt doleant ⁊ ſatiſfaciant de ſuis delictis. quod ꝓbatur exemplo Moyſi. Preſcribunt, id eſt imponunt ⁊ prefigunt ſibi penitētiam talem ſcriptam in Geneſi.

m Si remediū. i. penitentiā, per quā conſequunt̄ remediū. vel cōmunionē, de conſe. diſt. ij. ſi ꝗs intrat eccleſiam. ⁊. j. e. qui ſanctus.

n Facilius. j. eo. diſtinct. iij. ca. j. hec de charitate. et ca. reperiuntur.

o Congrue. ⁊ ita eſt arg. ꝙ facilius de nouo aliquid acquiritur ꝗ̄ recuperetur amiſſum: vt. j. diſt. iij. reperiūtur. ⁊ dicit Boetius: Facilius eſt ad virtutem erigere nouos, ꝗ̄ reuocare veteres vel preteritos.

p Acquirēde. in hac vita ſupple: tunc cōgrue ſeꝗtur vbi ⁊c. Uel dic vbi. i. in penitentia debent ceſſare que ſequuntur. Uel ſic ordina literam: renunciandum eſt ſeculo, vbi acquirendum eſt.

q Ambitio dignitatis. que reprobat̄. viij. q. j. in ſcripturis.

r Uini effuſio. ꝗ reprobat̄. ſ. xxxv diſtin. ca. j.

ſ Copule cōiugalis vſus. ꝗ qn̄qꝫ minus licitus eſt. xxxij. q. iiij. origo.

t Seculo. quo ad ambitionem dignitatis. xl. diſtinc. multi. Eccl. xxj. a.

v Natura poſtulet. argu. contra illos qui dormiunt in ſcholis. ⁊ ita debem ꝓpriā naturam expugnare, licet cōtraria ſit medicina. j. de ꝯſe. diſ. v. contraria. Dormiendū nō eſt i ſcholis. Exo. iij. b. Actu. xiij. d.

x In tali. quia maioris eſt pene iter homines viuere ⁊c. C. de apoſta. hi qui ſanctam.

y In peccatis mortalibus. q: cum veniali non ꝓhibetur. de conſe. diſt. ij. quotidie.

z Quieſce. i. abſtine a ſacramētis. Arg. ꝯtra ꝓmouendos ꝗ poſt baptiſmū peccauerūt. xxv. diſt. primū.

a Dicim. hic agit de tēpore agēde penitētie. q. d. ſi in iuuētute nō penituim, ſaltē in ſenectute peniteam. Penitēdi tēp.

b Deferueſcat. al's deſueſcat. j. di. iij. in ſalicib.

c Reuerentiores. i. propter reuerentiā abſtinere ab euchariſtie perceptione.

d Myſterij. ſcꝫ quare rub ardēs nō cōburebatur in monte Oreb. Rub eſt vgo Maria. ignis ardens in rubo nec cōburēs eſt ſpūs ſanct in beata Maria: ꝗ deſcēdēs in eā nō violauit eā. ⁊ ſm̄ hoc qꝺ ſequit̄, ſolue calceamenta ⁊c. ſi itelligit̄ calceamētū qꝺ fit de mortuis aialib, eſt prau intellect phariſeorꝫ dicētiū: ſi peperit, ergo cū viro ꝯcubuit. dicit̄ ergo Moyſi. i. cuilibet chriſtiano, ſolue calceamēta ⁊c. i. exue talē itellectū. fallit in btā Maria, que virgo ante partū ⁊ poſt partū Chriſtū peperit. Rubus ardēs ꝗ nō ꝯburebat̄ ꝗd repſentabat.

e Solue. i. opera mortua de affectib tuis: q: nullus

De⁹ a q̄ videri pōt. digne ↄſpicere vel deum videre poteſt, niſi cūcta terrena et mortalia vitia deponat. vnde talis veterum conſuetudo erat, vt ſi ſpōſus ſponſam repudiaret, in ſignū repudij diſcalceari iubebatur. de hoc dicitur. viij. q. j. olim. et ideo Moyſes diſcalceari iubet, ne ad eccleſiam que in rubo ſignificat, quaſi ſponſus accedat calceat⁹. hoc enim ſeruandū eſt Chriſto, qui verus eſt ſponſus: de q̄ Joānes ait: Cuius non ſum dign⁹ ſoluere corrigiā calceamenti ei⁹ ⁊c̄. de ↄſe. diſ. iiij. per aquam.

a ℂ Pedes. i. affectiones. vnde Augu. ſuper illū locū: Jn laqueo illo quē abſconderūt, comprehenſus eſt pes eorum: dicitur pes aīe amor: ⁊ ſi eſt ad bonum, dicit̄ charitas. ſi ad malū, dicitur cupiditas.

Pedes ꝓ affectionib⁹ accipiūtur.

b ℂ Abſoluet. antequā ad ſacramenta accedat.

Apoc. ij. b. c ℂ Lapſus. hoc idem dicit Boeti⁹. Jnfeliciſſimum genus infortunij eſt fuiſſe felicem.

Tob. iiij. b. d ℂ Unde. Jd eſt a quo ſtatu. l. diſti. quia ſanctitas.

Miror. ℂ Caſus. Quidā ſtulti ſacerdotes erant in eccleſia: qui cum viderēt quoſdā peccatores non recte penitere, nec veniam recipere: alios ad penitentiā recipere nolebant: quos hic redarguit Cyprianus et q̄ eos recipere debeant, probat authoritate Joā. in Apoca. ⁊ authoritate Tobie.

e ℂ Priora. l. diſt. dño ſancto.

f ℂ Eleemoſyna. ſ. interior: vt. j. diſti. iij. c. incaſſum. §. ſz ꝓba. Uel exterior liberat a morte. i. a pctō occaſional'r, q̄ citi⁹ illuſtrat̄. j. e. medicina. q̄ ſicut ſeta filū introducit, ita timor ſeruilis charitatē ⁊c. j. di. iiij. q̄ vult.

g ℂ Semel. hinc collige peccata nō redire. j. di. iiij. ca. in domo. §. itē ſecūdū. ⁊. xxiij. q. iiij. ſi illic.

h ℂ Ab ea. i. a morte actualiū pctōꝝ. d ↄſ. di. iiij. c. j. ⁊. ij.

Importuna. ¶ Caſ⁹. Peccatorib⁹ ⁊ penitētib⁹ venia tribuit̄, ⁊ ſemper eſt penitētia faciēda lz quis ſit in mortali pctō, vt veniā impetret: qd̄ ꝓbat̄ exēplo mulieris Chananee que per ſuā importunitatē vel inſtātiam meruit a dño exaudiri. et exemplo amici qui ab amico tres panes impetrauit: et latronis qui in cruce meruit veniā: ⁊ quibuſdam alijs exemplis que in litera facile videbis. ¶ Perijt. i. perire meruit: vel digna fuit perire, vel peritura eſſe credebatur. ¶ Martyrium. non in veritate fuit martyrium, ſed ſimilitudine facti.

ℂ Importunā. ¶ Caſus. Probat in hoc ca. q̄ inſtanter bona faciēda ſunt, licet quis ſit in mortali peccato, vt impetret veniam, ſicut chananea, ⁊ ſicut amic⁹ ab amico tres panes impetrauit. latro etiā meruit veniam. ⁊ alijs exēplis vtitur.

Bona inſtanter ſunt facienda.

pedū tuorū: quanto magis aīe noſtre pedes[a] exuere vinculis corporalib⁹ ⁊ nexu mundi iſti⁹ greſſus ei⁹ debemus abſoluere[b]. ⁊ infra. Nihil eſt quod tam ſummi doloris ſit, q̄ ſi vnuſqſq̄ poſit⁹ ſub captiuitate peccati recordet̄ vnde lapſ⁹[c] ſit, atq̄ vnde[d] ceciderit, ⁊ q̄ ad corpora atq̄ terrena ab illa ſpecioſa et pulchra diuine conditionis intentione defluxerit.

Item Cyprian⁹ epiſcop⁹.

Miror autē quoſdam ſic obſtinatos eſſe, vt dandā non putēt lapſis penitētiā, aut penitētibus exiſtiment veniā denegandā, cū ſcriptū ſit: Unde ceciderꝭ memēto, ⁊ age penitētiā, ⁊ priora opa fac. qd̄ vtiq̄ ei dicit̄ quē cōſtat cecidiſſe, ⁊ quē dñs hortat̄ per opera rurſus exurgere, q̄ ſcriptum eſt: Eleemoſyna[f] a morte liberat. nō vtiq̄ ab illa morte liberat, quā ſemel[g] chriſti ſanguis extinxit: ⁊ aqua nos ſalutaris baptiſmi ⁊ redemptoris noſtri gr̄a liberauit: ſz ab ea[h] que per delicta poſtmodū ſerpit.

Item Hieronymus.

Importuna in euangelio mulier tandē meruit audiri: ⁊ clauſo cū ſeris[i] oſtio[k] media lz nocte[l] ab amico amicus panes[m] tres accepit. De⁹ ipſe q̄ nulli⁹ in ſe ſuperari virib⁹ pōt, publicani p̄cib⁹[n] vincit̄[o] † Niniue ciuitas q̄ pctō perijt[p] fletib⁹ ſtetit[p]. Quorſum iſta tā lōgo repetita principio: vcz vt paruū magnus aſpicias: vt diues paſtor morbidā ouē nō cōtēnas. Chriſt⁹ i paradiſum de cruce etiā latronē tulit: ⁊ ne qs aliqñ ſerā ↄuerſionē putaret fecit homicidij penā martyriū[r]. Chriſt⁹ inquā ꝓdigū filiū reuertētē let⁹ amplectit̄, ⁊ nonagintanouē pecudib⁹ derelictꝭ: vna ouicula q̄ remāſit, humerꝭ boni paſtorꝭ aduehit̄. vbi vero peccator intelligēs vuln⁹ ſuum tradit medico ſe curādū ibi nō eſt virga neceſſaria, ſz ſpūs lenitatꝭ[ſ]. Qd̄ autē omi peccāti authoritate Ambroſij[t] venia ꝓmittit̄, falſum videt̄. q̄buſdā enim venia denegatur[v], aut ex magnitudine peccati, aut ex gradu officij. Unde Joannes in epiſtola ſua: Eſt peccatum[x]

Mat. xv. b. i ℂ Cū ſeris. i. taciturnitate predicatorum.

Luce xj. a. k ℂ Oſtio. i. intelligentia ſcripturarum.

Luce xviij. b l ℂ Nocte. i. in ꝓfundo vitiorū poſitus.

† alꝭ ſuperat̄. m ℂ Panes. i. fidē ſancte trinitatꝭ.

Jone iij. n ℂ Precibus. illis ſcz, de⁹ ꝓpitius eſto mihi pctōri.

Luce xviij. f. o ℂ Uincit̄. Quia regnū celorū vim patitur. j. q. iij. ſaluator.

p ℂ Perijt. i. perire meruit. ſilis expoſitio. xxiiij. q. iij. ſi qs nō recto.

q ℂ Stetit. i. non perijt.

r ℂ Martyrium. Non rei veritate fuit martyrium, ſz propter ſimilitudinē facti. Uel ideo dicit̄ pena conuerſa in martyriū: q̄ per fidem ⁊ patientiam quam tūc habuit, dignus fuit eterno premio, ſcz vt intraret ſtatim ad vitam, ſicut et illi qui patiuntur martyriū: vt. j. de cōſecra. diſtinc. iiij. baptiſmi vicē. contra. ibi em̄ dicitur q̄ latro non ꝓ nomine Chriſti crucifixus eſt: ſed ꝓ meritis facinorꝝ ſuorꝝ, ⁊ pena nō facit martyrē, ſed cauſa: vt dicit Auguſtin⁹. quare martyriū non fuit: qd̄ ⁊ verū eſt. ei⁹ ergo pena martyriū dicitur ratione eterni premij qd̄ quaſi martyr recepit ↄfitēdo, vel ratione ↄfeſſionis quam in patibulo habuit. ſicut em̄ martyr, ſic latro inter penas Chriſtū ↄfiteri non timuit.

Luce xv. g. Mat. xviij. iij. ps. Latro bon⁹ an fuerit martyr. Joā. v. d.

ſ ℂ Lenitatꝭ. arg. iudicē potius debere ſequi miſericordiā q̄ rigorē. xxiij. q. ij. legatur. ſ. di. xlv. lz plerūq̄. ſ. ij. q. v. quanto. ſ. di lxxxvj. odio.

ℂ Quod autē ¶ Hec eſt. iij. pars diſ. in qua ꝓbat q̄ oīa de⁹ dimittit penitēti. q̄ autē morit̄ ipenitēs, ille peccat in ſpiritū ſanctū, cui nunq̄ dimittetur. Jo. de fan.

ℂ Caſus. Probatum eſt. ſ. authoritate Ambro. q̄ penitenti venia tribuitur. ſed contra obijcit Gratianus, vt cōtrarietatem illam poſtea ſoluat.

t ℂ Authoritate Ambro. ſ. e. nemo pōt. ſ. e. iportuna.

v ℂ Denegatur. i. videtur denegari.

x ℂ Eſt peccatū. Aliter hic exponit magiſter iſtam authoritatem q̄ exponatur. j. eo. §. poteſt. et exaudi autho=

ad mortē: quis orabit pro eo? Alibi[a] quoqꝫ legit̃. Quis miſerebitur incātatori vulnerato a ſerpente? Idem.

SI ſacerdos[b] peccauerit, quis orabit pro eo? Sed huiuſcemodi interrogatiões nō ſemp[c] negationē inferūt: ſꝫ poti⁹ difficultatē[d] vel raritatē notāt: vt eſt illud euangelij: Quis putas eſt fidelis ſeru⁹ ⁊ prudēs ⁊c. Hinc etiaꝫ Ambroſi⁹. Deus quis[e] ſimilis erit tibi? non vtiqꝫ nullus: quia imago dei patris fili⁹ eſt. Similiter accipiēdū eſt, quis orabit ꝑ eo? hoc eſt, ſingularis vite aliquis debet orare ꝑ eo q̇ peccauit in dño. nā quō Joannes diceret nō orādū ꝑ delicto grauiori, q̇ tñ legiſſet moyſem rogaſſe[f] ⁊ impetraſſe vbi erat p̄uaricatio volūtaria: qui ſciret etiā hieremiā[g] rogaſſe? Pōt etiā ſm Aug. alit̃ itelligi illd Joānis: Eſt pctm̄ ad mortē ⁊c. vt nulla ſit eius ⁊ ſuperiorꝫ cōtrarietas. ait em̄, eſt pctm̄ ad mortē ⁊c. non ꝑ illo[h] dico vt roget q̇s. de quo pctō qm̄ expreſſum nō eſt, poſſunt[i] multa et diuerſa ſentiri. Ego autē dico hoc pctm̄ eſſe, fidem que ꝑ dilectionē operat̃, deſerere vſqꝫ ad mortē[k]. hoc ē etiā blaſphemia in ſpiritū ſanctū: quā neqꝫ in hoc ſeculo neqꝫ in futuro dimittēdā[l] dñs in euāgelio aſſeruit. ſiue autem delectatione pcti, ſiue deſperatione venie vſqꝫ ad morteꝫ q̇s in pctō ꝑſeueret: iuſtū eſt vt ſine fine puniat̃ qui ſine fine peccauerit. Unde Greg. papa.

VOluiſſent iniqui, ſi potuiſſent, ſine fine vi-

ritatem iſtam de peccato in ſpiritum ſanctum: vt exponit Auguſtinus.j.eo.§.poteſt.
a ¶ Alibi. In libro Jeſu filij Syrach.
b ¶ Si ſacerdos. In libro Regum.
¶ Sed huiuſcemodi. ¶ Caſus. Gratianus ſoluit predictā cōtrarietatem dicens ꝙ huiuſmodi interrogationes: ſi ſacerdos peccauerit ⁊c. inferūt difficultatē ⁊ varietatē: ꝙ difficile fiat vt aliqua ſingularis perſona oret pro ipſo. et ad hoc ꝓbandū quaſdam authoritates inducit.
c ¶ Nō ſemper. ȝ.xxxij.q.vij. quid in omibus.ff.commo.l.ad eos.ff.locati.l.ſꝫ ⁊ de dāno.
d ¶ Difficultatē. hoc referas ad delicti varietatem, et ad interceſſorē ſpiritualem.
e ¶ Deus q̇s. Qr imago, ⁊ etiā quelibet fidelis anima j.diſt.xxi.illa anima.ſꝫ et homo habet ſimilitudinem dei.j.xxxiij.qōe.v. hec imago.triplex eſt igitur imago ſiue ſimilitudo: identitatis, ſm quā tātū filius dei eſt imago patris. imitationis, ſm quam dicitur ꝙ magna nauis eſt imago alicuius domus, ⁊ diſcipulus magiſtri. ſimilitudinis expreſſe, vt ſigillum in cera depingitur.
f ¶ Rogaſſe. Pro pctis Hieruſalem. vnde in libro machabeorum legitur ꝙ Judas Machabeus cum deberet pugnare cum ſuis paucis cōtra Nicanorē qui erat cum multis, ad confortationē ſuorum retulit ſomniū quod in precedenti nocte viderat: in hūc modū. Uiderat Oniam ſacerdotem manus ad celum protendentē, ⁊ orantē pro populo Judeorꝫ, ⁊ poſtea apparuiſſe alium virum etate et gloria mirabilem circa illum Oniam, et dixiſſe. Hic eſt amator populi iſrael: hic eſt qui multum orat pro populo et pro ciuitate ſancta.
g ¶ Hieremiam dei ꝓphetā. extendiſſe autē Hieremiā dextrā, ⁊ dediſſe Jude gladiū aureū, dicētē. accipe ſanctum gladiū munus miſſum a deo quo deijcies aduerſarios populi mei iſrael. qua viſione confortati qui erāt cū Juda, impetum fecerunt in hoſtes ⁊ Nicanorem interfecerunt, et.xxx.milia de ſuis.
¶ Poteſt. ¶ Caſus. Ponit Gra. aliam ſolutionē: ⁊ ad authoritatem Joan. vt intelligatur de eo qui peccat in ſpiritum ſanctum, ⁊ contra fidem, pro quo non eſt orādum poſt mortem ſi vſqꝫ ad mortem in tali crimine perſeuerauerit. et ad hoc probandum inducit ca. ſequens. Non dico, i. non precipio. Dico, id eſt precipio.
h ¶ Pro illo. quia non ꝯſequit̃ qđ in carne nō ꝓmeruit. ȝ.eo.multiplex.§.j. Dico vt pro eo non roget quis, poſt mortē. ⁊ ita exaudi pro pctō in ſpm̄ ſanctū: qđ eſt finalis impenitentia vt hic innuit Auguſtinus: quo caſu exaudi.ȝ.xiij.q.ij.pro obeuntibus. licet H. illud intelligat de ſpecialibus orationibus.
i ¶ Poſſunt. argu. quod non eſt definitum, poſſe definiri.xxij.q.v.hoc videtur. argu. contra.xxvj.q.j.ꝙ ſi dormierit.ij.queſtione.v.conſuluiſti.
k ¶ Ad mortē. vnde alibi Aug. Tāta labes eſt illius peccati, vt humilitatem p̄nie ſubire nō poſſit: qđ quidē† ꝯmittit q̇ſq̇s ex ſola inuidia vnitateꝫ eccleſiaſticā impugnat, ⁊ diabolo ſciēter attribuit opera ſpiritus ſcti. vnde nec chr̄s in paſſione ꝓ talib⁹ orauit, ſꝫ ꝓ eis q̇ ignorāter crucifigebāt eum, dicēs. Pater ignoſce illis: qr neſciūt q̇d faciunt.
l ¶ Dimittendā. Peccatū in ſpm̄ ſāctū dr generaliter oē pctm̄ mortale: qr qui vnā ꝑſonam offendit: ⁊ aliā. ſpeciali⁹ vero peccatū eſt qđ ex odio vel ex malignitate ꝓcedit. nā ſpūs ſanctus eſt amor ⁊ benignitas. ſm alios pctm̄ in ſpm̄ ſctm̄ eſt obſtinatio mentis. Eſt autē obſtinatio mentis in pctō obdurata pertinacia, quā impenitentia finalis comitat̃. Prouenit aūt hmōi obſtinatio interdū ex deſperatiōe: puta cū quis credit ſuorꝫ delictorꝫ magnitudinem diuinam miam exceſſiſſe, et ob hoc de vitijs aſcendit ad vitia, iuxta illud qđ ait Cain: maior eſt iniq̇tas mea q̄ꝫ vt veniam merear: vt.j.§.deniqꝫ. Interdū ex p̄ſumptione: puta cū q̇s ſecur⁹ delinq̇t, tāq̄ꝫ de⁹ ꝓ tēpali flagitio nō ſit eternū ſuppliciū daturus. in quo pcti gn̄e refert Hiero. ſe Origenē deprehendiſſe, q̇ poſt mortē anathematizat⁹ eſt: vt xxiiij.q.ij.c.vlti. Psi. itē ſi ad tpa. Uel putans in articulo mortis ſufficiēter penitere vt latro: de quib⁹ ap̄ls. Maledictus hō qui peccat in ſpe. Itē in ſpm̄ ſanctū pctm̄ eſt ſm alios fraterne gr̄e inuidia: puta ſi de gr̄a a deo fratri collata inuideas, ne tibi p̄ferat̃. ar.ȝ.viij.diſ.q̇ ꝯtēpta. Item ſm alios peccare in ſpm̄ ſanctū eſt blaſphemia in ꝑſonā ſpūs ſcti. de talib⁹ habet̃ de ꝯſe.di.iiij.hi ꝓ heretici. Itē ſm alios pctm̄ in ſpm̄ ſanctū eſt finalis impenitentia: pctm̄ ſcꝫ qđ durat vſqꝫ ad mortē, vt vſqꝫ incluſiuū ſit. qđ hic Auguſtin⁹ potius velle videt̃.j.di.iiij.inter hec hircū. Sꝫ ſolet q̄ri vtrū finalis ipenitētia poſſit deſinere eſſe? Rn̄. Iſte termin⁹ finalis ipenitētia, duob⁹ modis accipit̃. Ineſt em̄ alicui impenitētia finalis qn̄ nō hꝫ propoſitū penitendi: hoc pōt deſinere eſſe: qr hoc propoſitū pōt habere in hoc inſtanti, ⁊ cras non. Itē eſt etiā finalis impenitentia† quedā qualitas que ineſt alicui ex eo ꝙ nunq̄ꝫ penitebit: iſta non pōt deſinere eſſe ſubiecto exiſtente: q̄ ſi ponat̃, oportet dici ꝙ nunq̄ꝫ eam habuit.
VOluiſſent. ¶ Caſus. Mali vellent ſemper viuere, vt ſemꝑ in peccato manerēt, vñ ad magnam per-

Eccli. xij.c.
j.reg. ij.c.
Mat. xxiiij.
Mal. xxxij.
j.reg. ij.c.
j.Jo. v.d.
Imago eſt triplex.
Jude machabei ſomnium.

† Supradicta breuit cōphēdas: et dic ꝙ ſex modis i ſpiritū ſanctū peccatur. duob⁹ modis erga deū. p̄ſūptione: vt Origines. deſpatiōe vt Judas.j.e.diſ.iij ſceleratior. Duob⁹ erga ꝓximū. Odio fraterne cogitatiōis ⁊ impugnatione agnite veritatis. xj.q.iij. nolite timere. Duob⁹ erga ſe ipſum: finali impenitentia, ⁊ peniter penituiſſe xvij.q.iiij.ſunt q̇.⁊ ad. de qđ dr h⁹ etiā no.j.di.ij.ſciendū.Ar.

timet iuſtitiam iudicātis vt perpetuo ſint in ſupplicijs, qui in hac vita ſemper volunt eſſe in peccato.
a ¶ Nunq̄. Aſſidue enim peccantium non miſeretur deus. vt. ſ. xxiij. diſtinct. diaconi. et venia impenitenti ꝛc. xxiij. q. ij. legatur. ꝛ ideo ſemper obnoxij pene perſiſtēt: vt. j. di. vij. in fi.

his. inducit authoritates noui teſtamenti, et poſt ex omnibus concludit. in. §. ex his. et omnes ille authoritates intelliguntur cum quis confiteri contemnit.
m ¶ Serpens. Id eſt diabolus, qui ſerpente vtebatur tanq̄ organo. Uel intellige ad literam.

¶ Ex his. ¶ Hec eſt. iiij. pars diſt. in qua ꝓbat ꝑ. xxxvj. autho. ꝙ ſi q̄s non cōfitet̄ nō ſaluat̄: ſi petijt, ſufficit cōfeſſio que fit primo deo, deinde ſacerdoti qui loco dei iudicat. Ioā. de fan.
iiij. ps. ¶ Caſus. Concludit Gra. ex prealle gatis eorū ſententiā in vnū perſtringēsꝙ peccatū non dimittit̄ ſine oris confeſſione, ꝛ operis ſatiſfactione. Poſtea ꝑ multas probatiōes ꝛ multa argumenta nititur idem probare: incipiēs a peccato primi hominis: qḋ non niſi cōfeſſione eſt dimiſſum. et ꝓbatio Gratiani ꝓtendit̄ vſq̄ ad illū. §. his authoritatibus. Et non facit. §. niſi vſq̄ ad. §. illum ex his oībus. Quidam tn̄ faciūt ibi duo. c. ſ. puteus et introite. vñ ſm̄ ꝙ habent in libris ſuis, poſtea ponūt
Mat. xxj. c. in gloſ. Sed certe non videtur ꝙ ibi debeāt eſſe ca. etiā ſm̄ Gra. et ſi aliqḋ eſt ibi, caſ⁹ eſt planus. Idem etiam voluit Bene.
b ¶ Ex his itaq̄. infert ex premiſſis authoritatib⁹ vſq̄ ad. §. deniq̄.

uere, vt potuiſſēt ſine fine peccare. Oſtendunt quia in peccato ſemper viuere cupiunt, qui nunq̄ [a] deſinunt peccare dum viuunt. Ad magnā ergo iuſtitiā iudicantis pertinet vt nunq̄ careāt ſupplicio, qui in hac vita nūq̄ voluerūt carere peccato. Ex his [b] itaq̄ apparet ꝙ ſine cōfeſſiōe oris, ꝛ ſatiſfactiōe opis peccatū nō remittitur. nā ſi neceſſe eſt vt iniq̄tates nr̄as dicam⁹ vt poſtea iuſtificemur: ſi nemo [c] pōt iuſtificari a pctō, niſi antea cōfeſſus fuerit pctm̄: ſi cōfeſſio ꝑadiſū [d] aperit, veniā acquirit: ſi illa ſolū cōfeſſio vtilis eſt q̄ fit cū penitētia: (in quo notat̄ aliḋ eſſe cōfeſſio: aliḋ penitētia: ſiue interior ſiue exterior accipiatur) ſi ille q̄ promittit veniā occulte apud deū nō apud eccleſiā penitētiā agēti, fruſtrat̄ [e] euāgelium, et claues datas eccleſie, ꝓmittit etiā quod deus negat delinquēti: ſi nemo pōt conſequi [f] veniam, niſi quantulamcūq̄, etſi minorem q̄ debeat, peccati ſoluerit penaʒ: ſi ſolis [g] ſacerdotibus ligandi [h] ſoluendiq̄ poteſtas [i] a deo tradita eſt: ſi nullus veniā accipit, niſi eccl̄ie ſupplicationibus [k] ipſaʒ impetrare contendat: concluditur ergo ꝙ nullus ante confeſſionē oris, et ſatiſfactionem operis pctī abolet culpā. Deniq̄ [l] vt perſpicue appareat neminē ſine cōfeſſione a peccato mūdari: ab ipſius humani generis principio ſumam⁹ exordium. Peccato trāſgreſſionis primi parētes corrupti, a dño ſunt req̄ſiti de culpa, vt peccatū qḋ tranſgrediendo cōmiſerant, cōfitendo delerent. Serpens [m] autē de culpa requiſit⁹ non eſt: q2 per cōfeſſionē [n] non reuocabatur [o] ad vitam. Cain quoq̄ cuʒ prime ꝑuaricationi fratricidiuʒ addidiſſet, ſimilit̄ a dño de culpa req̄ſitus eſt dū ei dr̄: Ubi eſt abel frater tuus? Sed q2 ſuperbus peccatū ſuū cōfiteri noluit, poti⁹ mendaciter negando deū fallere conatus eſt dicēs: Nūq̄d cuſtos fratris mei ſum ego? indignus venia iudicat⁹ eſt: vnde in deſperationis profundū merſus eſt dum ait: Maior eſt iniquitas mea q̄ vt veniam merear. Uagus ꝛ ꝓfug⁹ exijt a facie dñi, ſignificās eos q̄ peccata ſua cōfiteri diſſimulant, reſpectu diuine miſerationis īdignos haberi. Reges [p] q̄q̄ q̄ ignorantia ducti in Abrahā delīq̄rāt: nō niſi eodē orante ſanari meruerunt. In quo figurat̄ ꝙ paſſiones [q] morum non ſanātur niſi orōnib⁹ [r] eccl̄ie. Moyſi quoq̄ precepit [ſ] dñs vt lepra [t] ſiue in

n ¶ Confeſſionē, ꝛ quia in ſeipſo inuenit originē peccati.
o ¶ Non reuocabat̄. q2 irremediabile fuit peccatum eius, ꝛ impoſſibile eſt eū reuocare ad penitētiā: vt. j. diſ. ij. §. quod autē reprobi. ver. impoſſibile. hominis autē peccatum fuit remediabile, et hoc duabus de cauſis: quia totum genus humanuʒ perierat de peccato Ade, ſʒ non tota angelica natura pctō diaboli. Itē homo incitatorem habuit ad malum: quod non habuit angelus. et ideo per alium iſte non debuit iuuari, ſicut nec ille per ſe potuit ſurgere. et ideo peccatum diaboli fuit irremediabile, et non peccatum hominis.
Pctm̄ diaboli fuit irremediabile ſʒ hois remediabile.
Gen. iij. b.
Gen. iiij. b.
p ¶ Reges. pharao rex egypti. de quo habetur. ſ. xxij. q. ij. c. vtilē. §. ecce que. ꝛ Abimelech rex gerare d̄ quo habetur. xxxij. q. iiij. nemo ſibi. et ſ. xxxiij. q̄ō. j. ſi per ſortiarias.
Gen. xij. b.
Gen. xx. ca.
q ¶ Paſſiones. id eſt delicta. xv. q. j. illa.
Gene. xxvj.
r ¶ Orationib⁹. ſ. xxxiij. q̄ō. j. ſi per ſortiarias.

c ¶ Si nemo. ſ. e. diſtin. nemo poteſt.
d ¶ Paradiſum. ſ. e. diſt. ecce nunc tempus.
e ¶ Fruſtratur. ſ. e. diſt. agite.
f ¶ Conſequi. ſ. e. diſt. c. nullus.
g ¶ Si ſolis. ſ. e. diſt. verbum.
h ¶ Ligādi. i. imponēdi ſatiſfactionē vel relaxandi.
i ¶ Poteſtas. no. ſolis ſacerdotibus poteſtatem ligandi traditam.
k ¶ Supplicationibus. ſ. ea. diſt. multiplex.
l ¶ Deniq̄. ab iſto loco vſq̄ ad ca. quamobrem: ꝓbat xxij. authoritatibus ſcilicet peccata non dimitti ſine oris confeſſione. authoritates veteris teſtamētī inducit vſq̄ ad. §. in euangelio. Ab illo. §. in euangelio vſq̄ ad. §. ex

ſ ¶ Precepit domin⁹. in Leuitico. capite. xiij. circa principium.
t ¶ Ut lepra. Id eſt aliqua macula. Sunt autem quatuor genera lepre. in cute. in capillis. in domo. i veſte. In capillis lepra dicitur alopecia. fluentibus ſanie capillis, ſi in caluitio vel in alia parte capitis alb⁹ vel rufus color inuēt⁹ fuerit, plaga lepre eſt. In cute lepra cognoſcit̄, ſi in ea fuerit alba id eſt pallida albedo, vl̄ puſtule, ꝛ huiuſmodi. lepra veſtis erat macula alba vel ruffa. Silr̄ in domo dicebat̄ lepra talis macula, ꝛ macula i pariete pallore vel rubore deformis. et oīa iſta iudicabant̄ arbitrio ſacerdotis. Si enim in homine lepra nō erat perſpicua: recludebat eum ſacerdos in domo ſua ſeptem diebus:
Lepre genera ſunt quatuor.

quibus expletis ſi nō creuerat lepra, iterum recludebat eū alijs. vij. diebꝰ. ꝙ ſi nec tūc creuerat, mūdū eum iudicabat, q2 ſi ſcabies erat, lauabat homo veſtimenta ſua, ⁊ mundꝰ erat. Cū ṽo perſpicua erat lepra, ſeparabatur: id eſt iudicabatur immundus ad arbitriū ſacerdotis. et habebat homo veſtimenta ſua diſſuta, id eſt facilia ad induendum vel exuēdum vt ſic cognoſceret, ⁊ caput raſum, vt poſſet cognoſci. oſqꝫ veſte cōtectum, ne fetorem loquendo diffunderet: et habitabat ſolꝰ extra caſtra ita vt a mortuo nihil differ revideretur. Item ſi lepra veſtis erat perſpicua, cōburebatur veſtis. ſi dubia, recludebatur vij. diebꝰ. ſi creuerat macula, adiudicabatur lepra. ſi non creuerat, abluebat veſtis, ⁊ recludebat alijs. vij. diebꝰ: poſt quos ſi ſacerdos inueniebat creuiſſe leprā, rūpebat eā. Similiter oſtium domꝰ leproſe claudebat vij. diebꝰ: poſt q̄s ſi ſacerdos inueniſſet creuiſſe lepram iubebat erui lapides leproſos, ⁊ ꝓijci extra ciuitatem, ⁊ domū radi intus ꝑ circuitū, ⁊ puluerem raſure ſpargi extra ciuitatē in loco imūdo, ⁊ alios lapides ſubſtitui in domo, ⁊ luto alio liniri domū. ꝙ ſi iterum redierit macula, ⁊ perſeuerās lepra eſt, deſtruebatur domus, et ligna, et lapides, et puluis extra ciuitatem proijciebant.

j.Re. xvj.c. — Als mā. — j.Re. xij.d. — ij.re. xv.g. — Jone iij.b.

cute, ſiue in domo [a], ſiue in veſte, ſiue in crine appareret: ſacerdoti oſtenderetur, et iuxta eius arbitrium ſeparata[b], eius iudicio contaminaretur [c] vel mūdaretur. Saul quoqꝫ cum a ſpiritu maligno vexaretur, non poterat ad ſane mentis officium redire niſi prius Dauid pſalterium arriperet, ⁊ coram eo pſalleret, et ita ab eius vexatione ceſſaret diabolus. in quo myſtice oſtenditur ꝙ quicunqꝫ diabolo propter peccata mancipatur, ab eius dñio eripi non valet, niſi Dauid id eſt eccleſia pſalterium accipiat ⁊ coram eo pſallat, id eſt ſpiritualis gratie eum participem faciat, et ſalubriter admonendo, ⁊ pie pro eo orando, ⁊ exēpla boni operis ſibi prebendo, diabolū ab inuiſibili eius vexatione compeſcat. Dauid quoqꝫ cum adulterium commiſiſſet ⁊ homicidium, non ante audiuit a propheta [d]. Tranſtulit a te peccatuꝫ tuum dominꝰ, q̄ꝫ ipſum peccatū confiteret. priꝰ em̄ prophete peccatum redarguenti confeſſus eſt, ⁊ poſtea audiuit. Tranſtulit dñs pctm̄ tuū a te. Achab[e] quoqꝫ cum de innocentis[f] ſanguinis effuſione ſententiā cōminātis dei audiret: induit ſeipſum cilicio, ſatiſfaciēs deo ꝑ penitētiā. Unde dñs ad Heliā ait: Quoniā Achab reueritꝰ eſt faciē meā, non inducā malū in diebꝰ eiꝰ. Niniuite cū audirent. Adhuc q̄draginta dies ⁊ Niniue ſubuertet: ex edicto regis et principum penitentiā egerunt dicentes. Quis ſcit ſi conuertat et viuat ⁊ ignoſcat deꝰ: et relinquat [g] poſt ſe benedictionem? Hac humilitate et ſatiſfactiōe imminentem ſubuerſionē euadere meruerūt. quoꝝ exēplis euidenter oſtēditur ꝙ nullus a deo cōſequatur veniam, niſi primum ſatiſfecerit ſibi per penitentiam. Nabuchodonoſor quoqꝫ propter ſuperbiam ſuā a rationabili mente in beſtialem[h] animum commutatus eſt atqꝫ a regno ſuo profugus recedens, non ante regnum recepit, q̄ꝫ conuerſus deum predicauit. Deniqꝫ plebs iſraelitica ob culpam ſue tranſgreſſionis captiuitati tradita, non ante liberari meruit, q̄ꝫ ſua peccata confitēs, Danielis et aliorum ſanctorum precibꝰ veniam accepit. In euangelio[i] quoqꝫ venientes ad Joānem vt baptizarentur ab eo baptiſmo penitentie[k], primum confitebātur peccata ſua: oſtendentes ꝙ q̄ſqꝫ debet peccata ſua damnando confiteri: et innouationem melioris vite promittere, ſi regenerationis deſiderat gratiā accipere. Chriſtꝰ quoqꝫ alios legit ſuſcitaſſe a mortuis, alios a lepra mundaſſe, alios illuminaſſe, aliorum membra paralyſi diſſoluta conſolidaſſe. oīm tamen ſanitatem petitio proprie vocis vel amicorum [l] legitur preceſſiſſe. Luca enim referente didicimus ꝙ pro ſocru Petri prius rogatꝰ eſt q̄ꝫ eam ſanitati redderet. Leproſus vero ille quem dñs deſcendēs de monte mūdauit, prius clamauit ad eum: Domine ſi vis potes me mundare. quē poſtea tangēdo mundauit. Cecꝰ quoqꝫ dum clamaret ad eum: Miſerere mei fili dauid: interrogauit eum Jeſus: Quid vis vt faciā tibi? ait. Raboni [m], vt videā lumē. Tres quoqꝫ mortuos [n] audiuit, quos aliorum orōnibꝰ reddidit vite. Quartū [o] quoqꝫ diſciplo nūciāte audiuit: ſꝫ q2 defuerūt viui q̄ pro eo precarentur, reſuſcitari nō meruit. Quibꝰ nimiꝝ exēplis euidētiſſime dat intelligi ꝙ ille quē grauioris culpe macula inficit: niſi confeſſione proprij oris, vel eccleſie interceſſione

tur in locū immundum. Dañ. iiij.f.

a In domo. nō dicit hic de veſte et de domo ꝙ ei ad literam poſſit lepra ineſſe. ſed ſi domꝰ vel veſtis offerret ab aliquo in miniſterium deputāda antea ſacerdoti offerebatur. et ſi aliqua inerat macula qua a miniſterio impediretur ſacerdotis iudicio relinquebatur.

b Separata. Quo ad officiū vel miniſteriū. Dañ. ix. Mat. iij.a.

c Cōtaminaretur. Dñs vel veſtis vel cutis. i. cōtaminata vel immunda iudicaretur.

d A propheta. ſcꝫ Nathan.

e Achab. j. e. diſtinctione. iij. §. ecce Achab.

f Innocētis. ſ. nabute.

g Et relinquat. Scꝫ nobis qui euꝫ ſequimur, vel poſt cōminationem a ſe datam. Joā. xj.e. Luce xvij.c.

h In beſtialē. ӡ. xvij. q. iiij. miror. Mat. ix.c.

i In euāgelio. hic tranſfert ſe ad authoritates noui teſtamenti. Mar. ij.a. Luce iiij.f.

k Penitētie. nō remiſſionis: nā veniētibꝰ ad illud requirebatur penitētia: non autē in noſtro baptiſmate qđ remiſſionis eſt: vt j. de conſe. diſt. iiij. ſine penitentia. Mat. viij.a. Mar. j.d. Luce v.c.

l Uel amicoꝝ. hoc em̄ deꝰ amat vt multi rogent. j. eo. ſleat. Mar. x.g. Luce xviij.f.

m Raboni. i. magiſter.

n Mortuos. ſcꝫ filiā archiſynagogi, filium vidue, et lazarum. Hunc Chriſtꝰ ſuſcitauit i domo. i. in cogitatiōe ſm hu. j. e. §. eꝫ.

o Quartū. Unde hoc Gratianus habuit, ignoratꝰ niſi dicatur hoc de mattheo intelligi.

ſuffragāte ſanari non poterit. Hinc penitens[a] ille q̄ prius tacēdo peccata flagellari meruerat, poſtea correptus dicebat. Quoniā tacui[b] inueterauerūt oſſa[c] mea, dum clamarē[d] tota die. Hinc Chriſt⁹ ex perſona mēbroꝝ ait: Nō abſorbeat me ꝓfundū, neqꝫ vrgeat ſuper me pute⁹ os ſuū. qđ Aug. exponit dicēs: Pute⁹ eſt humane iniq̄tatis ꝓfunditas, in quē ſi cecideris, nō claudet[e] ſuper te os ſuū, ſi tu non clauſeris[f] os tuū. Cōfitere ergo, ꝛ dic. De ꝓfundis clamaui ad te dñe: et euades. Claudet ſup illū dñs q̄ in ꝓfundo[g] contēnit, a q̄ mortuo velut ab eo q̄ nō eſt perit ꝯfeſſio. Hinc idē ꝓpheta ait: Introite portas eius in cōfeſſione, oſtēdens ad portas miſericordie non niſi per confeſſionē peccati aliquē poſſe attingere. Hinc etiā beat⁹ Joannes baptiſta et ſaluator noſter exordiū predicationis ſue a penitētia ſumpſerūt, dicētes: Penitētiā agite, appropinquabit enī regnū celoꝝ. Oſtendentes ad regna celorū neminē poſſe attingere, niſi primum per penitentiam deo curauerit ſatiſfacere. Hinc etiā in actib⁹ apoſtoloꝝ legitur q̄ credentes veniebant ad apoſtolos, annunciantes actus ſuos. Ex his omnibus facile monſtratur ſine confeſſione nullum veniam poſſe promereri.

Hinc etiam Leo papa ait.

Sufficit penitēti cōfeſſio que primuꝫ dño offertꝛ: deinde ſacerdoti q̄ ꝓ delict̄ penitentium precator accedit.

Item.

Penitētia que dilata eſt cū ſtudioſius petita fuerit, non negetur[h]: vt eo modo ad indulgētie medicinam anima vulnerata[i] perueniat.

Itē Aug. i ſermone de pnia.

Non ſufficit[k] mores in meli⁹ cōmutare, ꝛ a p̄teritis malis recedere: niſi etiam de his que facta ſunt, ſatiſfiat dño per penitētie[l] dolorē, per humilitatis gemitū, per cōtriti cordis ſacrificiū, cooperantibus eleemoſynis ꝛ ieiunijs.

Item Ambroſius.

Nouit dñs mutare ſententiam[m], ſi tu noueris emēdare delictū. Itē Leo pa.

Aliud[n] quidē eſt debita iuſtitie repoſcere[o] aliud ꝓpria[p] ꝑfectionis amore contēnere. Illicitoꝝ veniā poſtulantē oportet etiā a mult̄ licit̄ abſtinere, dicēte apl'o: Oia mihi licēt[q] ſꝫ nō oia expediūt[r]. Unde ſi penitēs habeat cauſā quā negligere forte nō debeat, meli⁹ expectet eccleſiaſticū q̄ forenſe iudicium.

Item Hiero. in Malachia.

Qui ſanct⁹ ſacerdos eſt, et comedit in Paſcha[ſ] dñi: accingatꝛ baltheo caſtitatis, ꝛ audiat cū apl'is: Sint lūbi vr̄i p̄cincti ꝛ lucerne ardētes in manib⁹ vr̄is. q̄ autē pctōr[t] eſt

cui cū dñs diceret: Sequere me. Rn̄dit dño: Pater me⁹ mortu⁹ eſt, volo eū ſepelire. ꝛ tūc dñs ait: Dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos.
a ¶ Penitens. Dauid: vt. j. diſt. iij. ille rex.
b ¶ Tacui. Peccata.
c ¶ Oſſa. Uirtutes, quibus anima ſuſtentatur: vt oſſibus corpus.
d ¶ Dū clamarē. iactādo me de meritis meis. Pſal. xxxj.
e ¶ Non claudet. Id eſt nō conſtringet te finaliter.
f ¶ Non clauſer̄ os, nō ꝯfitēdo. Pſal. lxviij.
g ¶ In ꝓfundo. vitiorum. vnde peccator cū venerit in profundū vitiorū, contemnit.
¶ Ex his oibus.
¶ Caſus. Infert Gra. ex ſupradict̄ q̄ ſine confeſſione nullus veniam meretur: ꝛ ad hoc inducit ſequētes authoritates. ¶ Cap. alid, poſituꝫ eſt. ſ. xj. q. j. et ibi caſum inuenies. Bene. tñ ſic breuiter ponit h̄ caſum. Dicitꝛ hic q̄ abſtinere dꝫ a multis qui vnū illicitū cōmittit: et ita probatur q̄ ſatiſfacere tenetur. Eccli xvij. Pſal. xcix.
Penitētia. Mat. iij. a.
h ¶ Nō negetur. nā quod diffidentia etatis ꝛc̄. xxxij. q. ij. ancillā. ꝛ j. e. di. vij. nemo.
i ¶ Uulnerata. delictis.
k Non ſufficit quo ad famā exteriorē: ſufficit enim quo ad deū dummodo nō contemnat. Actu. xix.
l ¶ Per penitētie. j. e. diſt. ſi peccatū dauid.
m Nouit. ¶ Sētentiā. cōminationis: vt. xxij. q. iiij. incōmutabilis. ꝛ in hoc ſimilis eſt pretori q̄ ad interlocutoriā. ff. de re iu. qđ iuſſit.
n Aliud. ſ. xj. q. j. aliud.
o ¶ Repoſcere. ſ. xiiij. q. j. qđ debetur.
p ¶ Propria. ff. de minori. ſi iudex.
q ¶ Licent. hoc expoſui. ſ. xj. q. j. aliud.
r ¶ Expediūt. vt debitū repetere: vt. ſ. xiiij. q. j. qđ debetur. ſed nō expedit cum ſcandalo. Itē temporalia accipere. j. q. j. iudices. Item oibus cibis indifferenter vti licet. xj. q. iij. ad menſam. ſed non expedit. xxviij. q. j. oēs. Itē vxorē gentilē derelinquere lꝫ. xxviij. q. j. iam nūc. ſed nec expedit: vt. e. q. j. ſic enim. Expediūt nō oia.
Qui ſanctus. ¶ Caſus. Sacerdos qui bon⁹ eſt ꝛ digne vult accipere corpus Chriſti, debet in caſtitate ꝑmanere. peccator autē quē ꝯſcientia propria remordet, penitere dꝫ ꝛ ingredi eccleſiaꝫ de qua fuerat ꝓpter peccata egreſſus. Lucerne ardentes. i. opa noſtra ſint ardentia charitate, ꝛ alijs lucentia per exemplum.
ſ ¶ In paſcha. i. in trāſitu de vitijs ad virtutes: quia paſcha tranſit⁹ interpretatꝛ. de cōſe. diſt. iiij. ꝓ aquā.
t ¶ Pctōr. Ex hoc videtur q̄ cōſtitutus in mortali poſſit authoritate ſua a cōmunione ſacramentoꝝ abſtinere, iuxta illud ꝓbet ſe homo, et ſic de pane illo edat ꝛc̄. et ideo laudatur mulier que menſtrua patitur ſi ex reuerentia abſtinet. ſ. v. diſt. ad ei⁹. et argu. j. de conſe. diſt. ij. quotidie. Sꝫ cōtra. ſ. ea. diſt. ſunt qui arbitrantur. et ca. facilius. et. j. ea. in actione. In contrarijs iſtis dicitur q̄ nemo authoritate ſua ſed ſacerdotis debet abſtinere a communione altaris. Sol. abſtinet quis peccati conſcius aliquādo ꝓpter reuerentiam quod commendatur: vt hic et in ſimilibus. Aliquando propter ſatiſfactionem delicti, putans talem abſtinentiam prodeſſe etiam non iniuncta ei aliqua penitētia a ſacerdote: quod inhibetur in contrarijs. Sed et in illo caſu vbi ob reuerentiam abſtinetur propter criminis conſcientiam: diſtinguo vt ſi ſcandalum ex eius abſtinentia oritur, compelli poteſt a prelato ſuo ad ſumendum euchariſtiam, vel petendum: argu. j. de conſecra. diſti. ij. ſi quis intrat. et ca. ſeculares. ſi vero non eſt ſcandalum, bene facit ab-
Pcti cōſcius an poſſit ꝓpria authoritate a cōione abſtinere. j. Co. vj. c. Mala. ij. Luce xij. d.

ſtinendo.j.de conſe.diſt.ij.quotidie.hodie tamē videtur tolliiſta diſt.vt extra de peni.ꝛ remiſ.omnis.

a ℭ Remordet.ſm quod notaui.ẜ.xvj.q.j.monachi.

b ℭ Eccleſiam.id eſt vnitatem eccleſie per fidem ꝛ charitatem nec enim intelligi poteſt de ingreſſu corporalis eccl'ie. Nemo nanq; pro peccato aliquo abſtinēdus eſt ab igreſſu eccleſie:niſi ſit excommunicatus vel iterdictus ex iuſta cauſa.j.eadem.q.iiij.vir cum propria.

Eccleſie ingreſ- ... qui ... eſt interdi- ...idus.

et quē remordet[a] propria conſciētia,cilicio pnie accingatur et plāgat vel propria delicta, vel populi:ꝛ ingrediatur eccleſiam[b],de qua propter peccatū fuerat egreſſus,ꝛ cubet vl' dormiat in ſacco:vt preteritas delicias per quas deum offenderat,vite auſteritate cōpenſet.

Item in Amos Propheta.

SI agamus[c] penitentiā ipſum quoq; ſue penitebit ſententie. Rurſus[d] iuxta eūdē[e] Hiero.pmittit pſpera ſi penitētiā egerimus.q; ſi negligētia diſſoluamur,et illum penitebit ſponſionis,promiſſaq; mutabit.cuius rei exemplum ſamariam et hieruſalem habere poſſumus:quorū alij de immminētibus ſupplicijs liberati ſunt:alij que patrib9 p

SI agamus. ¶ Caſus. Sicut deus propter penitentiam reuocat ſententiā in cōtumaces latam:ita propter negligentiam penitendi bona reuocat que pmiſit.ꝛ hoc probat exemplis,ſcilꝫ hieruſalem et ſamarie,ex quibus ciuitatibus quidā fuerunt a ſupplicijs liberati,alij vero bona q̄ fecerunt,perdiderunt. ¶ Rurſus.verba ſūt Gratia.vſq; ibi:promittitur. ¶ Quorum: ſcilicet habitatorum.

c ℭ Si agamus. Caſus. Sicut deus propter penitentiam reuocat ſententiā etiam contra cōtumaces:latam: ita propter penitēdi negligētiam bona reuocat que promiſit.et hoc probat exemplis hieruſalem ꝛ ſamarie,nabuchodonoſor et Ezechie.

d ℭ Rurſus verba Gratiani.

e ℭ Eundē.ſcilicet Amos de quo locutus fuerat hieronymus.

QUamobrē. ¶ Caſus. Hoc ca.diuidit in duas partes. In prima ponuntur verba Danielis interpretantis viſionē Nabuchodonoſor,ꝛ dicētis ſibi:placeat tibi conſilium meū:peccata tua eleemoſynis redime. ꝛc. In ſcda ponuntur verba hieronymi dicentis inutile videri conſiliū prophete. Ex quo enim predixit ſententiam in viſione regis:quid valet cōſilium eius, cum ſententia dei mutari non poſſit? Qui reſpōdet dicēs q; ſepe ſententiam cōminationis reuocet deus:ſicut apparet exemplo Ezechie regis,ꝛ niniue ciuitatis.ꝛ licet rex admiſerit conſiliū prophete,ꝛ ſententia dilata fuerit:tamen fuit poſtea inflicta:qr locut9 fuit ſuperbiā dicens. Nonne hec eſt babylon magna ꝛc. Secūda pars ibi, Si predixit. Et niniuitarum:hoc eſt in Jona propheta. Irreuerantiam.i. male,ꝛ contra reuerentiā ꝛ equitatē. Que autem fuerit viſio,dicitur in apparatu,ꝛ in hiſtorijs dicetur.

f ℭ Quamobrem. Illud tangit q; nabuchodonoſor vidit in ſomno arborem in medio terre pertingentem vſq; ad celum,et ſub ea habitabant animalia ꝛ beſtie,ꝛ in ramis volucres,et ex ea veſcebatur omnis caro:et ecce vigil et ſanctus de celo deſcendit,et ait: ſuccidite arborem ꝛ ramos ꝛ fructus eius,ꝛ fugiēt ex ea beſtie ꝛ volucres: ſed germen eius in terrā ſinite:ꝛ cum feris ſit pars eius et ab humano com'mutetur cor eius:et ſeptem tempora commutentur ſuper eam.quod ſomnium Daniel interpretatus eſt,et ait: Tu es rex arbor ea que inualuiſti,et poteſtas tua in terminis terre.et audiuiſti per vigilem altiſſimi ſententiam ſuper te.ꝛ ab hominibus eijcient te, ꝛ cum feris erit habitatio tua. fenum vt bos comedes. vij.tempora,id eſt vij.anni mutabuntur ſup te,et relinquetur tibi ſemen vel germē radicis quia regnū tuum reſtituetur tibi.q̄ꝓobrem audi conſilium meum:peccata tua eleemoſynis redime forſan ignoſcet tibi deus. Poſt annū autem deambulabat rex in aula ſua,et ſuperbe loquebatur dicens. Nonne eſt hec babylon quā ego edificaui in robore regni,ꝛ i gloria decoris mei? adhuc erat ſermo in ore eius,ꝛ ecce vox de celo dicens. tibi dicit nabuchodonoſor:regnū tuum tranſit a te,et cum feris habitabis ſeptem temporibus:donec ſcias q; dominetur altiſſimus vniuerſis regnis hominum.ꝛ ſtatim ex hominibus abiectus eſt,et vt bos fenum comedit,et rore celi caput eius infectum eſt.ꝛc.donec capilli eius in ſimilitudinem aquilarum creſcerent,ꝛ vngues eius quaſi vngues auium.

Nabuchodonoſor vidit ſomnium.

miſſa fuerant perdiderunt.

Item ſuper Danielem.

QUamobrē[f] cōſiliū meū placeat tibi,et peccata tua eleemoſynis[g] redime[h],et iniq̄tates tuas miſericordijs pauperum, ſi forte[i] ignoſcat deus delictis tuis. ℭ Si predixit ſententiam que mutari non poteſt[k]:quomodo hortatur ad eleemoſynas pauperū ꝛ miſericordiam,vt dei ſententia permutetur? Quod facile ſoluitur exemplo regis Ezechie,quē Eſaias dixit eſſe moriturum[l]:ꝛ niniuitarū,quibus dictū fuerat: Adhuc q̄dragintadies ſūt et niniue ſubuertetur ꝛ tn̄ ad p̄ces Ezechie ꝛ niniue dei ſentētia mutata eſt[m]. Rurſus bona agēti,ſe aſſerit[n] polliceri indulgentiam:alioquin[o]

Dan. iiij.c.

iiij. Regū.x. Eſaie xxxviij. Jone iij.b.

g ℭ Eleemoſynis.eleemoſyne nanq; a morte liberant peccatorem qui per delicta ſubruerat:vt.j.ea.diſtin.medicina.ẜ.ea.diſt.miror.

Eleemoſyna liberat a morte.

h ℭ Redime. Iſtud redime ponit̄ priuatiue:qr proprie nō eſt hec redēptio.ſi.ff.cōmo.ſi vt.§.vlt.ff.de le.cōmiſſo,lege fundo.ff.quod vi aut clam.ſi vitem.§.ij.

i ℭ Si forte.ẜ.diſt.lxxxvj.non ſatis.dubitanter dixit: quia deeſſe poteſt contritio cordis.arg.ẜ.e.q.ij.admonere.ꝛ nō valēt eleemoſyne,niſi ex bono fōte ꝛc. vt.lxxxvj. diſtin.non ſatis. Uel ideo ſub dubietate poſuit,ne ſecuritas negligētiam,ꝛ negligētia offenſam preſtaret:vt.j. eo.predixerat. Uel ponitur forte aſſertiue,vt in euangelio:forſitan ꝛ patrē meum cognouiſſetis ꝛc.j.diſti.iiij.ne forte.ff.de rei ven.item ſi.§.j.

k ℭ Non poteſt.id eſt non contingit hoc ſm eos contra quos hic loquitur.

l ℭ Moriturū.ꝑpter pctm̄ qδ ꝯmiſit qn̄ ſuperbiuit de victoria quā habuit de inimicis,eā ſibi attribuens.

m ℭ Mutata eſt. Nō p iudicij veritatē,ſed eorū mutatione qui conuerſi per pniam meruerunt liberari.

n ℭ Aſſerit. Dn̄s loquēs hieremie.ꝛ ſunt verba hierony.ſuper Danielem.

o ℭ Alioquin.i.niſi preſtaret indulgentiam agenti bona:cur inferret mala agēti mala? ꝛ hoc ſequitur.equum eſt enim vt ſicut male agētibus infert mala:ſic bene agētibus parcat,et conferat bona.

a ¶ In reuerentiam.i.cōtra equitatem reuerendā.vel ad hoc vt omnes eidem reuereamur tantum.
b ¶ Uitijs.ſ.diſt.lxxxvj.odio.
c ¶ Ad menſem.xij. Uſq; ad annum,peccata eleemoſynis redemit,poſt ſuperbiuit.
d ¶ Forſitā.Uerba Danielis.
e ¶ Dubitet.i.ꝑponat ſm formam dubietatis.vel dic vt.ſ.in princ.
f ¶ Audacter.ſ.viij.qōe.j.ſi ergo.xxxij.q.v.ſi paul⁹.hoc aduerbiuȝ determinat verbum vel participiū.argu.ad hoc.xciij.diſtin.diaconi.

et in reuerētiam[a] loquit̃ deus ſe mala minari ſuper gētē:ꝛ ſi bona fecerit, minas in clementiam cōmutare rurſum aſſerit polliceri.ꝛ ſi male fecerit,dicit ſuam mutare ſententiā non in hoīes, ſȝ in opera que mutata ſūt. Neq; eñ de⁹ hoīb⁹ iraſcit̃, ſed vitijs[b]:que cum in hoīe nō fuerint, nequaq̃ punit qd̓ mutatū eſt. Dicim⁹ quidē ꝛ aliter. Fecit itaq; Nabuchodonoſor rex iuxta Danielis cōſiliū miſericordias in pauperes,et idcirco vſq; ad mēſem.xij.[c] in eo dilata eſt ſnīa. Sȝ quia poſtea ambulans in aula Babylonis gloriatur ꝛ dicit. Nōne hec eſt Babylon magna quā edificaui in domū regni,i robore fortitudinis mee,ꝛ in gloria noīs mei:bonuȝ mīe perdidit malo ſupbie. Forſitan[d] ignoſcet de⁹ delictis tuis. Cū beatus Daniel preſcius futuroꝝ de ſnīa dei dubitet[e],rem temerariam faciūt qui audacter[f] peccantibus veniā pollicent̃.ꝛ tñ ſciendum eſt ꝙ Nabuchodonoſor regi bona opera faciēti venia repromittitur. Idem.

Uide[g] benignum dñm miſericordiā cū ſeueritate miſcentem[h]:ꝛ ipſius pene modū iuſta ꝛ clemēti deliberatione penſantem:et ideo nō in perpetuū tradidit pene delinquētes: ſed quāto(inquit)tpe ſeruierūt Cuſarſaton[i],hoc eſt viij.annis. Diſce ꝛ hoc o tu auditor quiſquis ille es ꝙ tibi conſcius es alicui⁹ erroris:ꝛ quanto tempore erraſſe te noſti: et quanto tēpore deliquiſti, tanto[k] nihilominus[l] tēpore humilia teipſum deo,ꝛ ſatiſfacito ei in confeſſione penitentie:non expectes vt humiliet te cuſarſaton:et inuito neceſſitas extorqueat penitentiā:ſed ipſe preueni ipſius tortoris duritiam: qꝛ ſi teipm emendaueris:ſi teipſum correxeris:pius eſt dñs et miſericors, qui vindictā tēperet ab eo qui illam penitendo[m] preuenit. Sed illud conſiderem⁹:qꝛ donec ſeruierūt cuſarſaton hi ꝙ traditi ꝓ delictis ſuis fuerāt,ꝛ nō clamauerunt ad dñm:nemo ſuſcitatus eſt ꝙ ſaluare eos poſſet. cū vero clamauerūt ad dñm, tūc ſuſcitauit[n] dominus ſaluatorē iſrael, et ſaluauit eos. Idem.

Ecclesia chriſti eſt non habēs maculam[o] neq; rugam[p] aut aliqd iſtiuſmodi. qui ergo peccator eſt aliq̃ ſorde maculat⁹,de eccleſia[q] chriſti non pōt appellari:nec chr̄o ſubiectus dici. Poſſibile autē eſt vt quō eccleſia chriſti que prius rugā habuit et maculā[r] et immunditiā, ꝛ poſtea reſtituta eſt:ita et peccator currat ad medicū: qꝛ nō habēt opus ſani medico, ſed male habentes:vt curētur vulnera ipſoꝝ et fiant de eccleſia,que eſt corpus Chriſti. Idem.

Uide benignum. ¶ Caſus. Filij iſrael ſeruierunt.viij.annis regi meſopotamie et poſtea liberati ſunt ab Othoniele. Dicitur hic ꝙ in illo facto ſignificatur ꝙ quanto tēpore aliquis ſtetit in peccatis ſeruiēdo diabolo, tanto tpe debet eſſe in pnīa ſeruiēdo deo. In fine dicit̃ ꝙ ſicut illi non fuerūt liberati niſi ad inſtātiam precum:ita non liberātur aliqui niſi per preces.

Dañ. iij.e.

g ¶ Uide. O tu auditor.
h ¶ Miſcentē.ſ.di.xlv.diſciplina.
i ¶ Cuſarſaton. Que hūiliatio eorum interpretat̃ in libro Judicum.hic eſt diabol⁹,cui humiliāde ꝛ affligēde traduntur anime que Chriſti humilitate cōtempta in ſuperbiaȝ ſe extollunt. Cuſarſaton iſte fuit rex Syrie et Meſopotamie,cui ſeruiuit iſrael octo annis eo ꝙ preuaricatus eſt in pceptis dñi ſeruiendo idolis mortuo Joſue: quem liberauit Othoniel frater Caleph in quo erat ſpiritus dñi,poſtq̃ populus clamauit ad dominum tradito Cuſarſaton in manus Othonielis in pugna quando pugnauit contra eum: vt legitur in libro Judicum.ij.ꝛ.iij.

Cuſarſatō qd repſentat.

k ¶ Tanto. Scilicet ſaltem:ꝛ non plus.xlviij.diſtinctione.omnes.
l ¶ Nihilominus.j.diſtin.iij.productior. cōtra. ſed ibi de peccato primi parentis tantum. Uel de pena interiori:hic autem de exteriori.
m ¶ Penitendo.ſ.ea.diſtin.voluiſſent.§.ex his verſi.quartum quoq;.
n ¶ Suſcitauit.Othonielem.i.filium Senem fratrem Caleph minorē,[†] cui Caleph axam filiam ſuam dederat in vxorem pro eo ꝙ dederat ei ciuitatē Cariathſepher.i.ciuitatem literarum. hic ergo Othoniel quaſi ſaluator filijs Iſrael eſt miſſus,cum ſuper eos eſt dux cōſtitutus a dño. interpretatur autem Othoniel tēp⁹ mihi dei.[‡] hoc eſt aliquis militie celeſtis angelus qui ſibi tēpus a deo diſpenſatum accipiens, mittitur in adiutorium eoꝝ qui hereditatem cupiunt ſalutis. P.

† Othoniel fuit filius Senez.
† In ꝙ fuit ſpiritus dñi et iudicauit iſrael: de quo h̄r iudicū iij.ca.
‡ Ita etiā ponit Hu. ꝛ Lau.

Eccleſia chri. ¶ Caſus. Dicitur hic ꝙ peccator non eſt in eccleſia, que non habet maculam neq; rugam ſicut olim habuit. qui vero vult eſſe in eccleſia: vadat ad medicuȝ vt purgetur a macula, et fiat de eccleſia ꝙ eſt corpus eius.
o ¶ Maculā. Hereſis vel mortalis peccati.ſ.diſt.xxi.Quis.ſ.pri.cā.q.iiij.recurrat.
p ¶ Rugā.Scilȝ ſchiſmatis vel venialis peccati.
q ¶ De eccleſia.ſ.xxiij.q.iiij.forte contra.ꝛ.c.hec autem vita. contra. Sol. Eccleſia quādoq; large ſumit̃: vt granum et paleam cōplectat̃:vt eſt in cōtrarijs.ſ.xxxij.q.iiij.recurrat. Uel dic aliud eſſe de eccleſia,qd̓ hic negatur de malis:aliud eſſe i eccleſia qd̓ in contrarijs cōceditur. Uel diſtingue.nā ſunt quidā in eccleſia nomine et re: vt boni catholici: vt hic.quidam nec nomine nec re, vt preciſi.ſ.xiij.q.iiij.ſi quis a catholica.quidam nomine tātum: vt in contrarijs.quidam re tantum: vt de conſe.diſt.iiij.non dubito.

Eccleſia quatuor genera hoīȝ cōtinet.

r ¶ Et maculam. Unde propheta. In peccatis dimiſi matrem veſtram: vt.ſ.xxxv.q.j.ca.vlt.

Super tribus.¶ Caſus. hoc ca. diuidit in duas partes. In pma ponunt verba Amos prophete comminantis populo Damaſci et Azaheli regi eius: qui.x. trib⁹ grauiter afflixerat.q.d.ſi Azahel et populus Damaſci ſemel vel bis tātūmodo populū meū eſſet perſecutus, forſitan parcerem illi: ſed quia diu expectaui eum ad penitētiā vt cōuerſ⁹ reciperet ſanitatem, ⁊ ipſe abuſus patientia mea tertio ⁊ quarto affligit: cogor mutare ſnīam vt plagis corripiā eū. In ſecunda parte exponit verba pphete moraliter, et ſic intendit probare ꝙ deus nō dat veniā niſi penitenti. Secunda ibi: Juxta, Et nota ꝙ pma tabula dicitur baptiſmus: ſcđa pnia.

Azahel fuit rex damaſci. Amos

Othoniel fuit filius Senez. Jn q̄ fuit ſpūs dñi et iudicauit iſrael: de quo hr̄ iudicū iij.ca.

Jta etiā ponit hu. ⁊ Lau.

Super tribusᵃ ſcelerib⁹ Damaſci ⁊ ſuper q̄tuor nō cōuertā ᵇ eū. ¶ Juxtaᶜ tropologiā ᵈ hoc poſſumus dicere. Primū pctm̄ eſt cogitaſſe que mala ſunt. Secūdum cogitationibus acquieuiſſe peruerſis. Tertiū quod mēte decreueris opere compleuiſſe. Quartum poſt pctm̄ nō agere penitentiam: et ſuo ſibi cōplacere delictoᵉ. Idem.

Secūda poſt naufragiū tabulaᶠ eſt culpam ſimpliciter cōfiteri. Jmitati eſtis errātē: imitamini et correctū. Errauimus iuuenes: emēdemur ſenes: iūgam⁹ lachrymas et gemit⁹ copulem⁹. Idem.

Quia diuinitatis natura eſt clemens et pia: magiſq; ad indulgētiā ꝙ ad vindictā prona: q2 nō vult mortē peccatoris, ſed vt cōuertatur et viuat: ſi q̄s poſt lapſū pctōrum ad verā penitentiā ſe conuerterit: cito a miſericorde iudice veniam impetrabit.

a ¶ Sup tribus. Uerba hec ſunt amos pphete cōminantis Azaheli regi damaſci: q̄ decē tribus grauiter afflixerat.q.d.ſi azahel ſemel ⁊ bis tantūmodo populum meū eſſet pſecut⁹: forſitan parcerem illi. ſed q2 diu expectaui eum ad penitentiā vt cōuerſus reciperet ſanitatē, et ecōtra ipſe abuſus patientia mea tertio et quarto afflixit: cogor mutare ſententiam vt plagis corrigam delinquentem.

Ezec. xviij.f. ⁊ xxxiij.c.

b ¶ Non cōuertā eum. Non expectabo eum vt cōuertatur, ſed plagis corripiam eum. Uel lege interrogatiue non conuertam eum.i.nonne cōuertam eum ab inſania ſua flagellando ipſum?

c ¶ Juxta. Uerba hieronymi.

d ¶ Tropologiam. Jd eſt moralitatem. De hoc quere ſupra diſt.xxxvij.vnio.

Tropologia ē moralitas.

e ¶ Delicto.q.d.qui in tribus prioribus peccat, ſi penitet, cōuertit dñs ad eū vultū clementie ſue. ſi vero nō penitet, auertitur ab eo vultus clementie ſue.

f ¶ Secūda. ¶ Tabula. pcellarū huius mūdi q2 nauigamus tendētes ad patriā, ⁊ incurrimus naufragiū ex pctō primi hoīs quo ſumus morti addicti. Prima tabula eſt baptiſmus, vbi purgat̄ vetus homo ⁊ induitur nouus.xxvj.diſtin.deinde. Scđa tabula eſt pnia qua poſt baptiſmū reſurgimus. poſt baptiſmū enim lapſi per penitētiā reuocari valent, ſed non per baptiſmū. hug. ad literā prima tabula eſt nauis. Scđa tabula eſt ſcapha qua in naufragio periculum vitatur.

Tabulāq̄ nauigam⁹ hoc ſeculo eſt duplex

Eccl'ia ſuot generaliter hoīs cō tinet.

Ne forſitan.¶ Caſus. hieronymus exponens verba Oſee pphete ſuper Mala. dicit ꝙ ſicut iudeis promiſſum fuit vt ſtarent in tabernaculis ſuis poſt penitentiam in diebus feſtiuitatis ſue quam faciebant ſingulis annis in memoriam quadraginta annorum in quibus fuerunt in tabernaculis eorum in deſerto: ita omnibus peccatoribus promittitur ꝙ poſt penitentiam redibunt ad eccleſiam: vt quod olim fecit baptiſmus: nūc faciat penitentia.

Idem in Malachia.

Ne forſitā peccati immemores tardi⁹ reuertantur: adhuc īquit. Sedere vos faciaz in tabernaculis ſicut in diebus feſtiuitatisᵍ: vt qđ fecit baptiſmaʰ, hoc faciat penitentia. et habitent in tabernaculis ſaluatoris, hoc eſt in eccleſia ſaluatoris. Idem.

Rediuerat hieremiasⁱ ſeptuagita ānos deſolationis templi: poſt quos rurſum veniret ppl's in iudeam ⁊ reedificaret ibidem templū in hierl'm. q̄ res non facit Danielem negligentē: ſed magis puocat ad rogādū: vt qđ deus promiſit per ſuā clementiam, impleat per eorum precesᵏ, ne negligētia et ſuperbia pariat offenſam. Deniq;ˡ etiā in Geneſiᵐ legim⁹ cētū et vigiti annos pnie cōſtitutos ante diluuium: q2 tanto tpe hoc eſt centum annis noluerūt agere penitentiā, nequaq; expectat vt et.xx. alij anni cōpleant̄, ſed in

g ¶ Feſtiuitatis. ſcilicʒ ſcenophegie in qua iudei ſingulis annis habitabant ſub vmbraculis i memoriā quadraginta annorū quibus in deſerto fuerunt ſub tabernaculis quaſi dicat ad literā, ſicut enim olim vos de egypto liberaui, et habitaſtis in tabernaculis: ſic et nunc educam vos de imminente captiuitate peccatorū ſi ad me reuerti volueritis.

Scenophegie feſtiuitas que erat. Oſee xij.c.

Jn epiſtola Hiere.

h ¶ Quod facit baptiſma. Non tamen quodcūq;, vt .j. de conſe. diſt.iiij. ſine penitētia: vnde ſemper iſta duo ꝯſuis interdictum gnāle ponat̄, excepta intelliguntur, extra de ſpon. non eſt vobis. Jtē hoc facit penitentia qđ baptiſmus quo ad vitam eternā, non quo ad hoc vt petere poſſit quis iure ſuo diſpenſationem acta penitentia: vt extra de vo.c.j.in fi. ⁊.j. di. vj.c.j.

Baptiſmus et penitentia miniſtrātur tpe iter dicti. Gen. vj.a.

Rediuerat.¶ Caſus. hoc ca. inducitur ad probandum ꝙ licet alicui venia promittatur, illam tamen debet cum inſtantia implorare: ne propter deſidiam promiſſa venia retractetur. vnde licet dominus per hieremiam promiſerit ꝙ filios iſrael poſt ſeptuaginta annos deſolationis templi reduceret in hieruſalem: Daniel tamen non fuit negligens in rogando hanc: ne negligentia offenſam pariat. vnde legitur in Geneſi ꝙ mundus ante cxx. annos non defuiſſet, ſed quia homines negligentes fuerunt circa penitētiam: ideo poſt centum annos mundus finitus eſt.

i ¶ hieremias. in epiſtola quam direxerat ad tranſmigrationem babylonis dicēs. Cum impleri ceperint.lxx. anni: viſitabo et reducam vos ad locum iſtum.

k ¶ Preces. ſ. xxiij.q.iiij. obtineri.

l ¶ Deniq;. Alia ratione probat ꝙ ab oratione nō eſt ceſſandum: quia ſi deus videt homines negligētes, mutat quod prius promiſerat.

Orō ſit aſſidua

m ¶ Jn Geneſi legimus. Ubi dicitur, non permanebit ſpiritus meus in homine in eternuʒ, quia caro eſt, id eſt fragilis: erūtq; dies eius.cxx.anni, quaſi dicat ſpiritus meus, id eſt indignatio mea et ira mea non remanebit in homine in eternum, id eſt non erit eterna: quia non re

Homis dies fūt cxx.āni. s.c.13 etiā continuo.

ſeruabo hominem in eternis cruciatibus, ſed ipſum hic paniam tempoꝛaliter, ſcʒ diluuio. hoc dicit propter illos qui in diluuio ſaluati ſunt, et conuerſi ad deum.
a ¶ Ante. nunquid etiam iudex poteſt hoc facere poſt datas inducias? ar. ꝙ ſic. ff. de re iudi. quod iuſſit. idem etiā dices in ſentē-tia lata ſub conditiōe. extra de ſent. excom. a nobis.
b ¶ Poſtea. arg. ꝙ ſi teneris m̄ li brum ſcribere ad certum terminū, ⁊ tantū iam de tēpoꝛe eſt lapſū ꝙ in reſiduo ſcribere non poſſis, ſtatim poſſum agere contra te. ar. ȝ. ij. q. vj. appellatoꝛe. ff. de vb. obli. hoc iure. Ar. cōtra. ff. ſi qs cau. ſi eum. §. j. ff. de regu. iur. nulla intelligitur. cōtra. ff. de verbo. oblig. inſulam. vbi ſoluiṫ hec contrarietas.
c ¶ Cōminatus. Penam. ſ. diluuij.
d ¶ Abieci. quantū ad preſcientiā.

Dꝛus definitionem. ¶ Caſus. Deus quemlibet peccatoꝛem indifferēter recipit, dummodo peniteat: et licentiam relaxandi de pena cuilibet penitenti ſacerdotibus conceſſit, ſed maioꝛa crimina maioꝛi pena ſunt punienda. Definitionem. i. diſtinctionem perſonarum.

Hier. vij. d. j. Re. xvj. a. Dan. ix. a.

fert anteᵃ qd̄ poſteaᵇ fuerat cōminatusᶜ. Unde et Hieremie diciṫ ob duritiā coꝛdis ppl'i iudeoꝝ: Ne oꝛes ꝑ ppl'o hoc: qꝛ non exaudiā te. ⁊ ad Samuelē. Uſqꝫquo luges ſuꝑ Saul? qꝛ ego abieciᵈ eū. In cinere ꝫ et ſacco poſtulat daniel adimplere quod ꝓmiſerat deus: nō ꝙ eſſet incredulus futuroꝛuꝫ, ſed ne ſecuritas negligentiam ⁊ negligētia pariat offenſam.

Item Ambroſius in ſermone in dn̄ica de Abraham.

¶ Operib⁹ miſericoꝛdie deū non emimus, ſed noſmetipſos redimimus.

Medicina mīe tollit peccataᵉ magna. habem⁹ plura ſubſidia quib⁹ pctā nr̄a redimim⁹. pecuniā habes, redimeᶠ pctm̄ tuum. nō venalis eſt dn̄s, ſed tu ipſe venalis es. pctis tuis venundatusᵍ es, redime te opib⁹ tuis: redime te pecunia tua: vilis eſt pecunia, ſed p̄cioſa eſt mīa. ¶ Eleemoſyna (inquit) a pctō liberat. crimina ergo eleemoſynisʰ rediminṫ? Itē Joan. chꝛyſoſto.

Medicamētūⁱ foꝛti⁹ qd̄ maxime operaṫ i pnīa hoc eſt. ſicut in p̄ceptis medicine medicamentū quidē herbas multas accipit: vnā autē dominātiſſimā: ſic ⁊ i pnīa dominātioꝛ iſta herba ⁊ potētioꝛ eſt, ⁊ vniuerſū ipſa efficitᵏ. audi em̄ qd̄ dicit ſcriptura diuina: Date eleemoſynāˡ, et ecce omnia mundaᵐ ſunt vobis.

Item Ambro. in lib. de pnīa.

Deusⁿ definitionēᵒ nō facit, qui mīamᵖ ſuam oībus pꝛomiſitᵠ, et relaxandiʳ licētiam ſacerdotib⁹ ſuis ſineˢ vlla exceptione conceſſit ſed q̄ culpam exaggerauerit, exaggerretᵗ penitentiā. Maioꝛa em̄ crimina maioꝛibusᵛ abluuntur fletibus. Idem.

Fleat ˣ ꝑ te maṫ ecclia ⁊ culpamʸ tuā lachꝛymis lauet. videat te xp̄s merētē, et dicat tibi: Beati triſtes: qꝛ gaudebitis. Amat vt pꝛo vno multiᶻ rogent. Deniqꝫ in euangelio motus vidue lachꝛymis qꝛ plurimi pꝛo ea flebant, filiū eius reſuſcitauit. Idem.

Adam poſt culpā deus ſtati⁊ de paradiſo eiecit. nō diſtulit: ſed ſtatim ſeparauit a delicijs: vt ageret penitentiam ſtatim tunica veſtiuit eum pellicea, non ſerica.

Luce xj. f.

Mat. v. a. Luce vij. b.

Gene. iij.

Medicina. ⁊c. ¶ Caſus. In hoc capiṫ. oſtendit Ambꝛo. ꝙ operibus mīe debet homo redimere peccata ſua eleemoſynas faciendo: non ꝙ deus ſit venalis ſed ipſe venalis eſt qui ſe redimit.
e ¶ Peccata. i. penas debitas ꝑ peccatis. No. i hoc ca. peccata dici penas pctōꝝ que eleemoſynis rediminṫ et relaxanṫ. vel eleemoſyne redimūt pctā. i. oſtendunt eſſe dimiſſa. Uel legitur de mīa vel eleemoſyne virtute, que eſt ſpiritualis medicina anime.

eleemoſyna redimit pctā.

f ¶ Redime. Supꝛa. xlj. diſ. non cogantur. arg. ȝ. diſt. lxxxij. pꝛeſbyter.
g ¶ Uenundatus. ȝ. xv. q. j. non eſt.
h ¶ Eleemoſynis. ȝ. ea. diſt. ca. oīs. §. alij. ⁊ ca. miroꝛ.

Medicamentum. ¶ Caſus. Sicut in confectione medicinali ex pluribus herbis confecta aliqua illarū eſt dominantioꝛ: ſic in penitētia facienda eleemoſyna dicitur dominari. Quod pꝛobatur authoꝛitate euangelij. Medicamentum. i. eleemoſyna. ⁊ loquitur per ſimilitudinem: quia medicina eſt anime.

eleemoſynā pꝛimo nobis faciam⁹.

i ¶ Medicamentum. id eſt eleemoſyna.
k ¶ Ipſa efficit. Ubi deeſt oppoꝛtunitas alia faciendi.
l ¶ Date eleemoſynā. ſ. oꝛdinate: a vobiſipſis incipiētes: vt eam vobis pꝛimū exhibeatis. j. diſt. iij. qui vult.
m ¶ Munda. i. munde ⁊ ſine peccato poſſidebitis alia.

n ¶ Deus. ¶ Caſ. Deus indifferenter quēlibet peccatoꝛem recipit ſi peniteat: ⁊ ſacerdotibus licentiam relaxādi de pena cōceſſit: maioꝛa tamen pctā maioꝛi pena punienda ſunt.
o ¶ Definitionē. id eſt diſtinctioneꝫ perſonarū. i. nullū vere penitentē a ſe excludit: vt. ȝ. xxix. q. ij. c. j. §. j. Uel definitionem. i. exceptionem pctōꝝ.
p ¶ Qui mīam. i. remiſſioneꝫ peccatoꝝ a ſe per mīam conferendam.
q ¶ Oīb⁹ ꝓmiſit. vere penitētibus. xxiij. q. ij. c. legaṫ.
r ¶ Et relaxādi. Id eſt penā peccati dimittendi.
s ¶ Sine vlla exceptione. i. nullum excipiendo vel peccatoꝛem vel pctm̄: qꝛ nulluꝫ pctm̄ eſt de q̄ nō poſſit quis penitere: vt. j. de cōſe. diſt. iiij. nemo.
t ¶ Exaggeret. i. ſi maioꝛ fuit culpa maioꝛ ſit doloꝛ de culpa: vel ſatiſfactio pꝛo culpa.
v ¶ Maioꝛib⁹. ȝ. xxiiij. q. j. non afferamus.

Fleat. ¶ Caſus. Dicitur in hoc cap. ꝙ ſi crimen eſt manifeſtuꝫ, dolere debes manifeſte ⁊ flere: vt pꝛo te oꝛet eccleſia. amat enim deus vt multi rogent ꝑ vno. Unde quia multi rogabant pꝛo filio vidue, reſuſcitauit eum deus ſicut legitur in euangelio.
x ¶ Fleat. Scʒ ſi manifeſtum fuerit crimē, doleas manifeſte ⁊ fleas vt pꝛo te oꝛet mater eccleſia.
y ¶ Et culpā. i. penā culpe ſi qua dign⁹ es, poſt coꝛdis contritionē per lachꝛymas ⁊ oꝛonem ex toto deleas.
z ¶ Multi rogent. Hoc etiam faciunt epiſcopi cum volunt ſuis nepotibus benefacere: ⁊ merito: qꝛ perſonam Chꝛiſti gerunt. xxi. diſt. in nouo.

Adam poſt. ¶ Caſus. Pꝛobatur in hoc ca. exemplo Ade ꝙ ſtatim poſt delictum debet quis facere penitentiam: quia ſtatim poſt culpam Adam eiectus fuit de paradiſo: vt ageret penitentiam.
⁊ ¶ Statim. Arg. ꝙ ſentētia lata ſtatim executioni mādanda ſit: vt no. ȝ. ij. q. j. ſicut. xj. q. iij. cum apud.

Item Aug. ad Felicianum.

Treſ ſunt autē actiões[a] penitentie q̃s mecū veſtra eruditio recognoſcit. vna eſt[b] que nouū hominē parturit[c] donec per baptiſma ſalutare omniū preteritoꝝ fiat ablutio peccatoꝝ. oīs[d] enim q̇ iam ſue volūtatis arbiter conſtitutus eſt, cū accedit ad ſacramenta fidelium: niſi eum veteris vite peniteat, nouā inchoare nō poteſt. Ab hac penitētia cū baptizantur ſoli paruuli immunes ſunt. nondum em̄ poſſunt vti libero arbitrio. quib⁹ tamē ad conſecrationem[e], remiſſionēq́ꝫ originalis peccati ꝓdeſt[f] eoꝝ fides a quib⁹ offeruntur. Altera ꝟo penitētia eſt cuius actio ꝑ totā vitā iſtā q̄ in carne degim⁹ mortali, perpetua ſupplicationis[g] humilitate ſubeūda eſt: quia primo nemo vitam eternā incorruptibilē immortalēq́ꝫ deſiderat[h], niſi eum vite huius temporalis corruptibilis mortalis peniteat. nō em̄ ſic quiſq́ꝫ in nouam vitam per ſanctificationem baptiſmi naſcitur: vt quemadmodum ibi deponit omnia peccata preterita, ita etiam ſtatim mortalitatem ipſam carnis corruptionēq́ꝫ vite deponat. Tertia eſt actio penitentie que pro illis peccatis[i] ſubeunda eſt: que legis decalogus continet, et de quibus apoſtolus ait: Si enim noſmetipſos[k] iudicaremus, a dn̄o nō vtiq́ꝫ iudicaremur[l]. Et .j. Eſt enim penitentia[m] humilium et bonorum fidelium pena quotidiana, in qua pectora contundimus, dicētes: Dimitte nobis peccata nr̄a ⁊c̄. Neq́ꝫ ea dimitti nobis volumus, que dimiſſa in baptiſmo non dubitamus: ſed illa vtiq́ꝫ que humana[n] fragilitate quāuis parua, tamen crebra ſubrepunt: que ſi collecta[o] contra nos fuerint, ita nos grauabūt ⁊ opprimēt[p], ſicut vnū aliquod grande peccatum. Quid enim intereſt ad naufragium, vtrum vno grandi fluctu nauis operiatur ⁊ obruatur, an paulatim ſubrepēs aqua in ſentinam, ⁊ per negligētium culpam derelicta atq́ꝫ contempta impleat nauē, atq́ꝫ ſubmergatur: Propter hec[q] ieiunia, eleemoſyne, et orationes inuigilant, in quibus cum dicimus: dimitte nobis debita noſtra ⁊c̄. manifeſtamus nos habere quod nobis dimittat: atq́ꝫ in his verbis humiliantes animas noſtras, quotidianam quodammodo agere penitentiam non ceſſamus.

Item Gregorius.

Si peccatū[r] dauid dn̄s trāſtulit tam deteſtabi-

Treſ ſunt. ¶ hec eſt .v. pars diſt. in q̄ ponit magiſter que ſunt genera peccatoꝝ. Jo. de fan.

¶ Caſus. Treſ modi agendi penitentiam inueniūtur. ꝑrim⁹ eſt quando adultus volens baptizari penitentiā agit. Secund⁹ quādo q̇s quotidie penitet de peccatiſ venialib⁹. Terti⁹ qn̄ agit penitentia de mortalib⁹ q̄ ꝓhibētur i decalogo. Ab illo autem ver. Eſt em̄ penitētia tractat de ſcdo modo Aug. dicēs ꝙ ſi aliquis ꝯtēnit venialia, ⁊ non agit penitētiā ꝑ ipſis efficit dign⁹ morte ſicut ꝑ aliq̄ mortali pctō, ⁊ hoc ꝓbat per quādam ſimilitudinē inductam de naui. Aug. autē ſic ponit hūc caſum. In hoc ca. oſtendit Augu. tria eſſe genera ſiue ſpecies penitentie. Unum gen⁹ eſt ante baptiſmū de peccatiſ mortalib⁹, ſecundū eſt ante et poſt baptiſmū de peccatis mortalibus. poſtea oſtendit ꝙ ſicut venialia quotidie ſubrepunt, ita quotidie ſunt deflēda ꝑ aliquā ſatiſfactionē: q̄ ſi multa collecta fuerint ſimul, ita grauabunt ſicut vnum mortale.

v.ps. — Luce xj.f. — Mat. v.a. — Luce vij.b. — Gene. iij.

a ¶ Actiones .i. tribus modis agitur penitētia .ſ. ante baptiſmū: vt .j. de ꝯſe. diſ. iiij. agāt hoies poſt baptiſmū de mortalibus peccatis, et quotidie de venialib⁹ .j. diſtin. iij. de quotidianis.

penitē: natrib⁹ modis agitur,

b ¶ Una eſt. que fit ab adultis cū baptizantur vel ante.

penitē: tia nouū hominem parturit.

c ¶ Parturit. Proprie ponit hoc verbū parturit. cum em̄ homo iam ꝓponit ⁊ meditat ꝙ baptizari velit, agere penitentiā incipit. q̄ penitētia nouū hominē parturit .i. in nouum hominē .i. de eo vetuſto prius culpe vetuſtatem habente facit nouum hominē .i. gratie nouitatē habētē. de conſe. diſt. iiij. non dubito.

d ¶ Omnis .j. de conſe. diſt. iiij. omnis qui.

e ¶ Ad ꝯſecrationē .i. ſctificationē vel ſatiſfactionē.

f ¶ Prodeſt .i. ſacramentū collatū in fide eoꝝ. Uel ꝓdeſt, quia offerunt eum.

g ¶ Supplicationis. Quia ſemper debemus ſupplicare vt ab eo liberemur.

h ¶ Deſiderat. cum effectu.

i ¶ Peccatis. pro mortalibus.

k ¶ Si em̄ noſmetipſos. penitēdo, affligendo, damnando nos de peccato.

l ¶ Judicaremur .i. puniremur.

m ¶ Eſt em̄ penitentia. modo redit ad ſcōm articulū.

n ¶ Que humana .j. diſti. iij. ca. incaſſum .§. ſed verba. ⁊ capi. de quotidianis. — j. coꝝ. xj. g.

o ¶ Collecta. ſm illud. Et q̄ non ꝓſunt ſingula multa iuuant. Proinde ergo iudicandū eſt de pluribus minutis vt de vno grandi et graui delicto cui minora coaceruata equant. arg. ff. ex qui. cau. ma. necnon .§. ſi q̇s ſepius. et. ff. de pac. ſi plures. Arg. contra. ff. de iuriſdict. om. iud. l. ſi idē. C. de iudicijs. ſancimus .§. pe. — Luce xj.a.

p ¶ Et opprimēt. Illa multa venialia .i. cōtēptus eoꝝ et vilipenſio: quod quidē peccatū eſt mortale dū placet: vt. xxv. diſti .§. nūc autē ver. hinc etiā. al's em̄ ipſa venialia in purgatorio cōſumentur, ⁊ ſalui erim⁹ quaſi per ignē. xxv. diſtinct. qualis. — Ueniale ſi placet eſt mortale. — Mat. vj.

q ¶ Propter hec. ſcꝫ ieiunia. vel ꝓpter hec ſcꝫ omnia.

Si peccatum. ¶ hec eſt .vj. pars diſt. in q̄ dr̄ ꝙ lꝫ pctā ꝑ cōtritionē ⁊ ꝯfeſſionē tollant, remanet tn̄ pena in hac vita vel in purgatorio, ſupple niſi eſſet in ſumma cōtritione. de ꝯſe. di. iiij. ꝑ baptiſmū. Jo. de fan. — vj. ps

¶ Caſus. Cū poſt penitētiā Dauid dn̄s trāſtulit ab eo pctm̄, querit q̄re poſtea ꝓ eo pctō multas penas ſuſtulit: Et rn̄. Greg. ꝙ lꝫ pctm̄ eſſet ſibi dimiſſum, tamē pena quā ꝓmeruit debet. nā ⁊ ſi ꝑ baptiſmū nobis dimittitur originale pctm̄, tamē poſt baptiſmū ei⁹ peccati penā .i. penalitates corporis ſuſtinemus.

r ¶ Si peccatū. hic dicit peccatū, inferi⁹ idē vocat delictum: ⁊ ita indifferenter vtitur his vocabulis Grego. qđ et in cōmuni vſu loquēdi fit Aug. tn̄ in queſtionib⁹ Leuitici differentiā notat, dicēs: Declinare a bono eſt delictū: et eſt peccatū facere malū. vnde apparet ꝙ peccatū ma- — Pctm̄ ⁊ delictū an ſint idem.

li eſt perpetratio.nā ꝛ opꝰ eſt.j.diſt.iij.inter hec hircum. delictū em̄ eſt boni deſertio.q̇d eſt aliud delictum ꝙ̄ dere lictū? Uel delictū appellatur ꝓprie quod ignoranter fit, iuxta illud: Delicta iuuentutis mee, ꝛ ignorantias ꝛc̄. peccatum vero quod ſcienter.

ceſſe.gl.eſt ſi.in.l.ſeruo legato.§.j.ff.de leg.j.
m ¶ Et nūc dr̄.i.obijcit a q̇buſdā hereticꝭ q̇ dicebāt pctā in ꝯtritiōe quātū ad vitā eternā nō poſſe dimitti.
n ¶ Niſi.q.d.ſi querit,niſi.i.ſed qꝛ.rectiſſime ſi dictum fuerit.i.ſi queſitū:rn̄.vel eſt ibi ſic,ꝛ tunc ita,niſi id eſt ſꝫ:qꝛ rectiſſime ſic dictū fuerit quaſi qꝛ ratiōabile eſt ꝙ ita reſpondet ꝛc.et ꝙ niſi ponatur pro ſꝫ,inuenit.xxxviij.diſt.ſedulo.

a ¶ Punit.s̄.ea.diſt.c.ii cum.§.item ſicut.ꝛ ca.potro.j.e.diſt.§.quecūqꝫ.
Addi.no. Pōt dici ꝙ pctm̄ ad prolatiōne corporis refertur,iniq̇tas vero ad mentis acerbitatē.precedit iniquitas,ſequit peccatum: ſꝫ grauior eſt iniquitas tanꝙ̄ materia.Ar.
ij.Re. xij. b ¶ Cū hoie.i.ꝑ hominē tanꝙ̄ miniſtrū: vt per hoſtē. argu.xxiij.q.v.remittunt.xv.q.j.nec is,vel cū ipſo hoie, id eſt cū homo punit ſe ſufficiēter.
c ¶ Laxat.s̄.ea.diſtinc.c.ois.§.alij econtra.ꝛ ca.nullus debite.
d ¶ Cruciatibꝰ.j.ea.diſt.§.nō ſunt.ꝛ ca.quē penitet.
e ¶ Obiuius.al's luimus .i.propter pctm̄ Ade mortē carnis incurrimꝰ,ꝛ al's penalitates ſuſtinemus.
De cō ſe.diſti. iiij. non ex quo. e ¶ Obimꝰ.i.neceſſitati mortꝭ ſubijcimur.
f ¶ Siue ꝑ nos. Cum penitentiam agimus.
g ¶ Siue per ſemetipſum. In baptiſmo.j.de conſe.diſt.iiij.ſine penitētia.
Tūc em̄ erat hō potēs non mori,ſꝫ poſt reſurrectionē eſt non potens mori. Pe.
Sicut primi. ¶ Caſ. Per pmū hoiem ꝛ Dauid oſtēdit Aug.ꝙ

le,q̇d eſt ꝙ poſt oīa q̄ de eodē peccato per propheta a dn̄o ei dicta ſunt,poſtmodū tanta tolerauit: Sed ꝛ ꝓculdubio dn̄s delictum ſine vltione non deſerit. Aut em̄ ipſe hoc in ſe penitus punit[a],aut hoc deꝰ cū homine[b] vindicans percutit.nequaq̄ igit peccato parcit,quia nullatenꝰ ſine vindicta laxat[c]. Sicut em̄ Dauid audire poſt cōfeſſionē meruit,dn̄s trāſtulit peccatū tuū:ꝛ tn̄ poſt multꝭ cruciatibꝰ[d] afflictus ac fugiēs reatū culpe quā ꝑpetrauerat exoluit: ſic nos ſalutis vnda a culpa primi hois abſoluimur: ſꝫ tn̄ reatū huiꝰ eiuſdē culpe diluentes,abſoluti quoqꝫ adhuc carnaliter obimꝰ[e]:quia delicta noſtra ſiue ꝑ nos[f] ſiue ꝑ ſemetipſum[g] reſecat etiā cū laxat.ab electis enim ſuis iniq̇tatū maculas ſtudet tēporali afflictione tergere,quas in perpetuū non vult in eis videre.

Item Auguſtinus.

Sicut primi[h] hoies poſt ea iuſte viuendo merito creduntꝰ per dn̄i ſanguinē ab extremo iudicio liberati,tn̄ nō in illa vita meruerunt ad paradiſum reuocari[i]: ſic et caro peccati, etiam ſi remiſſis peccatis homo in ea iuſte vixerit non continuo meretur eā mortem non perpeti quā cōtraxit de ꝓpagine peccati. Tale aliq̇d nobis inſinuatum eſt de patriarcha Dauid in libro Regū. ad quē ꝓpheta cum miſſus eſſet,eiqꝫ ob peccatū q̇d admiſerat,euētura mala cōminaret: ꝯfeſſiōe peccati veniā meruit[k] reſpōdēte ꝓpheta ꝙ illd ei flagitiū facinuſqꝫ dimiſſum ſit:et tamē ꝯſecuta ſunt que dn̄s cōminatꝰ fuerat,vt ſic humiliaretur a filio[l].quare ꝛ nūc dicit[m], ſi deꝰ ꝓpter peccatū illud fuerat cōminatꝰ vt ſic humiliaret a filio:cur dimiſſo peccato,q̇d erat ei cōminatꝰ impleuit,niſi[n] quia rectiſſime,ſi dictū fuerit, reſpondet remiſſionē illā peccati factā ne homo ad percipiēdam vitā impediret[o] eternam: ſubſecutū ꝓ illd cōminatiōis exēplū,vt pietas hois etiā illa humilitate[p] exerceret[q] atqꝫ ꝓbaret.ſic ꝛ mortē corporis ꝓpter peccatū deꝰ homini inflixit,ꝛ poſt peccatorum remiſſionem propter exercendam iuſtitiam non ademit[r].

Idē in homilia de penitētia.

¶ Doloris mēſura potius ꝙ̄ temporis in actione penitētie conſideranda eſt.

In actione[s] penitentie vbi tale[t] commiſſum eſt vt is qui cōmiſit,etiam a Chriſti corpore ſepareꝰ:non tā conſideranda eſt menſura[v] tēporis ꝙ̄ doloris. Cor enim contritum et humiliatū deus non

o ¶ Impediret. nō vt ꝑ hoc tēporalē penā euitet.,ar.xxiij.q.iij.ſi is.
p ¶ Humilitate. imponit ergo penitētia ꝓ pctō: vt humilitas exerceat,ꝛ ne diſciplina eccl'ie deſerat.xxiij.q.v.excōicatoꝝ.ꝛ vt ſatiſfiat eccl'ie q̄ ſcandalizata eſt.j.e.iudicet ꝛ ad cautelā,l.diſt.preſbyteros,xxxiiij.q.ij.in lectū. Penitētia q̄re ꝓ pctō iponit.
q ¶ Exerceretur. j.diſti.iij.§.hec de charitate.ꝛ ca.productior.
r ¶ Ademit.Ar.ꝙ licet deſtruatur ꝑncipale remanet acceſſoriū.ar.eꝝ de ꝯuer.ꝯiug.q̇dā.et de ſpon.ad audientiā.ff.de cōſti.pec,itē.§.j.C.de predi.mio.et ſi is.ff.d mino.j cauſe.ij.ar.j.ff.de regu.iu.cum ꝑncipalis.et.C.de le.ꝛ conſti,non dubiū.C.de vſur.eos.
In actione. Hec ē.vij.pa di.i q̇ dr̄ ꝙ vbi penitētia nō ſtatuitur a canone,reliquit arbitrio boni viri,qꝛ deꝰ inſpicit magis menſurā laboris.i.cordis ꝙ̄ tpis. Jo. vij.pa. Pſ.l.

lꝫ ꝑ baptiſmū ꝛ penitētiā nobis dimittant pctā,tn̄ poſtea mors ꝛ alie penalitates ꝓ originali pctō inflicte remanēt ad agonē ꝛ exercitiū pmi hois.ſ.Ade ꝛ Eue.
h ¶ Sicut primi. Per pmos hoies ꝛ per Dauid oſtēdit ꝙ lꝫ per penitentiā vel baptiſmū nobis dimittant pctā, tamē poſtea mors ꝛ alie penalitates ꝓ originali pctō inflicte remanent ad agonē ꝛ exercitium.
Glo.ſimilis in l.ſeruo legato.§.j.ff.d leg.j. i ¶ Reuocari.eodē modo q̇ pmo fuerāt:cū nō ſubiacebāt morti ꝛ alijs penalitatibꝰ ſibi poſtea inflictis.
k ¶ Meruit.i.obtinuit.q.d.talis fuit confeſſio cui data eſt venia.ſ.viij.diſt.conſuetudo.
l ¶ A filio.i.ꝑ filiū Abſalonē,diſt.xlvij,c,ſicut.§.ne-

de ſan. ¶ Caſ. Dicit em̄ hic ꝙ qn̄ pctm̄ ita magnū eſt ꝙ pctōr dignꝰ eſt ꝓuari corpe Chriſti,ſacerdos potiꝰ dꝫ ꝯſiderare mēſurā dolorꝭ ꝙ̄ tpis.ſꝫ qꝛ dolor eſt occultꝰ qn̄qꝫ ita ſtatuunt tēpora penitētie ab eo q̇ vices eiꝰ gerit cui gemitꝰ nō eſt abſcōditꝰ,vt pctm̄ puniat ſi nō eſt per dolorē ſufficiēter dimiſſū ſiue punitū,ꝛ vt ſatiſfaciat eccl'ie quā leſit: ꝛ ideo q̇cūqꝫ ꝓ occulto crimine a communione vult abſtinere,faciat hoc authoritate ſacerdotis.
ſ ¶ In actione.i.agēda ſatiſfactione: vt.j.de ꝯſe,diſ.iij. de penitentibus.
t ¶ Ubi tale.j.de ꝯſe.di.iij.de penitentibus.
v ¶ Menſura.j.ea.menſuram.

a ¶ Occultus eſt alteri.ꝫ.xxiiij.q.iij.deus quando.
b ¶ Per verba.ꝫ.xxij.q.ij.ıs aũt.⁊.q.v.humane.ff.de ſup.leg.l.labeo.§.j.et ex de ſpon.cum apud.
c ¶ Conſtituuntur.Id eſt prefiguntur.
d ¶ Ab his.ꝫ.xxvj.q.vlti.tempora.
e ¶ Extra.ꝫ.xj.q.iij.illud plane.
f ¶ Medicamenta.Quia ꝑ illa augentur virtutes et confirmãtur ⁊ conſeruantur.
g ¶ Authoritate.ꝫ.ea.diſt.ſunt qui arbitrantur.et ca.facilius. — Pſal. xxxvij

Iudicet.¶ Caſus. Oſtēdit Augu. quis ordo ſit ſeruãdus in accipienda penitentia. Primo eñ debet quis cõteri.ꝫ.ea.ſufficit.deinde ſe damnare et redarguere,et ꝓponere in corde confiteri,et ſatiſfacere ad arbitrium eccleſie:et poſtea veniat ad ſacerdotem,⁊ ab eo accipiat penitentiam:et ſi crimen eſt publicum vnde ſcandalũ ortum ſit,publice recipiat ⁊ agat penitentiam. Iudicet. Id eſt cõdemnet. — pnie ordo.
h ¶ Seueriſſime. Unde:Sepe tulit lapſis ſuccus amarus opem. — ſiue.
i ¶ Ad antiſtites.ꝫ.vj.qõ.iij.denicꝫ.ar.ꝫ.xviij.q.ij.abbas.
k ¶ Claues.qui vult penitentiã accipere,veniat ad ſuũ ſacerdotẽ qui eum ligare poterit et abſoluere:non ad alienum:vt extra de peniten.et remiſ.omnis vtriuſqꝫ.

deſpiciet.Uerũ qꝛ plerũqꝫ doloꝛ alterius cordis occultꝰ eſt alteri[a]:nec in alioꝝ notitiã niſi per verba[b] vel quecũqꝫ alia ſigna ꝓcedit,cum ſit corã illo cui dꝛ:Gemitus meus a te nõ eſt abſcõditus:recte ꝯſtituũtur[c] ab his[d] qui eccl̃ie ꝓ̄ſunt,tp̃a pnie:vt ſatiſfiat etiã eccl̃ie in q̃ remittũť ipſa pctã.extra[e] eam quippe nõ remittunť.ergo cũ tãta eſt plaga pcti,atqꝫ impetꝰ morbi vt medicamenta[f] corporis et ſanguinis dñi differenda ſint authoritate[g] antiſtitis debet ſe quiſqꝫ ab altario remouere ad agendam penitentiam,⁊ eadem authoritate reconciliari.

Idem in eadem homilia.

Iudicet ſeipſum homo volũtate dũ põt,⁊ mores cõuertat in melius:ne cuꝫ iã nõ poterit,preter volũtatẽ a dño iudiceť:⁊ cũ in ſe ꝓtulerit ſeueriſſime[h] ſniam medicine,ſed tñ vtiliſſime,veniet ad antiſtites[i] ꝑ q̊s illi claues[k] in eccleſia miniſtranť,tanq̃ꝫ bonus iã incipiẽs eſſe filius,maternoꝝ[l] mẽbroꝛũ ordine[m] cuſtodito:a ꝓ̄poſitis[n] ſacramentoꝝ accipiat ſatiſfactionis ſue modum,in offerẽdo ſacrificio cõtribulati cordis deuotus et ſupplex:id tamen agat qđ nõ ſolũ ipſi proſit ad recipiẽdam ſanitatem:ſed ceteris[o] etiã ad exemplũ:vt ſi pctm̃ eius nõ ſolum in graui eiꝰ malo,ſed etiã in tãto[p] ſcandalo alioꝛum eſt,atqꝫ hoc expedire vtilitati eccleſie videť antiſtiti,i notitia[q] multoꝛũ vel corã totiꝰ plebis multitudine agere penitentiã nõ recuſet nec reſiſtat,nec lethali ⁊ mortifere plage per pudorem addat timorem:multi eñ corrigunť,vt Petrus:multi[r] tolerantur,vt Iudas.

Item Hieronymus.

¶ Mortificatio vitioꝛum magis q̃ꝫ abſtinẽtia ciboꝛum penitenti neceſſaria eſt.

Menſuram autẽ tp̃is in agẽda pnia idcirco nõ ſatis aperte prefigunt canones pro vnoquoqꝫ[s] crimine,vt de ſingulis dicant qualiter vnũquodqꝫ emẽdandũ ſit:ſed magis i arbitrio[t] ſacerdotis[v] intelligentis relinquendũ ſtatuunt:qꝛ apud deum nõ tã valet mẽſura tẽporis q̃ꝫ doloris[x] nec abſtinẽtia[y] tantum ciboꝝ q̃ꝫ mortificatio vitioꝛũ.ꝓpter quod ipſa tẽpora penitẽtie ꝓ fide et cõuerſatione[z] penitentium abbreuianda precipiũt,et pro negligentia[&] protelan-

s ¶ Pro vnoqꝫqꝫ.id eſt ꝓ gñe cuiuſlibet criminis.
t ¶ In arbitrio.id eſt in arbitrio ſacerdotis eſt relictũ ſtatuere tẽpus penitentie.arg.ff.de iure deli.l.j.ꝫ.xxvj q.vlt.ca.tẽpora.
v ¶ Sacerdotis. Hoc tñ cum pena non eſt expreſſa:qꝛ cũ pena eſt expreſſa illã debet imponere.arg.extra de offi.iudi.deleg.de cauſis.j.diſt.v.falſas.ex cauſa tamẽ aggrauare põt et mitigare.arg.l.diſtinc.de his. Quid ſi inique arbitratus eſt,⁊ minorem penaꝫ imponat q̃ꝫ debeat:ſi eſt ordinarius eius iudex ſiue ſacerdos curatus ⁊ diſpenſandi animo hꝰ facit,ſufficit illa licet modica ad delendum peccatum. Si per errorẽ ⁊ ab iſto penitẽte credebatur peritus,ſufficit illa minor penitẽtia ad delendum peccatum et omnẽ penam alterius vite,dummodo penitẽs qui eam recipit maiorem recipere paratꝰ eſſet ſi ſibi imponeretur.argu.j.ea.diſtin.quem penitet.verſi.ſepe.ſi autem credebat eum imperitum,in culpa eſt:nec releuabitur hac ſola penitentia. Idem iuris eſt ſi ad alium iuit,non ad ſuum iudicem cum ſuus ſacerdos eſſet peritus:quia eo caſu in culpa fuit. Si autem ſuus ſacerdos non erat peritus,et ideo iuit ad alium:quia hoc ſibi licet.j.diſtinc.vj.placuit.et ille male eſt arbitratus:dic vt dixi in ordinario. — Pnia minor an liberet penitentẽ.

l ¶ Maternoꝛum.Id eſt filioꝛum eccleſie.
m ¶ Ordine. De quo ordine habes.ꝫ.e.q.ij.admonere,xij.q.ij.de viro.vel ordine illo quẽ expreſſi in caſu.
n ¶ A prepoſitis. Scꝫ a ſacerdotibus qui preponũtur ſacramentis miniſtrandis.
o ¶ Ceteris.Hoc qñ crimen eſt publicũ,ꝓut ſequiť.
p ¶ In tanto.Id eſt multo.
q ¶ In notitia. De notorijs et enormibus peccatis intelligitur hoc:arg.ꝫ.xxvj.q.vj.ca.vlt.
r ¶ Multi.ꝫ.ij.q.j.multi.

Menſuram.¶ Caſus. Hic Hierony.reddit cauſam quare in vnoquoqꝫ crimine nõ eſt determinatum tempus penitentie:quia apud deũ non tantũ valet menſura temporis quãtum doloris.⁊ ideo relinquitur arbitrio ſacerdotis,qui prout viderit expedire aſſignet tempus breue vel ꝓlixum.ſed ne ignoret ſacerdos modum imponendi penitentiam in quibuſdam criminibus modi et tempora penitentie ſunt determinata.

x ¶ Doloris. Unde et tantam cõtritionem poſſet ſacerdos perpendere in homine,qꝰ nullam ſatiſfactionem exteriorem ei imponeret.
y ¶ Abſtinentia.j.de conſecra.diſt.v.ieiuniũ.ꝫ.diſtin.lxxxvj.quid prodeſt.
z ¶ Conuerſatione.ꝫ.xj.q.iij.plerũqꝫ.
& ¶ Negligentia.Supra.l.diſt.de his clericis.ꝫ.xxvj.q.vij.ſacerdos.

da eriſtimant: tamen pro quibuſdam culpis[a] penitētie modi ſunt impoſiti.

Item Jo. Chryſoſtomus.

Quis aliqñ videt clericū cito penitentiam agentē et ſi deprehenſus[b] humiliauerit[c] ſe, non ideo dolet q2 peccauit, ſed ideo confunditur: q2 perdidit gloriam[d] ſuam.

His authoritatib9 aſſerit neminem ſine pnia ⁊ confeſſione proprie vocis a peccatis poſſe mūdari. Unde premiſſe authoritates quib9 videbat probari ſola cōtritione cordis veniā preſtari, aliter interpretande ſunt qꝫ ab eis exponantur. Negationē nanqꝫ Petri ſecuta eſt ſatiſfactio lachrymarū, ⁊ trina cōfeſſio dominice dilectiōis: qua penit9 deleuit peccatū trine negationis[e]. Nō ergo neceſſaria ſibi erat certa ſatiſfactio pctī: cuius totum vite tēpus[f] obedientie impendebatur ſui cōditoris. Imitabatur eñ illud ꝓpheticū: Declina a malo ⁊ fac bonū: ⁊ illud Eſaie: Derelinquat impius viā ſuam et vir iniquus cogitationes ſuas ⁊c. Amplius horum nihil a peccatore exigitur. Non ergo illa authoritate Leonis[g] pape ſatiſfactio penitētie negat eſſe neceſſaria cuilibet delinquenti: ſed ei[h] tantum qui beatum Petrum imitatus, huic ſeculo penit9 abrenunciat: ⁊ cunctoꝝ vitioꝝ fomitem in ſe funditus mortificat. Item illud Joannis Chryſoſtomi: Lauant lachryme delictū[i] qđ pudor eſt cōfiteri. Et illud aliud qđ ſcribit in epl'a ad hebreos. Non tibi[k] dico vt te[l] prodas in publicum: neqꝫ apud alios te excuſes[m]: ſed obedire te volo prophete dicenti: Reuela[n] ante deum viam[o] tuam. ergo tua cōfitere[p] pctā apud deū verū iudicē: cū oratione delicta tua pronūcia: nō lingua[q], ſed conſcientie tue memoria: et tunc demū ſpera te miſericordiam poſſe ꝯſequi. Si habueris peccata[r] in mēte tua cōtinue[ſ], malum nunqꝫ aduerſus proximū tuum in corde tenebis: non ita intelligendū eſt vt ſine confeſſione oris peccata dicāt dimitti, ⁊ ſine publica ſatiſfactione. Secreta nanqꝫ pctā, ſecreta[t] confeſſione et occulta ſatiſfactiōe purgant[v]: nec eſt neceſſe vt que ſemel ſacerdoti confeſſi

Mona: cho ma lo nil deterius.

viij. ps

Luce xxij. f.

Psal. xxxvj. Eſaie lv. b.

a ¶ Culpis. Ut in fornicatione ſacerdotis cum filia ſpirituali. xxx. q. j. ſi quis ſacerdos. c. lxxxij. diſt. preſbyter. et in multis alijs.
b ¶ Quis aliquādo. ¶ Deprehenſus. in aliquo pctō.
c ¶ humiliauerit. i. humiliatus apparuerit.
d ¶ Gloriā. i. laudem et famā, qua ab hoib9 laudabatur: q2 credebatur eſſe bon9. et ita habes ex hoc ca. q clerici deteriores ſunt laicis. viij. qō. j. qualis. ſic et monachi deficientes, oibus ſunt deteriores. xlvij. diſ. quantūlibet. et. c. xxiiij. q. iij. transferunt. vnde etiā dicitur, a ſanctuario meo incipite: vt. c. l. diſ. et purgabit. et hoc deſtruit eccleſiam vehement: vt. viij. q. j. qualis.

¶ his authoritatibus. ¶ hec eſt. viij. pars diſtin. que diuiditur in tres partes. In prima recapitulat canones in prima parte poſitos, ⁊ poſitis ipſorum canonū principijs dicit qualiter ſūt intelligēdi. Secunda ibi: Ecōtra authoritas. Tertia ibi: Econtra ea. Jo. de fan.

¶ Caſus. Ex preallegatis authoritatibus ab illo .§. Alij econtra. cōcludit Gra. pctā nō dimitti ſine oris confeſſiōe et operis ſatiſfactione: et incipit reſpondere authoritatibus primo inductis pro alia parte, ſcꝫ que aſſerit pctā in ſola cordis cōtritione dimitti, ſoluēdo eas qñqꝫ bene, qñqꝫ male: vt dicit h. Poſtea in .§. ecōtra. defendit ſniam illā q ſola cōfeſſiōe pctā delent, ⁊ ita alternatim incedit, nūc ꝓ hac parte, nūc ꝓ illa allegādo. ⁊ ſcias q vn9 dꝫ eſſe .§. vſqꝫ ad .§. ecōtra. hāc tñ authoritatē nō tibi dico de nouo induci vt eam ſoluat q2 videbat facere pro alia parte, ad cui9 ſolutionē inducit authoritatē Joan. Chryſo. ⁊ caſus duaꝝ illarum authoritatū plani ſunt. quidā tñ habent capitula in principijs oīm authoritatū: qđ eſſe non dꝫ. ſed ſi velles facere capitula in illis duabus nouis authoritatibus, facies .§. ibi: Non ita. ⁊ ibi ſimiliter. Et illud.

¶ his authoritatibus. hic cōcludit q nō ſola cōtritione cordis pctā dimittuntur, et rñdet authoritatibus inductis ꝓ alia parte que aſſerit veritatē: ſcꝫ pctā ſola contritione cordis dimitti poſſe. poſt in .§. econtra. defendit ſententiam illā q ſola cōfeſſione delent: ⁊ ita alternatim incedit: nunc pro hac parte, nunc pro illa allegando.

e ¶ Negationis. Un̄ qdā dicūt, qđ negando ter peccauit, triplex amor expiauit, ⁊ trina ꝯfeſſio. vj. q. j. imitare.

f ¶ Totum vite tps. Eſt hic arg. q intranti monaſterium nō eſt imponenda pnia de pctō ante cōmiſſo: quia nec aſtulpho imponitur ſi intrat monaſterium. ar. c. ea. qō. ij. admonere. ⁊ hoc ꝓpter ꝯtinuationē pnie ⁊ exercitij que i monachis exigūtur. arg. xvj. q. j. vos. ex̄ de ſen. excō. cum illorū. et arg. opti. ex̄ de voto et voti redemp. ſcripture.

g ¶ Leonis. c. e. diſt. ca. voluiſſent. .§. ex his oibus. et capi. ſufficit. Magnū ſaltū fecit hic Gra. q2 cū deberet inferre authoritatem Ambroſij de Petro ꝓpoſitā, illam ſcꝫ Petrus. c. ea. diſt. circa prin. infert authoritatē Leonis quā induxit. c. eod. .§. ex his omnibus. et ꝓ alia parte.

h ¶ Sed ei. Non dicit veꝝ: q2 nō negat: et eēt neceſſaria penitenti exterior ſatiſfactio, ſi ibi aſſit facultas. ſed dicit, ſufficit cōfeſſio que fit deo et ſacerdoti ſi adeſt facultas.

i ¶ Delictū. Nō videt congrua hec ſolutio: cōtrarium magis innuitur. j. e. diſt. .§. vlt. hug.

k ¶ Non tibi. Nunc primo inducit hanc authoritatem que videtur facere pro alia parte: vt eam ſoluat.
l ¶ Ut te. i. tuum peccatum ſecretum.
m ¶ Excuſes. Al's accuſes te de illo crimine.
n ¶ Reuela. Lingua cordis. ⁊ non carnis. vnde ſubdit ante ⁊c.
o ¶ Uiam. Id eſt peccatum.
p ¶ Confitere. Sacerdoti. Uel in mēoria ſemp habeas ea poſtqꝫ cōfeſſus es ſacerdoti. In mēoria dico ad flendū, nō q̄ ad agendū vel delectādū. vñ ſubdit apud ⁊c.
q ¶ Non lingua. Tantū. Uel nō lingua ſm aliā expoſitionē: ſcꝫ vt intelligat de pctis iam cōfeſſis ſacerdoti.
r ¶ Peccata. Ea. ſ. cum dolore pnie cōmemorando.
ſ ¶ Continue. c. diſt. lxxxj. valet contra.
t ¶ Secreta. Supra. ij. q. j. ſi peccauerit. c. xv. qōe. iij. de crimine.
v ¶ Purgātur. Duplicem innuit ſolutionem primam ſcꝫ de occulto crimine q ſufficit confiteri ſoli deo per ſa-

Monaſterium intranti an ſit pnia iponenda.

Secūdum crimen eſt publicū et manifeſtū ꝯ ꝑſona ſit iterāta. v. q. j. c. ij. et illud vt puniat ifamās et alter ad infamia faciē purgef: vt ibi not. hug.

Ibi lo quit de mēoria ad delectādū: q mēoria eſt ꝓprobabilis. xv q. j. mulier ibi loquit de mēoria ad flendum. et hec eſt laudabilis. de hac etiā hꝫ j. di. iij. ma dat. ſꝫ h. ⁊ p.

fuerim⁹, denuo[a] confiteamur: ſed lingua cordis non carnis apud iudicem verum ea iugiter confiteri debemus. Hinc etiam idem Ioā. Chryſo. ait: Nunc autē ſi recordaris[b] peccatoꝝ tuoꝝ ⁊ frequēter in conſpectu dei pronuncies, ⁊ ꝑ eis clemētiam eius depreceris, citius illa delebis. ſi autem nunc obliuiſcaris peccatorū tuorū, tunc eoꝝ recordaberis nolens cum in toto mūdo publicabuntur, et in conſpectu proferētur oīm tam amicorū tuorū ꝗ̄ inimicorū ⁊ ſanctoꝝ angeloꝝ, celeſtiūq; virtutū. nō em̄ ad Dauid ſolū dicebat[c]: Tu in ſecreto feciſti, ego cunctis manifeſtabo, ſed etiā ad oēs[d] nos hoc dicit. Simil'r[e] ⁊ illud Proſperi intelligit: Qui crimē[f] ſuum vltro cognoſcunt, ⁊ aut illud ꝑ priјs cōfeſſionibus ꝑdunt, aut neſcientib⁹ alijs quales occulti ſunt ⁊c̄. alijs neſciētib⁹. i. occulta ꝯfeſſione iſtis pctm̄ ſuū ꝯfitētibus non publice illud manifeſtātibus. Item illud prophete: Dixi confitebor ⁊ tu remiſiſti. i. remiſſibilem[g] indicaſti impietatē peccati mei. Ita illud Aug. intelligitur: Magna pietas dei, vt ad ſolā ꝑmiſſionem peccata dimiſerit. i. remiſſibilia indicauerit. Item votū pro opere reputat cū deeſt facultas. vnde votum confeſſionis reputatur pro opere vocis cū deeſt facultas confeſſionis. Item volūtas remuneratur: non opus: ita intelligitur: voluntas facit opus remunerabile, non opus voluntatem. Item illud: In quacūq; hora peccator ꝯuerſ⁹ fuerit ⁊c̄. Cōuerti dr̄ q̄ oīno vertit, cui⁹ op⁹ vox ⁊ cogitatio ita mortificationi deſudat peccati ſicut pri⁹ ſeruierat iniquitati. Ita ⁊ illud intelligitur: Conuertimini ad me ⁊c̄. Item. Scindite corda veſtra et non veſtimenta: eis dicit q̄ nulla interiori ſatiſfactione precedente, ſed ſola exteriori ſe deū poſſe placare confidūt. Itē cuncta[h] q̄ de leproſis mundatis, vel de lazaro reſuſcitato inducunt: ad cōtritionē cordis, nō ad veniā remiſſionis[i] referēda ſunt. Obſtinatio em̄ animi ⁊ ꝯfeſſionis contēptus quedā mors eſt impietat, ⁊ lepra ſuperbie: a qua quis reuiuiſcit, dū ibi per gratiā dolor delicti ⁊ votū confeſſionis inſpirat. Ad hūc etiā articulū[k] pertinent ea que de viuentibus, vel in luce ambulantibus, vel dilectionē dei habentibus, vel de habitaculis ſpiritusſancti factis dicta ſunt: vt hec oīa q̄ſq; dicat aſſecutus ex cordis ꝯtritione quā habet: nō ex plenaria[l] peccati remiſſione quā nōdum inuenit. Sicut enim in baptiſmo remittit peccatū, ⁊ tamē ei⁹ pena reſeruat: ſic per cōtritionē cordis q̄ſq; a deo reſuſcitari dicit, licz adhuc reatu[m] peccati teneat. Nō ergo premiſſis authoritatib⁹ vel argumēt ſine ꝯfeſſione oris, ⁊ ſatiſfactione oper aliq̄s ꝑbat a pctō mūdari. E contra[n] authoritas[o] illa Ioānis Chryſo. ⁊ Proſperi[p] contra mentē authoris extorta[q] videtur. nō em̄ dicit, non dico tibi vt te publice accuſes, ſed dico tibi vt apud alios te excuſes. ſic et Proſper non ait oīb⁹, ſz ſimpliciter alijs neſciētib⁹. Unde euidētiſſime dat intelligi ꝙ ſine confeſſione oris peccata poſſūt deleri. Ea vero q̄ ad exhortationē[r] penitētie ⁊ ꝯfeſſionis dicta ſunt, nō huic ſentētie cōtraire videtur. vel em̄ ſunt ꝟba exhortationis vel iuſſionis, ſicut illd: Cōfitemini[ſ] alterutrū pctā veſtra ⁊c̄. vel ſi qua iubēdo ſunt dicta, nō ad oris ꝯfeſſionē, ſz cordis: nō ad exteriorē ſatiſfactionē, ſz iteriorē referenda ſunt. Eſt em̄ pnīa alia interior, alia exterior

cerdotē: nec in publico neceſſe eſt illud cōfiteri. ⁊ hanc ponit ibi ſecreta ⁊c. ſecūdā ꝙ intelligit de crimine iam confeſſo ſacerdoti: q2 illud ſoli deo confiteri ſemper debemus, non voce, ſed corde: et hanc ponit ibi, nec neceſſe eſt ⁊c̄.

Confeſ[illegible] a ¶ Denuo confiteamur. In q̄buſdam tamē caſibus tenet pluries illd idē confiteri. ſ. propter imperitiam ſacerdotū: quia ſi ſacerdos me⁹ imperitus eſt, teneor confeſſionē ſibi factaz alij diſcretiori propalare. j. diſ. vj. c. j. et ca. placuit. Item pro contēptu ſatiſfactionis. ar. j. diſt. iij. ſi apoſtol⁹. Itē ꝑ enormitate delicti: vt ſi ſacerdos audito crimine remittat eum ad ſuperiorē vt iterū crimine expoſito penitentiam ſibi imponat. argu. extra de pe. ⁊ re. c. ſignificauit. argu. ſ. e. q. ij. latorez. Quartum etiam aſſignam⁹, q̄ tamē non eſt expeditus, puta pro diminutione confeſſionis: vt cum quis plura habet mortalia, et vnum confitetur. arg. j. diſ. iij. ſunt plures.

Pſal. xxxj.

b ¶ Si recordaris. ſ. diſ. lxxxj. valet contra. j. diſt. iij. §. ſiue autē quis. et ca. iudas.

c ¶ Dicebat. per Nathan in libro Regum.

d ¶ Ad omnes. Arg. lxj. diſt. miramur. ꝟſi. vbi eſt.

e ¶ Similiter. ſcz ſine publica ſatiſfactione, ⁊ publica cōfeſſione.

f ¶ Qui crimē. ſ. e. diſ. facilius.

g ¶ Remiſſibi-

Et no. [illegible] ꝯ oēs [illegible] authori[illegible] tates [illegible]

lem. Non bene ſoluit. hoc enim erat et ante. Uel hoc dicit propter ſequentem ſatiſfactionez. poterat em̄ eſſe ꝙ ꝯtemneret ſatiſfacere, ⁊ tunc non remitteretur.

h ¶ Cuncta. ſ. e. §. hoc idem.

i ¶ Remiſſionis. Pene tpalis: al'as falſum diceret.

k ¶ Articulum. i. intellectum.

l ¶ Plenaria. q̄ntum ad penam temporalem.

m ¶ Reatu. Pena. ſ. tēporali debita ꝑ reatu.

¶ Econtra. Hec eſt. ij. pars octaue part diſtinctionis ſm Io. de fan.

¶ Caſus. Allegat nunc Gratia. pro alia parte. ſ. ꝙ cordis contritione dimittūtur peccata, reſpondendo quibuſdā ſuperi⁹ allegatis: ⁊ ad confirmādam ſuam allegationem inducit tres authoritates, duas directo, ⁊ aliā indirecto. Ḣ. tn̄ facit ibi ca. oīs q̄ ſue. ſed tn̄ eſt in ca. ſ. e. tres. ⁊ ibi ſil'r gratia dei. ſz certe mihi videtur ꝙ totus ſit vnus §. vſq; ad §. quecūq;. quem ſtatim ponam. ij. ps octaue.

n ¶ Econtra. Hic incipit iterū defendere ſentētiā illam que dicit ſola cordis cōtritione peccata remitti.

o ¶ Authoritas. ſ. e. §. his authoritatib⁹. ꝟſi. nō tibi dico. ⁊ ꝟſi. nūc autē.

p ¶ Proſperi. ſ. ea. facilius. Iaco. v. f.

q ¶ Extorta. i. extorte expoſita.

r ¶ Exhortationē. aliā reſponſionem ponit. j. vel ſi q̄ iubendo. tertiā. j. eo. §. hic ergo.

ſ ¶ Cōfitemini. ſ.

FF iiij

diſti.xxv.c.vnū.§.
crimmus.cōtra.ſed
hic minus bene di-
cit. Gra.qď cotri-
git.ſ.eo.§.econtra
ea que.
a ❡ Omnis.Su-
pra.e.tres autem
ſunt actiones.
b ❡ Gratia dei.ſ.
de conſecratio.di-
ſtinct.iiij.ſine peni-
tentia.
❡ Quecūq;. ❡ Ca-
ſus. Infert ergo
Gra.ꝛ dicit ꝙ q̄ de
penitētia facienda
dicta ſunt:ad inte-
riorē penitētiam,ꝛ
non ad exteriorem
ſūt referēda. Poſt-
ea exponit quandā
authoritatē Aug.
que cōtraria vide-
batur,et ad hanc
ſuam expoſitionez
Aug. inducit tres
authoritates.
c ❡ Quecūq;.Al
legando dicit.
d ❡ Auguſtini.ſ.
e.diſt. c.oīs.§.alij.
ꝛ.c.nullus.
e ❡ Penā.Saltē.
interiorem,ſcz cor-
dis contritionem ꝛ
dolorem.
f ❡ Punire.ſ.e.di
ſtinct.iij.§.hec de
charitate.cap.peni
tentia eſt.
g ❡ Peccata.ſ.e.
diſtin.ſi peccatum
Dauid.ſ.ea.diſti.
nullus debite.
h ❡ Orta eſt.al's
Ueritas de terra
orta eſt.i.chriſt⁹ de
Maria.xxxv.q.x.
fraternitatis.
i ❡ Agnoſcit.pec
catum ſuum.
❡ Hec ergo ſecre-
ta. ❡ Caſ⁹. Infert
nūc Gratia.ꝙ pro
leuibus peccatiſ vel
occultis ſecreta eſt
deo ſatiſfactio fa-
cienda pro manife-
ſtis vero peccatis
publica. Qď ꝓbaꝛ
exēplo Nabucho-
donoſor ꝛ Niniui-
tarū,ꝛ authorita-
te Auguſtini.
k ❡ Publica.Su
pra.xxxij.q.iiij.ne-

Ad h⁹ ſ.e.di.c. vl. ver. ſz tñ.

Dicit h.ꝙ nō eſt curā dū de his que G. h di-ſtiguit: ſz vide-as qď no.ſ.ea. diſ. v.in ſumma Archi.

Uñ Gl' hu.ꝙ non eſt ver qď dicit q̄cūq;,ſz aliqua.

Luce xviij.c.

Interior penitētia eſt illa de q̄ Augu.ait. Oīs[a] q̄ ſue volunta tis arbiter ꝯſtitutus eſt,nō po teſt inchoare nouā vitā niſi pe niteat eū veteris vite. Itē de eadē Petr⁹ in Actib⁹ apoſto- loꝝ legiꝛ dixiſſe: Penitentiam agite,ꝛ baptizeꝛ vnuſq̄ſq; ve- ſtrū.qď de interiori penitētia, non exteriori dictū accipiꝛ. De exteriori vero penitentia Am- broſi⁹ ait ſuper epiſtolā ad Ro manos: Gr̄a[b] dei in baptiſma- te nō req̄rit gemitū vel plāctū, nō op⁹ aliqď,ſz ſolū cōtritionē cordis,ꝛ oīa gratis condonat. Quecūq;[c] ergo de penitentia iubēdo dicta ſunt,nō ad exte- riorē ſed interiorem referenda ſunt,ſine qua nullus vnq; deo recōciliari poterit. Illď autē Auguſtini[d] quo q̄ſq; negaꝛ ve- niam poſſe conſequi niſi prius quātulamcūq; peccati ſoluerit penā[e],nō huic ſentētie inueniꝛ aduerſum. Null⁹ em̄ aſſeritur a pctō mūdari,niſi peccati paſ ſus fuerit penam.ſed aliud eſt peccatū ſacerdoti ꝯfiteri,ꝛ ei⁹ arbitrio de pctō ſatiſfacere:at- q; aliud deo corde confiteri,et ſecreta ſatiſfactione peccatum in ſeipſo punire[f]. Eſt enim pe- nitentia (vt ait Auguſtin⁹) do- lor cordis quo quiſq; in ſe pu nit quod deliquit. De hac itaq; ſatiſfactione idem ait in Pſal- mo.l.exponens: Quoniam ini quitatē meam ego cognoſco: tu ne punias,quia ego punio. Ignoſce,q2 ego cognoſco,nō diſſimulo.et.ſ. Sic deus miſe- ricordiam dat,vt ſeruet veri- tatem vt nō peccata[g] eius ſint impunita cui ignoſcit.ignoſcit em̄ ſeipſum punienti.miſericor- dia eſt ꝙ homo liberaꝛ,ꝟitas ꝙ pctm̄ puniꝛ. Idē in Pſal. lxxxiiij. Ueritas de terra orta eſt[h].i.confeſſio de hoīe vt ſe ac cuſet:ꝛ ſic iuſtitia de celo pro- ſperit,vt publican⁹ cōfitēs re- diſt iuſtificatus. Iuſtitia pro- ſperit,quaſi deus dicat: parca mus huic,quia non parcit ſibi. ignoſcam⁹,quia agnoſcit[i]. De celo ergo iuſtitia proſperit,id eſt a deo data eſt iuſtificatio penitēti. Hec ergo ſecreta ſa- tiſfactio leuiū vel occultorum criminū deo offerenda eſt:nec ſine pena relaxari ꝓbanꝛ,que ſic expiari credunꝛ. Ea ꝟo que de publica ſatiſfactiōe vel oris confeſſione dicuntur,in publi- cis ꝛ manifeſtis criminibus in- telligenda ſunt. Peccata nāq; Nabuchodonoſor que prophe ta miſericordijs ꝛ eleemoſynis redimi ſuaſit, peccata quoq; Niniuitarum que publica ſa- tiſfactione expiata ſunt,cūctꝭ nota erant. ꝛ publica[k] noxa (vt Auguſtinus teſtatur) publi- co[l] eget remedio. Premiſſis itaq; authoritatibus pro ma- nifeſtis criminibus manifeſta probatur offerenda ſatiſfactio et oris confeſſio. Latentia ve- ro peccata non probantur ſa- cerdoti neceſſario confitenda, et eius arbitrio expianda.

Econtra[m] ea q̄ in aſſertione hui⁹ ſentētie dicta ſunt,partim ꝟitate nitunꝛ,partim pondere carēt. Sine ꝯtritione etem̄ cor dis nullū pctm̄ poſſe dimitti: occulta vero pctā ſecreta ſatiſ- factione:publica quoq; mani- feſta penitētia expiari debere, firmiſſima quoq; ꝯſtat ratiōe. obnixū porro ſine confeſſione oris:ſi facultas ꝯfitēdi nō de- fuerit,aliqď graue delictū ex- piari authoritati penit⁹ ꝓbaꝛ aduerſum. Quō em̄ ſm autho ritatē Leonis[n] pape:ſine ſup- plicationib⁹ ſacerdotū indulgē tia neq̄t obtineri ſi ſine oris cō feſſione,a pctō poſſum⁹ emun dari? Quis em̄ ſupplicabit ꝓ pctō qď neſcit[o]? Itē. Quō[p] ſm Auguſtinum fruſtrat cla- ues eccl'ie q̄ ſine arbitrio ſacer dotꝭ penitētiā agit ſi ſine oris confeſſione criminis indulgē-

mo.ſ.ij.q.j.ſi pec-
cauerit.
l ❡ Publico .i.ſi
tempus confeſſio-
nis et ſatiſfactiōis
habuit.
❡ Econtra. ❡ Hec
eſt tertia pars.viij.
partis diſtinct.ſm
Joan.de fan.
❡ Caſus. Nunc
pro alia parte al-
legat Gratia.ſcilz
ꝙ confeſſio oris eſt
neceſſaria, dicens
ꝙ ſupradicta par-
tim pondere ca-
rent,ꝛ partim nō:
nam occulta pecca
ta,ſecreta ſatiſfa-
ctione purgantur:
publica vero ma-
nifeſta,penitentia
purgātur: nullum
tamen graue deli-
ctuz,ſi facultas af-
fuerit confitēdi,ſi-
ne confeſſione pur
gaꝛ,qď probat tri-
bus authoritatib⁹,
ſcz Leonis,Augu-
ſtini,ꝛ Ambroſij,
ꝛ vno exemplo dn̄i:
et ad hoc inducit
Gratia.authorita-
tem Leuitici.et li-
cet ſit de.§.iſto:ta-
men hūc caſum ſic
ponas.
m ❡ Econtra.hic
ponit Gra. veram
ſolutionem.ſcilz ꝙ
neceſſaria eſt oris
confeſſio vbi facul-
tas eſt confitendi,
et ꝙ penitentia de-
beat agi authori-
tate ſacerdotis.et
ad hoc probādum
inducit factum do-
mini quando ſuſci-
tauit filiam archi-
ſynagogi.
n ❡ Leonis.ſ.e.
diſ.§.alij.ꝛ ca.mul
tiplex.
o ❡ Quod neſcit.
Argu.ff.de acqui-
ren.poſſeſ.l.poſſi-
deri.§.neratius.ff.
de cōtrahen.emp.
in lege fundi.ꝛ eo.
ti.in.l.q̄ fundu3.§.
fundi.
p ❡ Quomodo.
ſ.ea.diſt.§.alij.ca.
agite.

Dan. iiij.f.

Jone iij.b.

Mat. xij.d.

iiij.ps viij.p- tis.

Confeſſio oris neceſſaria eſt.

a Itē quomodo. ſ. e. diſt. §. alij. ⁊ ca. agite. ⁊ ca. ꝓbū.
b Proſperū. ſ. ea. di. §. itē ſicut. ⁊ ca. facilius.
c Nō ſunt hec. Que ꝓ parte ꝯtraria dicta ſunt, ſcȝ ꝙ ſine ꝯfeſſione oris peccata grauia dimittātur.
d Archiſynagogi. Scȝ principis Jairi.
e Suſcitauit. i. e. quē penitet. in fi.
f Secreta. Ar. eſſe ſecreta q̄ fiunt ſub preſentia quinq; hominum.
g Eam. ſ. xvij. q. iiij. ſunt.
h Niſi ſiclo. Siclus cōtinet. xx. obolos. ar. j. q. j. iudices. Verſus. Tres ſiclos obolus, obolos tres drachma: ſed octo Uncia fert drachmas, duodena dat vncia libram. Sicl⁹ habet ſeptē drachmas obolo minus vno. Verſ⁹.

tiā impetrat. Itē. Quod[a] ſm Ambroſiū ius ligādi ⁊ ſoluendi ſolis ſacerdotib⁹ a dño creditur eſſe permiſſum: ſi quiſq; ſuo arbitrio ſeipſum peccādo ligat vel ſecreta penitētia ſm Proſperū[b] in ſeipſuȝ ſentētiā pfert excōicationis, atq; poſt ſatiſfactionem abſq; ſacerdotali iudicio ſeipſum deo vel altari ei⁹ recōciliat. Non ſunt hec[c] pmiſſis authoritatib⁹ conſentanea: ſȝ multoꝝ exēplis pbanṫ aduerſa: filiā nāq; archiſynagogi[d] turbis eiectis dñs ſuſcitauit[e]: nō tamē preſentib⁹ patre et matre puelle, Petro quoq; Jacobo ⁊ Joanne, vite reddita eſt. In q̊ moraliter inſtruimur vt ſecreta[f] pctā, q̄ per mortem puelle intelliguntur: nō niſi ſupplicationib⁹ eccl'ie, q̄ per patrē ⁊ matrē puelle deſignanṫ: ⁊ ſacerdotū miniſterio, qui per Petrū ⁊ Joānē et ceteros intelliguntur, a dño exiſtimenṫ dimitti. Itē in Leuitico. Qui domū ſuā vel agrū dño vouerit vel ꝯſecrauerit, non pōt eā[g] redimere, niſi ſiclo[h] ſanctuarij ſacerdote quoq; (nō ipſo) ſupputante[i] annoꝝ numerū vſq; ad iubileū. In quo ſimiliter docemur ꝙ quicunq; domum cōſciētie vel agrum conuerſationis per penitentiam dño offerre, atq; precio bonoꝝ operum de vana vite ſue conuerſatione ſeipſum redimere voluerit: nō poteſt hoc facere niſi ſiclo ſanctuarij, id eſt operib⁹ penitētie ſacra ſcriptura prefixis. vnde venientib⁹ ad ſe turbis beatus Joānes nō ait ſimpliciter: facite penitētiā vel fruct⁹ penitētie: ſȝ addidit dignos, vt p q̄litate vulneris peccatoꝝ, qualitas offeraṫ bonoꝝ operū. non eñ par dȝ eſſe fruct⁹[k] boni operis ei⁹ q̄ nihil vel parū deliquit, atq; ei⁹ qui grādia cōmiſit. ille tanq̄ nulli⁹ criminis ſibi cōſci⁹ vſum ſibi in reb⁹ licitꝭ prebet: hunc tanq̄ multꝭ aggrauatū etiā a licitis[l] temperare oportet. In iubileo plena remiſſio preſtabaṫ. vnde per eū perfecta peccati remiſſio figuratur. Sacerdos ergo numerū annorum vſq; ad iubileū ſupputat: cū ei⁹ arbitrio penitētie tēpora definiunṫ q̊b⁹ quiſq; plenā peccati remiſſionē inueniat. non eñ (ſicut Iſychi⁹ ait ſuper eundē locū) ſtatim poſt definitā penitētiā quiſq; peccato[m] plene mundaṫ[n]. Cum ergo ex premiſſis authoritatib⁹ colligiṫ ꝙ tēpora penitentie arbitrio ſacerdotis definianṫ, euidētiſſime apparet ſine cōfeſſione[o] ꝓprie vocis peccata non dimitti. quis eñ tēpora penitentie alicui prefiget niſi primū peccata ſua ſibi manifeſtare curauerit?

Itē. Taciturnitas[p] peccati ex ſupbia naſciṫ cordis. ideo eñ peccatū ſuū quiſq; celare deſiderat ne iniquitas ſua alijs manifeſta fiat, ne talis reputetur, apud homines foris, qualē ſe iamdudū exhibuit diuino conſpectui. qđ ex fonte ſupbie naſci nulli dubium eſt. ſpecies etenī ſuperbie eſt ſe velle videri iuſtū, q̄ peccator eſt, atq; hypocrita conuinciṫ qui ad imitationē primoꝝ parētū tergiuerſatione verborum peccata ſua leuigare ꝯtēdit, vel ſicut Cain peccatum ſuum reticendo, penitus ſupprimere querit. vbi

Qui domū ſuā. Caſ⁹. Primo ponit Gratian⁹ verba Leuitici, et ſi non per oia. Scđo exponit ea moraliter. Ad euidentiam tamen eoꝝ que hic dicuntur, nota ꝙ ad literam ita erat in veteri teſtamento ꝙ ſi quis offerebat domum ſuam, vel agruȝ, vel aliquid aliđ tabernaculo, ⁊ poſtea penitebat ſi volebat rē recuperare, addita quīta parte eſtimationis totius rei preciū perſoluebat tabernaculo, ⁊ rē recuperabat. ⁊ faciēda erat hec ſolutio ad ſiclum ſanctuarij, q̄ maioris ponderis erat q̄ ſiclus vulgaris. poſtq̄ autē ꝯuenerat de precio inter ſacerdotem, ⁊ eū qui debebat redimere rem retinebat emptor agrū vſq; ad annū iubileū, quem tunc reſtituebat plene. Ille itaq; qui non poterat rē redimere niſi ſiclo ſanctuarij, ſignificat pctōrem, qui ſe non pōt redimere a peccato niſi operib⁹ penitētie ſancta ſcriptura ſtatutis. Alia etiā moraliter exponūtur, ſicut videbis in litera. Oia autem ſunt verba Gratiani vſq; ad ca. quem penitet. Jubileus, id eſt quinquageſimus. ⁊ dicitur iubileus annus remiſſionis, quia eo anno debita remittebantur, et ſerui efficiebantur liberi, ⁊ oia reuertebātur ad ſtatū priſtinum. Leui. xxvij.

i Supputāte. id eſt cōputāte a tēpore. ſ. redemptionis cum quis redimebat ſm ꝙ ann⁹ iubileus vicin⁹ vel remot⁹ erat iuxta computationem ſacerdotis magis vel min⁹ perſoluebat iuxta modum illuȝ vt ſi ager recipiebat ſementē triginta modioꝝ, ſacerdos petere deberet quinquaginta ſiclos. Uel addebaṫ quinta pars precij, vt dixi. Leui. xxv.

k Fructus. Id eſt penitentia: quia non tanta imponēda eſt ei, quāta magis peccanti.

l Licitis. ſ. xj. q. j. aliud. ſ. e. §. ex his oib⁹. ⁊ ca. aliđ.

m Peccato. hic colligit ꝙ toto tempore penitentie remittitur peccatuȝ: argu. j. e. quē penitet. ſicut ex toto tēpore hoc ſtructum eſt ⁊c. ff. de mino. l. iij. §. j. quod verum eſt quo ad penam: quo ad culpā remittiṫ in primo momento contritionis. Pctm̄ q̄ tēpore penitentie remittiṫ.

m Peccato. i. pena peccati.

n Mundatur. Quo ad exteriorē penam, ſcilicet temporalem: vt. ſ. ea. diſt. ſi peccatum. ⁊ ſ. e. diſtinc. ſicut et primi.

o Confeſſione. Unde Boetius in libro de cōſolatione. Si operam medicantis expectas, oportet vt vulnus detegas. Boeti⁹.

p Item taciturnitas. Hec argumentatio de taciturnitate non iuuat Gratianum. nam cum peccator cui iam peccatum eſt dimiſſum, tacet ⁊ contemnit confiteri, Geñ. iiij.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

hoc eſt iam aliud peccatum ꝙ͠ primum.

a ❡ Ubi autē. ̅s. xxij. q. ij. cum humilitatis.

Quem penitet. ❡ Caſus. Hoc ca. diuiditur in quatuor partes. Primo dicit ꝙ quilibet per ſeipſum debet confiteri ſacerdoti, ⁊ non per nunciū vel epiſtolam vt ita maiori afficiatur verecundia que partē penitentie releuat. Secundo dicit ꝙ q̄ vult cōfiteri, diſcretū debet eligere ſacerdotem cui cōfiteatur qui ſciat ligare et ſoluere. Tertio ꝙ qui copiā ſacerdotis non habet, confiteatur proximo, ⁊ ex deſiderio ſacerdotis veniam conſequetur. Quarto dicit ꝙ ſi peccatū occultum eſt, ſufficit referri in notitiam ſacerdotis. Si publicū eſt, eius confeſſio debet fieri publice in conſpectu eccleſie, vt eiꝰ precibus adiuuetur. Secūda pars ibi: quare qui confiteri. Tertia ibi: tanta itaqꝫ. Quarta ibi: ſi peccatū. Ora, id eſt peccata ore ad os mundantis. forte de leproſis loquitur, quibus precepit dominus vt ſe ſacerdotibꝰ demonſtrarent.

autē[a] ſupbia regnat vel hypocriſis, humilitas locū habere nō pōt. Sine hūilitate 𝔑o alicui veniā ſperare nō lꝫ. nec ergo vbi eſt taciturnitas ↄfeſſionis, venia ē ſperāda criminis.

Probatur hoc idem authoritate Auguſtini, qui in libro de penitentia ait.

Quem penitet, omnino[b] peniteat, ⁊ dolorem lachrymis oſtēdat[c], repreſentet vitā ſuam deo per ſacerdotes, preueniat iudiciū dei per confeſſionem. precepit em̄ dn̄s mūdandis vt oſtenderent ora ſacerdotibꝰ, docēs corporali preſentia confitenda eſſe peccata, non per nuncium[d], nō per ſcriptum[e] manifeſtanda. dixit em̄, ora monſtrate: et omnes non vnus pro omnibus, nō alium ſtatuatis nuncium qui pro vobis offerat munꝰ[f] a Moyſe ſtatutū: ſed q̇ per vos peccaſtis, per vos erubeſcatis. erubeſcentia em̄ ipſa partē habet remiſſionis. ex miſericordia[g] em̄ hoc precepit dn̄s[h], vt neminem peniteret in occulto. in hoc enim ꝙ per ſeipſum dicit ſacerdoti, et erubeſcentiam vincit timore[i] offenſi[k], venia fit criminis. fit em̄ veniale[l] per ↄfeſſionem, qđ criminale erat operatione; et ſi non ſtatim purgat̄[m], fit tn̄ vitale[n] qđ cōmiſerat mortale. multū em̄ ſatiſfactionis obtulit qui erubeſcētie dominans nihil eorū que cōmiſerit nuncio dei denegauit. Deus em̄ q̇ miſericors ⁊ iuſtꝰ eſt: ſicut cōſeruat miſericordiā in iuſtitia, ita ⁊ iuſtitiam in miſericordia: opꝰ em̄ eſt miſericordie peccāti[o] pctā dimittere, ſed oportet vt iuſtꝰ miſereat̄[p] iuſte. oportet em̄ vt nō ſolū q̇d[q], ſꝫ in quo[r] doleat[ſ] ↄſideret[t], ſi dignus eſt nō dico iuſtitia[v], ſꝫ miſericordia[x]. Juſtitia em̄ ſola dānat, ſꝫ dignꝰ eſt miſericordia q̇ ſpirituali labore[y] petit gratiā. laborat em̄ mēs patiēdo erubeſcētiā. ⁊ qm̄ verecūdia magna eſt pena, q̇ erubeſcit ꝓ chriſto, fit dignꝰ miſericordia. vnde apparet qꝛ quāto pluribꝰ[z] ↄfitet̄ in ſpe venie turpitudinē criminis, tāto faciliꝰ[a] ↄſequit̄ gratiā remiſſionis. Jpſi em̄ ſacerdotes plꝰ iam poſſūt ꝓficere, plꝰ cōfitētibꝰ parcere. Quibꝰ[b] em̄ remittūt, remittit dn̄s. Lazarum em̄ de monumēto iā ſuſcitatū obtulit dn̄s diſcipulis ſoluēdū, ꝑ hoc oſtēdens poteſtatē ſoluēdi ↄceſſam ſacerdotibꝰ. Dixit em̄: Q̇̄cūqꝫ ſolueritꝭ ſup terrā[c], ſoluet̄ ⁊ ī celis: hoc eſt, ego deꝰ ⁊ oēs celeſtis militie ordines ⁊ oēs ſancti in gl̄ia mea laudāt vobiſcū ⁊ ↄfirmāt[d] q̇s ligatis[e] ⁊ ſoluitꝭ[f]. non dixit q̇s putatꝭ ligare aut ſoluere, ſed in quos exercueritis

b ❡ Omnino. i. perfecte cōteratur de omnibus, id eſt de omni peccato, ⁊ eiꝰ varietate. j. diſti. v. ↄſideret. ⁊ diſti. vj. qui vult.

c ❡ Oſtēdat. per exteriora em̄ preſumitur de interioribus: vt hic. ⁊. ̅s. diſtin. l. ſi quis diaconus.

d ❡ Per nunciū. Et ita non poteſt hic per alium quod per ſe poteſt. ff. de ſolut. inter artifices. et extra de cleri. non reſi. quia nonnulli.

e ❡ Per ſcriptū. ̅s. xxx. q. v. qualis. contra. ſed ibi nō dicitur ꝙ ita accipiatur: ſed ꝙ accepta in ſcriptis redigat̄, ne detur obliuioni.

f ❡ Munus. Scꝫ hircum. i. penitentiam deſignatam per hircum.

g ❡ Ex miſericordia. i. miſericordiā repromittēs.

h ❡ Hoc precepit. Myſtice, vbi dixit: Uade ⁊ oſtende te ſacerdotibus.

i ❡ Timore. i. propter timorem ſeruilem.

k ❡ Offenſi. ſ. dei, quē peccādo offenderat.

l ❡ Fit em̄ veniale. ̅s. e. diſt. §. alij. ⁊ ca. ſerpēs. Veniale, id eſt dignum venia. Uel fit, id eſt oſtenditur per confeſſionem eſſe veniale. vel fit veniale ſm̄ aliam literam, id eſt ad vitam nō impediens.

m ❡ Purgatur. i. purgari non videtur, ꝑpter penā exteriorem exteriorꝭ ſatiſfactionis q̄ adhuc reſtat. ̅s. e. diſtin. ſi peccatū dauid. j. e. diſtinc. vlt. §. vlt.

n ❡ Uitale. i. eius penitētia cōfert et impetrat vitam.

o ❡ Peccati. ſcilꝫ diſcrete. ⁊ hoc ē qđ ſequit̄, ſꝫ opꝫ ⁊c.

p ❡ Miſereatur. ſcꝫ puniendo peccatum.

q ❡ Quid. i. propter q̇d. ſ. propter qđ peccatū.

r ❡ Sed in quo. i. dolorē patiatur. ſ. in pena.

ſ ❡ Doleat. ſcilꝫ penitens.

t ❡ Cōſideret. ſacerdos.

v ❡ Juſtitia. Si em̄ ſola iuſtitia reſpiciat̄, nullꝰ ſaluatur vel ↄſequit̄ veniam criminis.

x ❡ Sꝫ miſericordia. ſ. vt nō puniat̄ eternaliter.

y ❡ Labore. Nihil em̄ cariꝰ emit̄ ꝙ͠ qđ precibꝰ impetratur: vt dicit Seneca. arg. ad hoc. viij. q. ij. illud.

z ❡ Pluribus. argu. j. di. vj. placuit. Arg. ↄtra. ̅s. diſ. e. §. ex his. ſub illo §. non ita.

a ❡ Faciliꝰ. quia tot ſacerdotes obligat ad orandum pro ſe, quot ſacerdotibus confitetur: vt. j. e. q̄uis.

b ❡ Quibus. argu. pro remiſſionibus que fiunt ad poteſtates, ⁊ ad alia.

c ❡ Super terram. i. in eccleſia: quia extra eccleſiā nulla vera ſolutio vel ligatio fieri poteſt. ̅s. j. q. j. remiſſionē. xxiiij. q. j. ca. quicunqꝫ.

d ❡ Et confirmāt. Eos iuſte ligatos eſſe.

e ❡ Quos ligatis. iuſte ⁊ miſericorditer penis, ꝓ peccatis impoſitis, ⁊ eos iuſtos eſſe ſolutos.

f ❡ Solutis. iuſte ⁊ miſericorditer a penis.

Hoc vult gl. dicere. Uerū ē ꝙ in cōtritione cordis añ oris ↄfeſſionē peccatū dimittit̄: debet tn̄ penitēs hr̄e volūtatē ↄfitēdi eccl̄ie ſi tēpus et facultas affuerit: alioq̇n nō ē vere penitēs, ⁊ nō dimittit̄ ei pctm̄. Si vero dimiſſo pctō in cordis ↄtritione, ⁊ habita voluntate eccl̄ie. cōfitēdi poſtea mutet volūtatē, ⁊ noluit pctm̄ ↄfiteri, iam eſt reꝰ non pcti iaꝫ dimiſſi, ſed pcti qđ cōmittit nolēdo ⁊ ↄtēnēdo ↄfiteri: qđ ē aliud a pctō iaꝫ dimiſſo. Hug.

Et hic laboris per cōdia ↄmi tionē.

Cōfiteri pluribus vtile eſt.

De q̇bus le. et no. e. de pe. qđ autē Archi.

Jo. xj.

a ¶ Juſtitie. Juſta pena ligandi.
b ¶ Aut miſericordie. aliqd de pena relaxando vel aliquem communioni ſacramentorum reconciliando.
c ¶ Opera veſtra.ſ.q dimittatis per vos peccata.
d ¶ Scientem. ſi em̄ in eius parochia non eſt diſcretus ſacerdos: eius qui preeſt conſenſu ta lē adeat, vt.j.diſ. vj. placuit. et extra de peni. et remiſſ. omnis.
e ¶ Quē deſiderātiā. al's quem deſiderat.
f ¶ Loc⁹.ff.de ex erc.l.j.in prin.
g ¶ Et ſi ille.j.de conſe.di.iiij.c. ſanctum eſt.in prin.
h ¶ Ex deſiderio. j.ea.q.v.qd deo.
i ¶ Et ſi non tam cito.ſ.diſ.l. ſi quis diaconus.
k ¶ Soluerētur. Ab eo q̄ ad penā temporalem.
l ¶ Sacerdotis. Deus quē non fallit peccati qualitas nec peccantis affectus: vt.xxiiij.q.ōe iij. deus quādo, veram de penitente promit ſententiam Luce xvij.c. ſʒ preſbyter q̄ mēte alterius non poteſt videre, talia cōfitentis verba iudicat, qualia foris ſonant. vnde indignum abſoluit frequenter: vt.xxiiij. q.ō.iij.deus.ↄ.xxij. q.v.humane. alioquin verū non eſſet qd hic dicitur: cuʒ apud deuʒ nullas patiatur venie moras peccatoris conuerſio: vt.xxvj.q.ō ne.vj. his qui tēpore.ſ.e.diſti. multiplex. Uel hoc ad tēporalē penam referatur. licet em̄ peccatuʒ dimittat, ne homo ab accipienda vita eterna impediatur: vt.ſ.e.ſicut pmi. nō tamen ſi pctō parcitur: pena remittit: quia nullaten⁹ ſine vindicta relaxatur, ſicut patet in dauid: vt.ſ.e.di.ſi petim̄.
m ¶ Suſcitauit. quid ſignificent iſti tres mortui, habes j.diſt.ij.ſuper tribus.

n ¶ Sufficere. Ad celeriorē ↄ plenam pene tpalis abſolutionem: vt.ſ.diſ.ea. multiplex.ↄ.c.ſufficiat.ↄ.c.fleat.ↄ j.diſt.v.conſideret.in fi.xiij.q.ij.tempus.
o ¶ Meritū.i.authoritatē: quā vocat meritū: quia de merito charitatis ſue habet authoritatem ligandi ↄ ſoluēdi.ar.xl.di.c.j.

opus iuſtitie[a] aut mīe[b]. alia autem opera veſtra[c] in peccatores non cognoſco. Quare qui confiteri vult peccata vt inueniat gratiā, querat ſacerdotē ſcientē[d] ligare ↄ ſoluere: ne cū negligēs circa ſe extiterit, negligat ab illo qui eum miſericorditer monet ↄ petit, ne ambo in foueā cadāt, quā ſtultus euitare noluit. Tāta itaq; vis cōfeſſiōis eſt, vt ſi deeſt ſacerdos, cōfiteatur proximo. ſepe em̄ contingit q penitens non poteſt verecundari corā ſacerdote, quem deſiderāti[e] nec locus[f] nec tps offert. ↄ ſi ille[g] cui confitebit, poteſtatē ſoluendi non habeat, fit tñ dignus venia ex deſiderio[h] ſacerdotis, q̄ ſocio confitet turpitudinē criminis. mūdati em̄ ſunt leproſi dum ibant oſtēdere ora ſacerdotibus, anteq̄ ad eos puenirent. vnde patet deū ad cor reſpicere, dū ex neceſſitate prohibentur ad ſacerdotes peruenire. ſepe quidē eos querunt: ſed ſani et leti dum querūt: anteq̄ ad eos perueniant moriūtur: ſed mia dei eſt vbiq;: qui et iuſtis nouit parcere, etſi nō tam cito[i] ſicut ſi ſoluerentur[k] a ſacerdote. Qui ergo om̄ino confitetur, et ſacerdoti: meliori q̄ poteſt cōfiteatur ſi peccatum occultū eſt, ſufficiat referre in notitiam ſacerdotis[l]: vt grata ſit oblatio muneris. nā i reſurrectiōe filie principis pauci interfuerūt qui viderēt: nōdum enim ſepulta erat: nōdum extra portā ciuitatis delata: nōdū extra domū in notitiā portata. intus reſuſcitauit, quam intus inuenit: relictis ſolis petro et ioanne ↄ iacobo, patre ↄ mr̄e puelle: in quibus figuraliter cōtinēt ſacerdotes eccl'ie. quos autē extra inuenit, animaduertendū eſt quomō ſuſcitauit[m]. Flebat enim turba poſt filium vidue. Fleuit martha, ↄ maria: p fratre ſupplicātes. Flebat ↄ turba q̄ mariam fuerat ſecuta, lachrymis marie admonita. In q̊ docemur publice peccātibus non pprium ſed eccl'ie ſufficere[n] meritū[o].

Item Leo papa.

¶ Sufficit illa confeſſio, q̄ primū deo, deīn ſacerdoti offert.

Quanuis plenitudo[p] fidei videat eſſe laudabilis: q̄ ppt dei timorē apud oēs hoies erubeſcere nō veret: tamen quia nō oim[q] hmōi ſunt peccata, vt ea que penitētiam poſcūt, nō timeant publicare: remoueat improbabilis[r] conſuetudo, ne multi a pnie remedijs arceantur, dum aut erubeſcūt aut timēt inimicis ſuis ſua facta reſerare, p quibus[ſ] pñt legū pcelli[t] conſtitutione. Sufficit[v] em̄ illa cōfeſſio que primū deo offert, tunc etiā ſacerdoti qui p delictis penitentiū precator accedit. tūc enim plures ad pniam poterūt prouocari, ſi ppl'i auribus nō publicetur cōſcientia cōfitentis. Quib⁹ authoritatib⁹ vel quibus rationū firmamētis vtraq; ſnia ſatiſfactiōis ↄ cōfeſſionis[x] inuitat, in medium breuiter[y] expoſuim⁹. Cui autē harū potiꝰ adherēdū ſit, lectoris iudicio reſeruat. vtraq;[z] em̄ fautores hʒ ſapientes et religioſos

Quanuis plenitudo. ¶ Hec eſt.ix. pars diſtinc. ſm Joan. de fan. Luce viij. g.
¶ Caſus. Conſuetudo erat alicubi q penitentes accipiendo penitētiam de occultis peccatis cogebant ea ſacerdotibus publice confiteri, ita q populus audiret. quā conſuetudinē remouet leo: quia plures pp̄ter hoc a penitentia reuocabātur. Unde dicit, cōfeſſio ſufficit que primū fit deo: ↄ poſtea ſacerdoti. tunc em̄ plures ad penitentiā poterūt prouocari. Luce vij.b. Joan. xj.d. ix.ps.
p ¶ Plenitudo.i. perfectio in fide.
q ¶ Quia nō omnium. Hec negatio et ſequēs eq̄pollēt affirmationi. ff. de vb.ſig. duobus.
r ¶ Improbabilis. ſm quam occulta peccata in publico cōfitebantur ↄpulſi ad hoc multi: pp̄ter qd pniā declinabant. q.d.i. mo m'tor. talia ſunt q ea timēt publicare.
ſ ¶ Pro quibus. Accuſantibus, ſcʒ inimicis. non em̄ p penitētiā tollit pena ciuilis.ar.xxxiij q.ij. admonere. Pnīa non tollit penā ciuilē.
t ¶ Percelli. Si alie pbatiōes ſunt q̄ ſufficiāt cum huiuſmodi ↄfeſſiōe.ↄ eſt huic ſile. xxij. q.v. hoc videtur.
v ¶ Sufficit.ſ.diſt.e. ℌ. ex his oib⁹. et.c.ſufficit.
x ¶ Confeſſionis. An ſcʒ ſit neceſſaria vel non.
y ¶ Breuiter. immo plixe. Uel ideo dicit breuiter reſpectu multarum authoritatum que de hac materia loquuntur.
z ¶ Utraq;. Hoc idem probabit Grat. per ſeq. ca.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ſos viros. Unde Theodorꝰ Cantuarienſis archiepiſcopꝰ ait in penitentiali ſuo.

Quidã deo ſolũmõ cõfiteri debere pctã dicũt: vt greci, quidã vero ſacerdotibus cõfitẽda eſſe percenſent; vt tota fere ſancta eccl'ia[a]. qđ vtrũqꝫ[b] nõ ſine magno fructu intra ſctãm fit eccleſiã, ita dũtaxat vt deo q̇ remiſſoꝛ eſt peccatoꝝ, pctã nr̃a confiteamur: et hoc pfectoꝝ[c] eſt, vt cũ Dauid dicamus: Delictũ meum cognitũ tibi feci: et iniuſtitiam meã non abſcõdi. Dixi cõfitebor aduerſum me iniuſtitiam meã dño, ⁊ tu remiſiſti ĩpietatem pcti mei. ſed tñ apl'i inſtitutio nobis ſequẽda eſt: vt cõfiteamur alterutrũ pctã nr̃a: et oꝛemus pꝛo inuicẽ vt ſaluemur. Confeſſio itaqꝫ que ſoli deo fit, qđ eſt iuſtoꝛũ, purgat peccata. Ea vero que ſacerdoti fit, docet[d] qualiter ipſa purgantur peccata. Deus nanqꝫ ſalutis et ſanctitatis authoꝛ et largitoꝛ plerumqꝫ pꝛebet hãc ſue penitentie medicinam inuiſibili adminiſtratiõe[e], plerũqꝫ medicoꝛum[f] operatione.

Psal. xxxj.

Jaco. v.d.

Diſtinctio. ij.

Quia vero de pnĩa[g] ſemel cepit haberi ſmo, aliquãtulum altius repetẽdũ videt, diuerſoruꝫ ſnĩas certis authoꝛitatibꝰ munitas in mediũ pꝛoponentes[h]. Alij dicunt pnĩam ſemel tm̃ eſſe vtilem. vnica eſt enim nec iterari põt: ſi vero reiterat precedens pnĩa[i] non fuit. etſi de ſententia iudicis[k] eius[l] merito[m] peccata videtur eſſe remiſſa, apud tamen eius pꝛeſentiam cui oĩa futura pꝛeſentia ſunt, nũqꝫ[n] habent remiſſa: qꝛ nõ eſt ſeruata illa ſentẽtia veri ſacerdotis: Uade, et amplius noli peccare[o]. Item: Ecce ſanus factus es, iã amplius noli peccare: ne deterius aliquid tibi contingat.

Joan. viij.b.

Joan. v.c.

Item ex octaua ſynodo.

Pꝛimã vitij cauſam nõ penitus extinguit, qui in illam poſtea recidit.

Si qs ſemel notatꝰ[p] fue

Quidam deo. ¶ Caſus. Quidam dicebant ſufficere confiteri peccata ſoli deo. Alij vt fere tota eccleſia dicũt ꝙ pctã ſunt ſacerdotibus cõfitenda. ⁊ lꝫ vtrũqꝫ ſit fructuoſum, tñ ſequenda eſt conſtitutio Jacobi apoſtoli vt confiteamur alterutrũ peccata noſtra. ⁊ lꝫ illa confeſſio que fit ſoli deo ſit iuſtoꝝ: per quã peccata purgant: per illã tamen que fit ſacerdoti, docetur qualiter ipſa pecccata purgari debeant.

a ¶ Tota fere ſãcta eccl'ia. ⁊ ideo ei adherendũ eſt: qꝛ a pluribꝰ cõpꝛobatur. arg. xix. diſtin. in canonicis.

b ¶ Qđ vtrũqꝫ. ſcꝫ confiteri deo et ſacerdoti.

c ¶ Perfectoꝝ. q̇ non habẽt niſi venialia: vnde nõ indigent oĩs confeſſione ſpeciali.

c ¶ Perfectoꝛuꝫ. ĩ. ea. diſt. §. his authoꝛitatibus.

d ¶ Docet. i. hoc eſt ſignũ ſacerdoti ꝙ pctã dimittantur cõfitenti p contritionem. argu. ĩ. ea. diſti. §. hoc idẽ. ⁊ ca. oĩs qui nõ diligit. ſicut coꝛdis cõtritio eſt ſignũ peccatoꝝ ꝙ gratia dei dimiſit ei peccata: quia nemo ⁊c̃. vt de conſe. diſtin. iiij. nemo.

e ¶ Adminiſtratiõe. id eſt ſola contritione.

f ¶ Medicoꝛum. Id eſt ſacerdotum.

Quia vero. ¶ Hec diſt. diuidit in. vj. partes. In pᵃma quarum pꝛobat (tamen ſuperficialiter) ꝙ pnĩa ſemel habita non inquinatur, ⁊ charitas ſemel habita non amittitur, ⁊ de perfecta intelligit. Scđa ibi: Ex pmiſſis. Tertia ibi: Hec que. Quarta ibi: Eligat. Quinta ibi: Illud autem. Sexta ibi: Charitas ergo. Jo. de fan.

¶ Caſus. Hic ponitur. ij. diſ. in qua tractat an charitas ſemel habita poſſit amitti: et certum eſt ꝙ ſic: vt. ĩ. eo. §. nõ eſt mirũ: niſi foꝛte ſit in aliquo cõfirmata p grãm: vt fuit in beata virgine. et ſicut poteſt amitti charitas, ita amiſſa poteſt recuperari, cũ de nemine ſit deſperãdum dũm eſt in coꝛpoꝛe conſtitutus: vt. ĩ. ea. diſtin. vij. nemo. nec põt amitti charitas niſi per moꝛtale peccatũ: nec recuperari niſi a deo gratis: cum omnis virtus ſit opus ſolius dei. Et quia hec queſtio videt tangere queſtionem que tractatur in tertia diſt. ſcilꝫ an penitentia ſit iterãda vel non: ideo Grat. breuiter tangit queſtionem illam et inde ſumpta materia incipit ibi latenter pꝛopoſitam queſtionem de charitate tractare. vt autem ad hec tractanda competentius Gratianus accedat, breui vtitur tranſitu dicens: qꝛ vero ⁊c̃. Intẽdit eñ pꝛobare ꝙ pnĩa iterari non poteſt: qꝛ ſi iteratur, pꝛima nõ fuit vtilis, nec penitentia dici debet: ad quod inducit ſequens ca.

g ¶ De penitentia. Hic intitulatur ſecunda diſt. in qua illa queſtio tractat an charitas ſemel habita poſſit amitti. ⁊ eſt certũ ꝙ poteſt in via peregrinatiõis amitti, quãtũcunqꝫ ſit perfecta: vt. ĩ. eo. §. non eſt mirũ. quod pꝛobat authoꝛitatibꝰ ⁊ exẽplis. in patria autem vbi perfectiſſime iam habetur, non amittit. ĩ. ea. charitas. Hanc queſtioneꝫ tractat hic Gra. occaſione alterius quam hic ipſe in initio pꝛeluſit: ſed in tertia diſt. eam pꝛoſequitur: an ſcꝫ penitentia reiterari poſſit. Pcedit ergo Gratianus in hac diſti. hoc modo. Pꝛimo pbat ꝙ penitentia nõ poſſit reiterari vſqꝫ ad §. item ſine charitate. vbi latẽter ingredit materiã huius diſtin. ⁊ pꝛobat charitatẽ ſemel habitã amitti nõ poſſe: vſqꝫ ad §. hec q̃ de charitate. vbi icipit authoꝛitatibꝰ allegatis reſpõdere: aſſerẽs illas de charitate pfecta eſſe intelligendas. ⁊ inde ſumpta occaſione gradus in charitate eſſe, pbat vſqꝫ ad §. nõ eſt mirũ. vbi latẽter aduerſam partẽ aſſumit et ꝙ charitas amitti poſſit, exẽplis ⁊ auc̃tibꝰ oñdit vſqꝫ ad §. euidẽter. vbi oñdit hoc veꝝ eſſe nõ ſolũ de charitatis ope re: ſꝫ etiã de ipſa charitate: ⁊ hoc vſqꝫ in fi. di. pſequit.

Charitas ſemel habita vtrũ poſſit amitti.

h ¶ Pꝛoponentes. Abſolutus nominatiuus eſt.

i ¶ Penitentia. Que valeat ad vitam.

k ¶ Iudicis. Qui penitentiam impoſuit.

l ¶ Eius. Dei vel ſacerdotis.

m ¶ Merito. i. ſm iuſtitiam. ĩ. diſt. iiij. §. eoꝛum.

n ¶ Nunqꝫ. Allegando dicit.

o ¶ Noli peccare. Id eſt eſſe in pꝛopoſito peccandi: tamen aliter inducit allegando.

Si qs ſemel. ¶ Caſus. Si qs ſemel fuit ĩ crimine inuidie vel cõtẽtionis: ſi poſtea in illud inciderit, pꝛima cauſa ex qua inuidia vel contentio naſcitur, in eo remanſit quã opoꝛtet p contraria ⁊ aduerſa curari p exercitium, ſcꝫ humilitatis. Notatus. i. repꝛehenſus ⁊ redargutus. Pꝛimam cauſam. i. vitium Ade.

p ¶ Notatus. Id eſt depꝛehenſus.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN